

"ΚΟΥΜΠΩ"

εργασία

της

Χαλαζιά Σοφίας

Δ.Π.Μ.Σ.

Δημιουργική Γραφή και Κινηματογραφική - Τηλεοπτική Συγγραφή

Ακαδημαϊκό έτος 2024-2025

Διδάσκων καθηγητής: Παναγιώτης Ιωσηφέλης

email: schalazia@gmail.com

ΤΙΤΛΟΣ: Η ΚΟΥΜΠΩ

ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΑΙΝΙΑΣ:100 λεπτά

ΕΙΔΟΣ:ΔΡΑΜΑ ΕΠΟΧΗΣ, ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ

Σύνοψη

Ένα νεαρό, ορφανό κορίτσι, η Διώνη με το παρατσούκλι "Κουμπώ", γίνεται άθελα της, αρχικά, η ηρωίδα του χωριού της και μετέπειτα του νησιού της. Παρακολουθώντας την γιαγιά της από παιδί, αγαπά το κέντημα, την ραπτική αλλά η οικονομική τους κατάσταση δεν της επιτρέπει να ξεφύγει από την πραγματικότητα τους. Θα πάει κι εκείνη όπως πήγε και η μητέρα της και η μεγαλύτερη αδελφή της να εργαστεί στο κλωστοϋφαντουργείο του νησιού. Όμως όλα θα αλλάξουν, όταν ένα ατυχές γεγονός για την καλύτερή της φίλη, θα της πυροδοτήσει μέσα της την εξέγερση και θα γίνει η πρώτη γυναίκα που θα ξεσηκώσει σε απεργία τις εργάτριες στην βιοτεχνία κλωστοϋφαντουργίας, που διαθέτει το νησί. Όλη η αδικία που θα συναντήσει θα την φέρει σε καινούργιες γνωριμίες και περιπέτειες, με αίσιο τέλος.

Σημειώσεις της συγγραφέα

Η ταινία "Κουμπώ" επιθυμεί να δώσει έναν φόρο τιμής στις γυναίκες στα τέλη του 19ου αιώνα με αρχές του 20^{ου} αι., των προηγούμενων γενεών, που μας έφεραν σε αυτό τον κόσμο και πάλεψαν για να τον βρούμε καλύτερο εμείς οι νεότερες!

Θέλει "να μιλήσει" για την άδικη θέση της γυναίκας, την εκμετάλλευση της και την αντιμετώπιση της ως κάτι το κατώτερο. Θέλει να μιλήσει για το αιώνιο δίλλημα που τίθεται σε μια γυναίκα και δεν είναι άλλο από την "αποκατάσταση" μέσα από το γάμο ή την προσωπική ανέλιξη. Θέλει να μιλήσει και για τις προσωπικές θυσίες που πρέπει να κάνει η γυναίκα, εφόσον αποφασίσει να αρνηθεί τις αλυσίδες που προόριζε γι' αυτήν η κοινωνία της εποχής.

Τέλος, θέλει να αναδείξει κάποιες σημαντικές προσωπικότητες της εποχής με αφορμή την ηρωίδα μας.

Ο Κόσμος

Ελλάδα. Σάμος, Καρλόβασι, Πειραιάς. Χειμώνας 1890. Η ζωή στην ύπαιθρο και οι καθημερινές συνήθειες των κατοίκων του νησιού. Ένα περιβάλλον που γέρνει προς το ανδρικό φύλο. Ένα περιβάλλον όπου οι γυναίκες έχουν λιγότερα δικαιώματα την εποχή εκείνη. Δεν πηγαίνουν σχολείο για να μορφωθούν, εργάζονται σκληρά αν δεν ανήκουν σε κάποια οικονομικά ισχυρή οικογένεια. Όλα αυτά σε ένα νησί που υπήρξε κατά την αρχαιότητα η γενέτειρα του Πυθαγόρα δημιουργούν αντίθεση με την σημερινή της κατάσταση. Μια κατάσταση που έχει αφήσει στο νησί τα κατάλοιπα της η οθωμανική κυριαρχία και που παλεύει ακόμη να απελευθερωθεί και να ενωθεί με την Ελλάδα. Μέσα σε όλα αυτά, γεννιέται η ηρωίδα μας, που μεγαλώνοντας και ωριμάζοντας, συμμετέχει στη μάχη του γυναικείου φύλου να βρει την ισότιμη θέση της ανάμεσα σε αυτό τον δύσκολο χωροχρόνο της εποχής. Ευτυχώς θα δικαιώνεται σταδιακά.

Τόνος

Δράμα εποχής, Κοινωνικό, Βιογραφική Μυθιστορία. Εμπνευσμένο από αληθινά πρόσωπα περιλαμβάνει γεγονότα και ιστορίες μυθοπλασίας.

Σε ένα νησί ξεκινάει η ηρωίδα την προσωπική της μάχη έναντι της βιοτεχνίας κλωστοϋφαντουργών, που εκμεταλλεύονται τις γυναίκες εργάτριες. Θα γίνει το πρόσωπο που θα τις βοηθήσει να αντιδράσουν, να ζητήσουν καλύτερες συνθήκες εργασίας, καλύτερους μισθούς και μόρφωση.

Περίληψη

Το 1983, με φόντο το νοσοκομείο, παρακολουθούμε την ανασκόπηση της ζωής της ετοιμοθάνατης ΔΙΩΝΗΣ ΔΟΥΡΜΟΥΣΗ(93). Με αρωγούς την κόρη της ΕΙΡΗΝΗ και την εγγονή της ΚΑΤΕΡΙΝΑ και την έρευνα που η τελευταία κάνει, ξεδιπλώνεται μπροστά μας η ζωή της ΔΙΩΝΗΣ, από τη γέννησή της το 1890 μέχρι και το 1930.

Στην Σάμο, **το 1899**, η ΔΙΩΝΗ(9) παίζει στο χωριό της. Είναι ένα ζωντανό, ζωηρό κορίτσι που τρέχει γύρω -γύρω, γελάει, κάνει τις μικροζαβολιές της, βοηθάει την μητέρα της. Η μεγάλη

της χαρά και "αδυναμία " είναι να βοηθάει την γιαγιά της στο κέντημα, στο πλέξιμο. Της αρέσει να ράβει , να ράβει οτιδήποτε. Ξέρει κιόλας να μπαλώνει και ράβει τα κουμπιά για όλους, γι' αυτό και το παρατσούκλι της είναι Κουμπώ. Υπεραγαπά τον πατέρα της, ο οποίος κατανοεί και αποδέχεται τον ατίθασο χαρακτήρα της. Ξαφνικά ο πατέρας της πνίγεται. Στην πραγματικότητα δολοφονήθηκε. Η μητέρα της Πέρσα(34) υποπτεύεται την αιτία του θανάτου του, αλλά επιλέγει να σιωπήσει, προς χάριν των παιδιών. Θα μείνει ορφανή, μαζί με την μεγαλύτερη αδερφή της ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ (14). Η μάνα τους, μαζί με την Σταυρούλα, θα εργαστούν στην κλωστοϋφαντουργία του νησιού, στο Καρλόβασι. Πρόκειται για μια βιοτεχνία παραγωγής υφασμάτων και ρούχων, βασισμένη ελάχιστα στην τεχνολογία, αλλά κυρίως στην απασχόληση φτηνού εργατικού προσωπικού. Η Διώνη μένει σπίτι με την γιαγιά της. Η μάνα της κάνει ότι μπορεί για να την προστατέψει .

Η καλύτερη φίλη της Διώνης είναι η Ειρήνη με την οποία παίζουν και μοιράζονται τα πάντα και την βοηθάει όταν κάνει τις ζαβολιές της. Βλέπουμε πως αναπτύσσεται η δική τους σχέση. Το δέσιμο που έχουν. Συναντά επίσης τον αδελφό της Ειρήνης, τον Ευτύχη(16).

Το 1906 οι ιδιοκτήτες του εργοστασίου μειώνουν τους μισθούς η Διώνη μπαίνει κι εκείνη να δουλέψει. Είναι πλέον 17 χρονών.

Λόγω της πολύωρης εργασίας, της φτώχειας λόγω των χαμηλών μισθών, η φίλη της Ειρήνη (17) εργαζόμενη κι εκείνη, έχει αρρωστήσει. Σε ένα ατύχημα θα χάσει ένα δάκτυλο, αλλά και θα αντιμετωπιστεί υποτιμητικά από τους εργοδότες της. Αυτό θα αναστατώσει τη Διώνη, δεν ανέχεται άλλο την εκμετάλλευση την μείωση του μισθού, τις ατέλειωτες ώρες εργασίας. Ξεσηκώνει κι άλλες υπαλλήλους της κλωστοϋφαντουργίας διαδίδει την ανάγκη να διεκδικήσουν καλύτερες συνθήκες.

Την βλέπουμε να αποκτά συνοδοιπόρους, δειλά- δειλά να οργανώνει μια μικρή ομάδα γυναικών οι οποίες αντιδρούν στο μέχρι τότε εργατικό καθεστώς. Θέλει να ακουστεί η φωνή της, να βοηθήσει την φίλη της που της δίνουν ελάχιστα και δεν της παρέχουν επαρκή νοσηλεία. Θέλει να σταματήσει αυτή η αδικία. Άθελα της θα γίνει η φωνή όλων των γυναικών, ο αρχηγός τους, θα τις συντονίσει , θα τις ενεργοποιήσει. Θα έρθει αντιμέτωπη με την κυρίαρχη μέχρι τότε εργοδοσία. θα γίνει ο εχθρός της. Θα ξυπνήσει το μίσος του ιδιοκτήτη της Βιοτεχνίας

Κλωστοϋφαντουργίας Κλέανθου(56), ο οποίος είναι και ο αυτουργός της δολοφονίας του πατέρα της. Ταυτόχρονα, θα την προσέξει ο γιος του ΑΛΕΞΙΟΣ (28), ο οποίος μόλις έχει επιστρέψει από τις σπουδές του στην Αγγλία, με όνειρα για επέκταση της επιχείρησης με εκβιομηχάνιση και εισαγωγή νέων τεχνολογιών. Του προκαλεί θαυμασμό η μαχητικότητα της. Την φλερτάρει αλλά εκείνη, με αντικρουόμενα συναισθήματα και μπερδεμένη από την πρώτη της επαφή με το ερωτικό στοιχείο, τελικά τον αποφεύγει. Παράλληλα θα νιώσει και το ενδιαφέρον του ΕΥΤΥΧΗ(24), αδερφού της ΕΙΡΗΝΗΣ.

Μια σειρά από γεγονότα, όπως η συμμετοχή του Ευτύχη στην αποτυχημένη επανάσταση του 1908 στη Σάμο, η προδοσία του αγώνα της από την αδερφή της και οι αποκαλύψεις για τον θάνατο του πατέρα της, θα οδηγήσουν στην μετανάστευση του ΕΥΤΥΧΗ στην Αμερική και της ΔΙΩΝΗΣ στον Πειραιά.

Το 1908 (η Διώνη 18 χρονών), θα μετακομίσει στον Πειραιά, όπου με βοήθεια της θείας της ΜΕΡΟΠΗΣ (45) θα ξεκινήσει μια νέα ζωή. Θα ξεκινήσει να εργάζεται στην κλωστοϋφαντουργία, αλλά παράλληλα νέοι κόσμοι θα ανοιχτούν μπροστά της. Θα έχει ευκαιρίες να ολοκληρώσει την εκπαίδευσή της, Θα μάθει για την ίδρυση του συλλόγου εκπαιδύσεως νεανίδων. Θα γνωρίσει τη ΚΑΛΛΙΡΡΟΗ ΠΑΡΡΕΝ - ΣΙΓΑΝΟΥ (46), θα γνωρίσει στον κόσμο του φεμινισμού και της γυναικείας χειραφέτησης.

Θα επιστρέψει στην Σάμο το 1913 (23), και θα ζήσει την περίοδο που γίνεται η ένωση του νησιού με την Ελλάδα. Θα ξαναδεί τον Αλέξη. Η άνεργη μητέρα της έχει οικονομικά προβλήματα και μόνο η αδερφή της δουλεύει στην κλωστοϋφαντουργία, η οποία έχει μεγαλώσει και έχει εισαγάγει και μηχανές.

Η φίλη της Ειρήνη είναι σε άσχημη κατάσταση και θα φτάσει στο νησί ο Ευτύχης. Θα ερωτευθεί την Διώνη και θα ξεκινήσει ένα αμοιβαίο ειδύλλιο, που θα προχωρήσει.

Εκείνος (ο Ευτύχης) θέλει να πάρει την αδελφή του και την μάνα του για την Αμερική. Σε αυτό το διάστημα θα συγκινηθεί από την προσήλωση της Διώνης και τον δυναμισμό της. Θα εμπλακεί στις προσπάθειες της για αλλαγή στην αντιμετώπιση του γυναικείου φύλου. Θα της μεταφέρει γνώσεις και εικόνες που συμβαίνουν από την Ηνωμένες Πολιτείες.

θα συναντήσει τους παλιούς του συγγωριανούς τον ΝΙΚΟ (27) τον ΛΟΥΚΑ (27), οι οποίοι δεν καλοβλέπουν την όλη κατάσταση. Εκείνος, παρ' ολ' αυτά θα της συμπαρασταθεί, θα συμφωνήσουν, θα μαλώσουν, τελικά θα ολοκληρώσουν τη σχέση τους και θα σχεδιάσουν την κοινή τους ζωή στην Αμερική.

Τελικά, το 1913, η Ειρήνη πεθαίνει από φυματίωση και ο Ευτύχης αποφασίζει συντετριμμένος να φύγει για την Αμερική, μαζί με τη Διώνη, την μητέρα και αδερφή της. Η Διώνη σχεδιάζει να ζήσει μαζί του, αλλά παρότι είναι ερωτευμένη μαζί του, έχει δεθεί με την ιδέα της χειραφέτησής της. Δεν θέλει η σωτηρία της να έρθει από το γάμο της με έναν άντρα, αλλά να κερδίσει μόνη της την ευτυχία της και τη ζωή που της αξίζει. Αντιμετωπίζει τα εσωτερικά της διλήμματα και λαμβάνει τις αποφάσεις της, όταν φτάνουν όλοι στον Πειραιά, ως ενδιάμεσο σταθμό του ταξιδιού τους για την Αμερική. Τελικά, δεν θα ακολουθήσει τους υπόλοιπους στην Αμερική, επιλέγοντας την ελεύθερη επιλογή του να ορίσει μόνη της τη ζωή της. Γνωρίζει ότι είναι έγκυος αλλά δεν του το λέει!

Όταν ενημερώνει τον ΕΥΤΥΧΗ για το παιδί αρνείται την προσφορά του να αναγνωρίσει το παιδί, με αντάλλαγμα να τον ακολουθήσει στην Αμερική. Δεν έχουν παντρευτεί. Κάτι πολύ τολμηρό για την εποχή τους! Δεν θέλει όμως να παρατήρει όλους αυτούς τους αγώνες και τις μάχες που έδωσε για όλες τις γυναίκες του τόπου της. Συναντιέται με τις παλιές τις φίλες και ομοϊδεάτισσες της. Εμψυχώνεται. Αποφασίζει να μην τον ακολουθήσει, να μεγαλώσει μόνη το παιδί, στην Ελλάδα και να παλέψει ενάντια στα στερεότυπα και τα κακά σχόλια και κουτσομπολιά των συμπολιτών της.

Η ζωή στον Πειραιά είναι δύσκολη για την Διώνη και την μικρή κορούλα της (ΕΙΡΗΝΗ), αλλά δεν το βάζει κάτω. Στο μικρό της σπιτάκι την βλέπουμε να γράφει και να ράβει και να συμπληρώνει το μεροκάματο.

Τα χρόνια περνάνε, εκείνη συνεχίζει να εμπλέκεται με το φεμινιστικό κίνημα και ενάντια στην εκμετάλλευση των εργατών. Αρθρογραφεί σε εφημερίδες όπως η «Εφημερίς των Κυριών» της Καλλιρόης Παρρέν (μέχρι το 1917).

Παράλληλα έχει ανοίξει ραφείο, στο οποίο εργάζονται και υπάλληλοι.

Η ταινία σταματά την ανασκόπηση της ζωής της ΔΙΩΝΗΣ το 1930, με μια γυναίκα να διαβάζει μια εφημερίδα όπου βλέπουμε πλέον καθαρά το φύλλο. Δείχνει την αγγελία:" ζητούνται γυναίκες δια εργασία εις την βιοτεχνία κλωστοϋφαντουργίας "Κουμπώ" της Διώνης Δουλμούση. Πληροφορίες εις την οδόν Καλλέργη 14 καθημερινώς".

Η ταινία τελειώνει με τον αναπόφευκτο θάνατο της ΔΙΩΝΗΣ και την αναγνώριση της «άσημης» ζωή της, ως οδηγό στον αγώνα για τη γυναικεία χειραφέτηση.

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΣΤΑ ΟΠΟΙΑ ΒΑΣΙΖΕΤΑΙ ΤΟ ΕΡΓΟ

ΠΟΛΙΤΙΚΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΤΗ ΣΑΜΟ ΣΤΑ ΤΕΛΗ ΤΟΥ 19ΟΥ ΑΙΩΝΑ ΚΑΙ ΤΙΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ 20ΟΥ ΑΙ

Η Ελληνική Επανάσταση του 1821 εναντίον της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, είχε σκοπό την αποτίναξη της οθωμανικής κυριαρχίας από τα ελληνικά εδάφη και τη δημιουργία ανεξάρτητου κράτους. Με το Πρωτόκολλο του Λονδίνου το 1830 κρίθηκε οριστικά το θέμα της αναγνώρισης της ελληνικής ανεξαρτησίας. Τα σύνορα του νέου κράτους οριστικοποιήθηκαν το 1832 στη γραμμή Αμβρακικού-Παγασητικού και αναγνωρίστηκαν τον ίδιο χρόνο με τη συνθήκη της Κωνσταντινούπολης.

Το ελληνικό βασίλειο θα πορευόταν, τουλάχιστον για τα επόμενα τριάντα χρόνια (προσάρτηση Επτανήσων), χωρίς μεγάλα τμήματα του γεωγραφικού ελληνικού χώρου, τόσο στη στεριά (Ηπειρος, Θεσσαλία, Μακεδονία), όσο και στη θάλασσα (νησιά ανατολικού Αιγαίου, Δωδεκάνησα, Κρήτη, Κύπρος). Σάμος και Κρήτη περνούσαν, παρά τις επίμονες διακηρύξεις των κατοίκων τους στην οθωμανική και αιγυπτιακή πλευρά αντίστοιχα. [1]

Σαμιακή ηγεμονία

Στα 1830 η Σάμος, παρά τον νικηφόρο επαναστατικό αγώνα που διεξήγαγε, «επέστρεψε» στην Οθωμανική Αυτοκρατορία ως αντάλλαγμα της Εύβοιας. Με το πρωτόκολλο του Λονδίνου (1830), παρότι η Σάμος έμεινε εκτός των ορίων του νέου Ελληνικού Κράτους, δημιουργήθηκε η ανεξάρτητη Σαμιακή Πολιτεία. Το 1834 καταλύθηκε η σαμιακή πολιτεία και η Σάμος

επέστρεψε στην οθωμανική επικυριαρχία.. Το καθεστώς που επιβλήθηκε ήταν αυτό της αυτόνομης ηγεμονίας όπου η Σάμος ήταν υπόχρηνη φόρου υποτελείας στο σουλτάνο, είχε χριστιανό ηγεμόνα τοποθετημένο όμως από την Πύλη. Η αυτόνομη αυτή κατάσταση στηριζόταν σε μία παλαιότερη πρόταση τον «οργανικό νόμο» του 1832, ένα κείμενο που αρχικά είχε απορριφθεί από το διευθυντήριο της Σάμου και το σαμιακό λαό. [2] Αναγνωρίστηκε λοιπόν ως αυτόνομη «Ηγεμονία», υποτελής στο σουλτάνο και ηγεμόνας της ήταν χριστιανός αξιωματούχος της Υψηλής Πύλης που ασκούσε απολυταρχική διοίκηση. Η Βουλή των Σαμίων, εκλεγόμενη από πληρεξουσίους των χωριών της Σάμου, είχε ρόλο νομοθετικής εξουσίας.[3]

Στα 1850 ένας νέος «Αναλυτικός Χάρτης» εκδόθηκε με σουλτανικό φερμάνι, προκειμένου να ερμηνεύσει ή να συμπληρώσει τον Οργανικό Νόμο του 1832. Αφορμή για αυτή τη νέα παρέμβαση του εξουσιαστικού κέντρου ήταν ο αγώνας του Σαμιακού λαού εναντίον του, διορισμένου από το Σουλτάνο, πρώτου ηγεμόνα της Σάμου (1834 - 50) μπέη Στέφανο Βογορίδη. Ο Βογορίδης επισκέφτηκε τη Σάμο μόνο μια φορά το 1839 και κυβερνούσε το νησί από την Κωνσταντινούπολη. Μετονόμασε τη πρωτεύουσα του νησιού σε Στεφανούπολη, ήταν μισητός από τον λαό εξαιτίας της αυθαίρετης κυριαρχίας του. Οι Σαμιώτες επαναστάτησαν εναντίον του το 1849 και ένα χρόνο αργότερα ο σουλτάνος τον καθαίρεσε [4]. Οι Σάμιοι διεκδικούσαν ουσιαστικά την πλήρη και πιστή εφαρμογή του πρώτου Οργανικού Νόμου του 1832, αρκετές από τις διατάξεις του οποίου έμεναν ανεφάρμοστες

Με την εφαρμογή του «Αναλυτικού Χάρτη» (1850) τέθηκαν οι βάσεις μιας ουσιαστικής αυτονομίας. Άρχισε να παγιώνεται το διοικητικό σύστημα, οργανώθηκαν οι υπηρεσίες, έγιναν δημόσια έργα, ιδρύθηκαν σχολεία. Η πρωτεύουσα μεταφέρθηκε οριστικά από τη Χώρα στο λιμένα Βαθέος.[3]

Από τα τέλη του 19ου αιώνα η Σάμος παρουσίασε εξαιρετική οικονομική και πολιτιστική εξέλιξη. Αναπτύχθηκε το εμπόριο, η ναυτιλία και η βιομηχανία, ειδικότερα στους τομείς βυρσοδεψίας, καπνοβιομηχανίας και οινοποιίας. Μεγάλη σημασία δόθηκε στην ανάπτυξη της παιδείας, με δημιουργία σχολείων όπως του Πυθαγορείου Γυμνασίου και Ανωτέρου

Παρθεναγωγείου, της Εμπορικής Σχολής στο Καρλόβασι και της Επαγγελματικής σχολής στην πρωτεύουσα.[8]

Πολιτικοί αγώνες των Σαμίων

Οι πολιτικοί αγώνες των Σαμίων σε όλη της περίοδο της Ηγεμονίας περιστρέφονταν εν πολλοίς γύρω από θεσμικά αιτούμενα, όπως για παράδειγμα ήταν η ενδυνάμωση του ρόλου της τοπικής Βουλής, η εκλογή των βουλευτών απευθείας από τη συνέλευση ή, αλλιώς, ο περιορισμός της παντοδυναμίας του επικυρίαρχου, ο οποίος εκφραζόταν επίσημα διά των τοποθετημένων χριστιανών ηγεμόνων στο νησί. Στόχος ήταν η διεύρυνση της αυτονομίας και ο περιορισμός της πολιτικής κηδεμονίας της αυτοκρατορίας. Αιτήματα όπως η συνδιοίκηση του νησιού από τη Βουλή και τον Ηγεμόνα υπό την προεδρεία του δεύτερου, η εκλογή των βουλευτών απευθείας από τη Συνέλευση αλλά και η κατά πλειοψηφία λήψη των όποιων αποφάσεων της διοίκησης για όλα τα εσωτερικά θέματα αποτελούσαν ζητήματα ζωτικής σημασίας για τους Σαμίους και ασφαλώς προλείαιναν το έδαφος για μεγαλύτερες διεκδικήσεις στο μέλλον. Απώτερος σκοπός για το μεγαλύτερο τμήμα του Σαμιακού λαού ήταν η αποτίναξη του άγους της οθωμανικής νομιμότητας και η ένωση με την Ελλάδα. Τα δε αιτήματα αυτά επικαιροποιούνταν κάθε φορά ανάλογα με την ευρύτερη ιστορική συγκυρία. Έπαιρναν δηλαδή νέα ποιοτικά χαρακτηριστικά, εμβαπτιζόνταν με τις φιλοδοξίες, τις ιδιοτέλειες και τους πατριωτισμούς των επώνυμων ή ανώνυμων εκφραστών τους και βέβαια συντονίζονταν με τις διεθνείς εξελίξεις και την πορεία του ανατολικού ζητήματος. [5]

Κατά την πρώτη δεκαετία του εικοστού αιώνα, όταν Σαμιώτες πολιτικοί άρχισαν να διεισδύουν στην κεντρική πολιτική σκηνή του Ελλαδικού κέντρου (Θ. Σοφούλης), η Σάμος φαίνεται να συντονίζεται πρόθυμα με τον εθνικό αγώνα που διεξαγόταν την ίδια περίοδο στην Κρήτη, με στόχο την ένωση και να συμμετέχει ενεργά σε αυτόν. Προς τα τέλη του αιώνα (1895-1900) εμφανίζεται το Προοδευτικό Κόμμα της «νέας γενιάς» του Θεμιστοκλή Σοφούλη ως αντίπαλον δέος στο κατεστημένο κόμμα του πανίσχυρου πολιτευτή από το Καρλόβασι, Ιωάννη Χατζηγιάνη και, γενικότερα, παρατηρείται ένας φιλελεύθερος άνεμος με ποικίλες εκφάνσεις στη σαμιακή ζωή (εκπαίδευση, τύπος, κτλ.). [5]

Ο Σοφούλης και οι συν αυτώ, έδιναν μάχες για τον περιορισμό των εξουσιών του Ηγεμόνα, τον διορισμό του όχι απευθείας από το οθωμανικό κέντρο αλλά διά της σύμπραξης των Μεγάλων Δυνάμεων, όπως τούτο είχε επιτευχθεί πρόσφατα στην Κρήτη και στην εξασφάλιση της ουσιαστικής αυτοδιοίκησης του τόπου, όπως προβλεπόταν άλλωστε εκ του Οργανικού Νόμου. Κάθε βήμα προς αυτήν την κατεύθυνση, δηλαδή την «ολοκλήρωση της αυτονομίας», κατέτεινε προς την επίτευξη του εθνικού οράματος της ένωσης. Μολονότι οι μάχες δεν έχουν ένοπλη μορφή, ωστόσο ο πολιτικός αγώνας είναι σκληρός και αμείωτος, προπάντων όμως είναι εθνικός και είχε «πατριωτικόν χαρακτήρα».[5]

Επανάσταση της Σάμου και η ένωσή της με την Ελλάδα

Στην αυτόνομη Ηγεμονία της Σάμου κατά τα πρώτα έτη του 20ού αιώνα έλαβαν χώρα κρίσιμης σημασίας εξελίξεις. Στο μεταίχμιο του 19ου προς τον 20ό αιώνα σημειώθηκαν ραγδαίες αλλαγές. Η πίστη στις παραδόσεις και το θρησκευτικό αίσθημα υποχώρησαν, καθώς η μόρφωση επεκτεινόταν σε ευρύτερα στρώματα του πληθυσμού και ιδίως στους νέους. Αντιθέτως, άνησε περαιτέρω το πατριωτικό αίσθημα, με αποτέλεσμα η αυτονομία να μην ικανοποιεί τους πόθους των Σαμίων, ιδίως των νεότερων. Συνάμα, παρατηρήθηκε εισαγωγή πολεμικών τουφεκιών από την Ελλάδα και αύξηση της οπλοκατοχής. Τέλος, η εμφάνιση νέων πολιτικών παραγόντων (με κυριότερο το Θεμιστοκλή Σοφούλη), η έκδοση εντύπων με ριζοσπαστικό περιεχόμενο (όπως το Φως) και η όξυνση των κομματικών ανταγωνισμών οδήγησαν σε μια γενικότερη έξαψη των πολιτικών παθών, σε κοινωνικό και πολιτικό αναβρασμό, καθώς και στην εκδήλωση σειράς κινημάτων.[5]

Την άνοιξη του 1902, η Σοφουλική παράταξη απέκτησε την πλειοψηφία στη Γενική Συνέλευση. Σε αντίθεση με το Χατζηγιαννικό κόμμα, το προοδευτικό κόμμα του Θ.Σοφούλη εργαζότανε για την ένωση του νησιού με την Ελλάδα. Τον Ιανουάριο και Φεβρουάριο του 1905 ο Σοφούλης, ο οποίος είχε αποτύχει να εκλεγεί πληρεξούσιος στις εκλογές του Απριλίου 1904, μετέβη στην Κωνσταντινούπολη, για να εκθέσει με υπόμνημα τις απόψεις του στον Μεγάλο Βεζίρη περί των αναγκαίων αλλαγών στο πολίτευμα της Σάμου. Τα διαβήματα του Σοφούλη προς τη σουλτανική κυβέρνηση για μεταβολή του σαμιακού πολιτεύματος ήγειραν στην Πύλη υποψίες για ύπαρξη σχεδίων του ελληνικού κράτους για τη νήσο. Σύμφωνα με

πληροφορίες η Πύλη διέταξε την αυστηρή επίβλεψη των σαμιακών αρχών. Μετά το 1905 οι Οθωμανοί επεδίωξαν να εκμεταλλευθούν την ενδημική αναρχία στη Σάμο για να επεμβαίνουν όλο και πιο ενεργά με την αποστολή στρατιωτικών και ναυτικών δυνάμεων, προκειμένου να υπονομεύσουν το καθεστώς της νήσου και τελικά να καταργήσουν στην πράξη τη σαμιακή αυτονομία.

Τον Φεβρουάριο του 1906 ξέσπασαν νέες, άγριες συγκρούσεις μεταξύ των αντιμαχόμενων πολιτικών παρατάξεων στη Σάμο. Το ελληνικό προξενείο ζήτησε από την ελληνική κυβέρνηση να ληφθούν τα αναγκαία μέτρα ώστε να εμποδιστεί η εξαγωγή όπλων Γκρα, φυσιγγίων και πυρίτιδας από τη Σύρο και τον Πειραιά στη Σάμο. Τελικά, μετά από μερικές εβδομάδες, χάρη σε ενέργειες και διαβήματα του προξενείου προς τον Ηγεμόνα, τη Σαμιακή κυβέρνηση και την αντιπολίτευση, οι συγκρούσεις σταμάτησαν και δόθηκε γενική αμνηστία.

Στις 21 Δεκεμβρίου 1907 τοποθετήθηκε ηγεμόνας ο αρχαιολόγος Ανδρέας Κοπάσης. Παρόλο που καταγόταν από την Κρήτη κατέστησε σαφές ότι θα εκτελούσε τα καθήκοντά του προστατεύοντας τα δικαιώματα της υψηλής πύλης για το λόγο αυτό αρνήθηκε να συγκληθεί συνέλευση που θα ζητούσε την πλήρη αποκατάσταση των προνομίων των Σαμίων.

Η ένταση και η βία στη Σάμο κλιμακώθηκε τον Μάιο του 1908, με αιτία τον ανταγωνισμό που εκδηλώθηκε ανάμεσα στο νέο ηγεμόνα της Σάμου, Ανδρέα Κοπάση, και τους ηγέτες της Σαμιακής Βουλής (δηλαδή κυβέρνησης), Θεμιστοκλή Σοφούλη και Εμμανουήλ Χατζιδάκη. Αφορμή στάθηκε και η εκδήλωση βίαιων ταραχών στο νησί εξαιτίας της εισαγωγής από Σάμιο εργοστασιάρχη της πρώτης σιγαροποιητικής μηχανής από τη Γερμανία. [5] Αυτό προκάλεσε την αντίδραση των άλλων εργοστασιαρχών και των καπνεργατών, την παρέμβαση της Βουλής (δηλαδή της κυβέρνησης) και του Ηγεμόνα, αλλά και των διπλωματικών αντιπροσώπων της Γερμανίας. Με αφορμή και τις ταραχές που ξέσπασαν στο νησί ο Κοπάσης στις 12 Μαΐου 1908 κάλεσε οθωμανικές ενισχύσεις, αρχικά δύναμης 200 ανδρών, παραβιάζοντας το νόμο αυτονομίας του νησιού. Στη Σάμο αυτό το πράγμα κατατάραξε τους κατοίκους οι οποίοι έλαβαν αμέσως τα όπλα και προσπάθησαν να εμποδίσουν την αποβίβαση των τουρκικών στρατευμάτων. Επικεφαλής του κινήματος αυτού ετέθη ο πρόεδρος Θεμιστοκλής Σοφούλης. Οι Σαμιώτες αρχικά αντιστάθηκαν και απώθησαν τους τούρκους στρατιώτες. Έγιναν

συμπλοκές έγιναν αρκετοί τραυματισμοί, τελικά οι τούρκοι με την βοήθεια της φρουράς του ηγεμόνα κατόρθωσαν να φτάσουν στο ηγεμονικό μέγαρο και κλείστηκαν μέσα. [13]

Ο Γεώργιος Σοφούλης, ένθερμος οπαδός του Προοδευτικού Κόμματος και επικεφαλής της προσωπικής φρουράς του προέδρου Θεμιστοκλή Σοφούλη, κατάφερε να αιφνιδιάσει μαζί με συντρόφους του, τους στρατωνισμένους μέσα στο Ηγεμονικό Μέγαρο πολυάριθμους Τούρκους στρατιώτες. Τελικά όμως η υπέρτερες τουρκικές δυνάμεις επικράτησαν και ο Κοπάσης επανάκτησε τον έλεγχο των νησιού. ο Σοφούλης και πολλοί άλλοι θα κατηγορηθούν και θα καταδικαστούν ερήμην σε θάνατο ενώ άλλοι θα φυλακισθούν.

Τα γεγονότα του 1912 και η Ένωση της Σάμου με την Ελλάδα

Τον Οκτώβριο του 1911 η Ελλάδα, μέσω της πρεσβείας της στην Κωνσταντινούπολη, ζήτησε από τις τρεις Προστάτιδες Δυνάμεις να ανακληθεί από το νησί ο οθωμανικός στρατός που, κατά παράβαση του Οργανικού Χάρτη της Ηγεμονίας, βρισκόταν στη Σάμο. Οι τρεις πρεσβευτές των Δυνάμεων αποφάνθηκαν ότι η Οθωμανική Αυτοκρατορία είχε το δικαίωμα να διατηρεί μόνο μια μικρή φρουρά στο νησί και συνέστησαν στον Οθωμανό υπουργό Εξωτερικών την ανάκληση των υπόλοιπων στρατευμάτων.

Στις 9 Μαρτίου του 1912 εκτελέστηκε επιτυχώς σχέδιο δολοφονίας του ηγεμόνα Κοπάση από τον Σταύρο Μπαρέτη και Αναστάσιο Σταυρούδη.

Στις 26 Μαΐου του 1912 ο Σοφούλης παρόλο που ήταν καταδικασμένο σε θάνατο αφήφισε τον κίνδυνο και κατέπλευσε στη Σάμο. Ο νέος ηγεμόνας Γρηγόριος Βεγλερής ενοχληθείς, εξέδωσε διάταγμα με το οποίο αμνήστευσε όλους τους καταδικασθέντες πλην του Σοφούλη, ενέργεια που κατέστησε τον Σάμιο πολιτικό ακόμη πιο δημοφιλή. [13]

Η Ικαρία, που είχε απελευθερωθεί μετά από επαναστατικό κίνημα του Ιωάννη Μαλακίου της 17 Ιουλίου 1912, χρησιμοποιούνταν ως ορμητήριο από το Σοφούλη. Από εκεί στις 7 Σεπτεμβρίου 1912, ο Θεμιστοκλής Σοφούλης συνοδευόμενος από Σάμιους, Ικάρους και Κρήτες πατριώτες αποβιβάστηκε στον Όρμο Μαραθοκάμπου. Την ίδια ημέρα συγκροτήθηκε στο Καρλόβασι πάνδημο συλλαλητήριο και εκδόθηκε ψήφισμα για την πλήρη εφαρμογή του Προνομιακού Χάρτη του 1832. Την επομένη, 8 Σεπτεμβρίου, το Αρχηγείο της Επανάστασεως

έστησε την έδρα του έξω από τους Μυτιληνιούς στην περιοχή Βρύση Ζερβού. Ο Αρχηγός της Επαναστάσεως Θεμιστοκλής Σοφούλης με έγγραφη διαταγή του ανέθεσε τα καθήκοντα του αρχηγού των Ενόπλων Δυνάμεων της Επαναστάσεως στον οπλαρχηγό Γεώργιο Μιχ. Σοφούλη, ο οποίος αμέσως συγκρότησε τα σώματα των ενόπλων και ανέθεσε στους οπλαρχηγούς και τους ομαδάρχες τους τομείς της δράσεώς των.[10] Στις 10 Σεπτεμβρίου τα επαναστατικά σώματα κινήθηκαν προς την πρωτεύουσα οπότε άρχισαν οι συγκρούσεις με τον τουρκικό στρατό. Οι αψιμαχίες συνεχίστηκαν μέχρι τη 13η Σεπτεμβρίου. Η αποβίβαση των επαναστατών στη Σάμο είχε λάβει χώρα χωρίς τη συγκατάθεση της ελληνικής κυβέρνησης, επειδή όμως η τουρκική φρουρά της πόλης βομβάρδισε το ελληνικό ατμόπλοιο Ρούμελη η Αθήνα στις 18 Σεπτεμβρίου απέστειλε στην πύλη τηλεσίγραφο, όπου αναφερόταν ότι θα στέλνονταν ελληνικό πολεμικό πλοίο στη Σάμο. Κατόπιν τούτου οι Οθωμανικές δυνάμεις αποχώρησαν στις 23 Σεπτεμβρίου 1912.

Στις 11 Νοεμβρίου 1912 η Σαμιακή Συνέλευση υπό την προεδρία του Θεμιστοκλή Σοφούλη, κήρυξε «την Ένωσιν της Σάμου μετά του Ελευθέρου Ελληνικού Βασιλείου όπως αποτελέση μετ' αυτού έν αδιαίρετον και ενιαίον Ελληνικόν Κράτος» και κάλεσε τον Έλληνα βασιλιά και την ελληνική Κυβέρνηση να αποδεχθούν το ψήφισμα.[11] Ακολούθησε καθολική ψηφοφορία που ανέδειξε Νέα Γενική Συνέλευση και πρόεδρο τον Σοφούλη στις 30 Σεπτεμβρίου 1912.

Για μερικές εβδομάδες η κατάσταση παρέμενε ρευστή, με τους εκπροσώπους των Μεγάλων Δυνάμεων να τάσσονται υπέρ της επαναφοράς στο προ του Κοπάση status quo. Ωστόσο, η δυναμική που είχε αναπτυχθεί χάρη στην επανάσταση των Σαμίων, και κυρίως η έκρηξη του Α΄ Βαλκανικού Πολέμου και η κυριαρχία του ελληνικού στόλου στο Αιγαίο δρομολόγησαν άλλες εξελίξεις. Η άρνηση της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας να υπογράψει άμεσα συνθήκη ειρήνης μετά την αρχική ήττα της από τα τέσσερα χριστιανικά κράτη του Βαλκανικού πολέμου, οδήγησε σε επανάληψη των εχθροπραξιών τον Φεβρουάριο του 1913 και σε νέες επιτυχίες εναντίον των Οθωμανών. Τότε, η ελληνική Κυβέρνηση αποφάσισε να προχωρήσει στην ενσωμάτωση της Σάμου και υπό τον μοίραρχο Πέτρο Γκίνη απέστειλε το θωρηκτό Σπέτσαι και δύο αντιτορπιλικά που μετέφεραν ναυτικό άγημα. Την 1 Μαρτίου 1913 διακηρύχθηκε και επίσημα η κατάληψη της Σάμου από τις ελληνικές δυνάμεις και η υπαγωγή της σε ελληνική διοίκηση. [12]

ΤΟ ΦΕΜΙΝΙΣΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Ιστορική αναδρομή

Ο Φεμινισμός είναι μια συλλογή κοινωνικών θεωριών, πολιτικών κινήσεων που δεσμεύονται, παρά τις όποιες διαφοροποιήσεις τους, στον κοινό στόχο της γυναικείας απελευθέρωσης και της επίτευξης της ισότητας των φύλων, αλλά και στην κοινή τους πεποίθηση πως η υποταγή των γυναικών έχει ως αιτία το φύλο τους. [14]

Ως κοινωνικό κίνημα, ο φεμινισμός εστιάζεται κατά πολύ στον περιορισμό ή εξάλειψη της φυλετικής ανισότητας και στην προώθηση των δικαιωμάτων, των συμφερόντων και των ζητημάτων των γυναικών στην κοινωνία.

Ο φεμινισμός εμφανίστηκε αρχικά στην Ευρώπη κατά τον 18ο αιώνα, την περίοδο της Γαλλικής Επανάστασης. Το 1789, η Φελισιτέ ντε Κεραλιό παρουσίασε ένα Τετράδιο παραπόνων των γυναικών και ακολούθησε η Ολέμπ ντε Γκουζ το 1791 με μια Διακήρυξη των δικαιωμάτων των γυναικών στην οποία υποστηριζόταν το αίτημα όλων των αστικών και πολιτικών δικαιωμάτων και προβάλλονταν οι ιδεολογικοί λόγοι που βρίσκονταν στη βάση των διεκδικήσεων αυτών. Η φεμινιστική ιδέα άρχισε να κερδίζει έδαφος και στην Αγγλία: το 1792 η Μαίρη Ούλστονκραφτ έγραψε το βιβλίο «Διεκδίκηση των δικαιωμάτων των γυναικών». [15]

Κινήματα δικαιώματος ψήφου των γυναικών

Ο Τζων Στιούαρτ Μιλ ήταν ο πρώτος Άγγλος βουλευτής που παρουσίασε στο Κοινοβούλιο (1866) ένα υπόμνημα μιας γυναικείας επιτροπής για την αναγνώριση του δικαιώματος της ψήφου στις γυναίκες. Από τότε η κατάκτηση του δικαιώματος της ψήφου άρχισε να θεωρείται ο πρώτος αντικειμενικός σκοπός, η αφετηρία για άλλες κατακτήσεις. Το 1903 σχηματίστηκε μια πραγματική οργάνωση, η WSPU (Women's Social and Political Union) με πρωτοβουλία της Έμελιν Πάνκχερστ. Η γυναικεία αυτή εταιρεία της οποίας τα μέλη ονομάστηκαν «σουφραζέτες» υιοθέτησε ένα νέο σύστημα στην ιστορία του διεθνούς φεμινισμού: την πάλη. Άρχισε με τη διατάραξη των συνεδριάσεων των βουλευτών και κατάληξε στον εμπρησμό

δημόσιων κτιρίων, σιδηροδρόμων, ταχυδρομικών γραφείων. Οι σουφραζέτες έγιναν πολλές φορές στόχος γελοιοποιήσεων, αλλά και φυλακίστηκαν και δημιούργησαν πολλές σοβαρές δυσκολίες στις κρατικές αρχές. Μόνο μετά τον Α΄ Παγκόσμιο πόλεμο (1918) οι Αγγλίδες απέκτησαν δικαίωμα ψήφου.

Στην Ελλάδα, η πρώτη πρόταση να δοθεί στις γυναίκες δικαίωμα ψήφου έγινε στις 19 Μαΐου 1922, από βουλευτή υποστηριζόμενο από τον τότε πρωθυπουργό Δημήτριο Γούναρη, κατά τη διάρκεια συνταγματικής συνέλευσης. Η πρόταση συγκέντρωσε οριακή πλειοψηφία των παρόντων όταν προτάθηκε για πρώτη φορά, αλλά απέτυχε να πάρει την ευρεία υποστήριξη του 80% που απαιτούταν για να προστεθεί στο σύνταγμα. Το 1925 ξεκίνησαν οι διαβουλεύσεις και εγκρίθηκε ένας νόμος που επιτρέπει στις γυναίκες να ψηφίζουν στις τοπικές εκλογές, εφόσον ήταν 30 ετών και είχαν παρακολουθήσει τουλάχιστον την πρωτοβάθμια εκπαίδευση. Ο νόμος παρέμεινε ανεφάρμοστος, μέχρις ότου τα φεμινιστικά κινήματα εντός της κρατικής λειτουργίας άσκησαν πίεση στην κυβέρνηση για την επιβολή του το Δεκέμβριο του 1927 και τον Μάρτιο του 1929. Οι γυναίκες είχαν δικαίωμα ψήφου σε τοπικό επίπεδο για πρώτη φορά στις τοπικές εκλογές του Πειραιά, στις 14 Δεκεμβρίου 1930, όπου 240 γυναίκες άσκησαν το δικαίωμά τους να το κάνουν. Στις εθνικές τοπικές εκλογές του 1934, η προσέλευση των γυναικών παρέμεινε χαμηλή, σε μόλις 15.000, παρά το γεγονός ότι οι γυναίκες ήταν οριακή πλειοψηφία του πληθυσμού των 6,8 εκατομμυρίων. Οι γυναίκες δεν μπορούσαν να εκλεγούν. Τελικά, οι γυναίκες κέρδισαν το νόμιμο δικαίωμα ψήφου και την εκλογή τους στις 28 Μαΐου 1952. [16]

Φεμινισμός στην Ελλάδα τέλη του 19ου και τις αρχές του 20ου αι.

από τα τέλη του 19ου αιώνα κι έπειτα έχουμε τις πρώτες οργανωμένες κινήσεις και κυρίως την ανάπτυξη του κινήματος των σουφραζέτων στην Ευρώπη και στην Αμερική. Την ίδια εποχή στη χώρα μας η Καλλιρόη Παρρέν ιδρύει το Λύκειο των Ελληνίδων και εκδίδει την «Εφημερίδα των Κυριών».

Ο 20ος αιώνας είναι ο αιώνας που οι πρωτοπόρες Ελληνίδες αγωνίζονται για την κατοχύρωση των βασικών τους δικαιωμάτων. Η Ελλάδα είχε καθολική ψηφοφορία από την ανεξαρτησία της το 1832, αλλά απέκλειε τις γυναίκες. Η εργασία των γυναικών δε ρυθμίζεται από κανένα

νόμο. Τα δικαιώματα στην εργασία δεν αναγνωρίζονται, οι ανισότητες αποτελούν status quo. Οι εργαζόμενες γυναίκες αποφασίζουν να τα διεκδικήσουν και οργανώνουν το 1913 το σύλλογο «Γυναικεία Ζωή». Οι δασκάλες το ίδιο διάστημα αγωνίζονται για την κατοχύρωση ίσης αμοιβής με αυτή των ανδρών συναδέλφων τους. Το 1919 ιδρύεται ο «Σοσιαλιστικός Όμιλος Γυναικών». Οι γυναίκες διεκδικούν ισότητα στην οικογένεια, νόμιμες αμβλώσεις, δικαίωμα στην εργασία κ.ά

Καλλιρρόη Παρρέν / Η πρώτη Ελληνίδα φεμινίστρια

Γεννημένη το 1861 στα Πλατάνια Αμαρίου στο Ρέθυμνο της Κρήτης, έφυγε έξι χρόνια μετά, το 1867, και εγκαταστάθηκε στην Αθήνα, όπου ο πατέρας της, Στυλιανός Σιγανός, ήταν πρόεδρος της Επιτροπής Κρητών Προσφύγων. Αφού πέρασε τα σχολικά της χρόνια στη Σχολή Σουρμελή στον Πειραιά και ύστερα στην γαλλική Σχολή Καλογραιών, αποφοίτησε τελικά το 1878 από το Αρσάκειο με βαθμό «άριστα». Αμέσως μετά την αποφοίτησή της, για δύο χρόνια έγινε διευθύντρια του παρθεναγωγείου της ελληνικής κοινότητας στην Οδησσό. Μόλις γύρισε στην Αθήνα παντρεύτηκε τον γαλλοαγγλικής καταγωγής δημοσιογράφο από την Κωνσταντινούπολη και ιδρυτή του Αθηναϊκού Πρακτορείου, Ιωάννη Παρρέν.

Στις 8 Μαρτίου 1887 αποφάσισε να εκδώσει την εβδομαδιαία εφημερίδα «Εφημερίς των Κυριών», η οποία αποτελούσε το πρώτο γυναικείο έντυπο στην ελληνική επικράτεια και την καθιέρωσε ως την πρώτη Ελληνίδα δημοσιογράφο και εκδότρια. Η Εφημερίδα των κυριών αποτέλεσε το πρώτο γυναικείο περιοδικό, του οποίου η συντακτική επιτροπή περιλάμβανε μόνο γυναίκες. Η Εφημερίδα των κυριών αποτελεί το μοναδικό γυναικείο περιοδικό εκείνης της περιόδου, που σχεδιάζει στρατηγικές που θα οδηγήσουν στη γυναικεία χειραφέτηση. Τα βήματα που ακολουθούνται είναι προσεκτικά, αργά αλλά σταθερά, μέσα στα πλαίσια μίας κοινωνίας που αντιστέκεται ν' αναγνωρίσει τη γυναίκα ως ισότιμο μέλος της. Διεκδικούν αρχικά το δικαίωμα της γυναίκας στο γραπτό λόγο, δικαίωμα όχι απαραίτητα αυτονόητο για την εποχή εκείνη, καθώς το γράψιμο θεωρούνταν κατεξοχήν ανδρικό προνόμιο.[15]

Η πρώτη γυναικεία εφημερίδα γνώρισε τη μεγάλη ανταπόκριση του κόσμου, φτάνοντας τα 5.000 αντίτυπα, εντός και εκτός Ελλάδος, το 1892, ενώ πρωτοστάτησε σε κινήματα υπέρ των γυναικών, με αποκορύφωμα την υποβολή στην κυβέρνηση Τρικούπη 2.850 υπογραφών

γυναικών υπέρ της γυναικείας εκπαίδευσης, αλλά και σε εθνικό επίπεδο, με συμμετοχή στη διεθνή εκστρατεία για τον πόλεμο του 1897. Η κυκλοφορία της εφημερίδας, η οποία κυκλοφορούσε δύο φορές το μήνα, συνεχίστηκε χωρίς διακοπή για 31 χρόνια, μέχρι την απότομη διακοπή της το Νοέμβριο του 1917, λόγω των πολιτικών συνθηκών που επικρατούσαν στο ελληνικό προσκήνιο. Η ίδια η Καλλιρόη Παρρέν εξορίστηκε στην Ύδρα από τον Μάρτιο του 1917 μέχρι τον Νοέμβριο του 1918 «διά τας πολιτικές πεποιθήσεις της».

Η ίδια συμμετείχε ενεργά σε διεθνή γυναικεία συνέδρια ανά τον κόσμο και διακήρυττε την ανάγκη εξασφάλισης παιδείας και εργασίας για τις γυναίκες, ως βασικές προϋποθέσεις για την πνευματική και πολιτική τους ισοτιμία και χειραφέτηση. Ακόμη, ίδρυσε τη «Σχολή της Κυριακής των Απόρων Γυναικών και Κορασίων» (1890), το «Άσυλον της Αγίας Αικατερίνης»(1895), το «Άσυλον των Ανιάτων» (1896), στην προεδρία του οποίου παρέμεινε πολλά χρόνια, και τον «Πατριωτικό Σύνδεσμο», την «Ένωσιν υπέρ της Χειραφετήσεως των Γυναικών», ενώ το 1896, ως επακόλουθο του συνεδρίου στο Παρίσι, σχηματίστηκε υπό τη γενική προεδρία της Παρρέν, η «Ένωσις των Ελληνίδων». [17]

Η Καλλιρόη Παρρέν έπαιξε καθοριστικό ρόλο στην κατοχύρωση του δικαιώματος του εκλέγειν και του εκλέγεσθαι στις γυναίκες. Η πρώτη της προσπάθεια έγινε το 1895, όταν απευθύνθηκε στον τότε πρωθυπουργό Χ. Τρικούπη, ζητώντας την κατοχύρωση των πολιτικών δικαιωμάτων των γυναικών. Αργότερα, το 1921 διοργάνωσε το δεύτερο γυναικείο συνέδριο στην Ελλάδα, με αποτέλεσμα να πείσει τον τότε πρωθυπουργό Δ. Γούναρη να τοποθετηθεί προσωπικά υπέρ την χορήγησης ψήφου. Τελικά το αίτημά της δεν έγινε δεκτό και η ίδια δεν κατάφερε να δει το όνειρό της για τη χορήγηση ψήφου στις γυναίκες να γίνει πραγματικότητα στην Ελλάδα.

Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΤΑ ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ 19ΟΥ ΚΑΙ ΑΡΧΕΣ 20ΟΥ ΑΙΩΝΑ

Ήδη, από τα παραγμένα χρόνια του Αγώνα, είχε εκφραστεί καθαρά ή πρόθεση να είναι κατοχυρωμένο συνταγματικά το δικαίωμα στη μόρφωση για όλους τους Έλληνες και υπεύθυνη γι' αυτό να είναι ή κυβέρνηση. Παράλληλα, είχαν λειτουργήσει σχολεία αλληλοδιδασκτικά τα περισσότερα σε διάφορες περιοχές ένα από αυτά ιδρύθηκε από τη φιλόμουσο εταιρεία των

Αθηνών το 1825 στην ακρόπολη και ήταν το πρώτο παρθεναγωγείο που λειτούργησε. την καποδιστριακή περίοδο πυκνώνουν οι πρωτοβουλίες ιδιωτών στον τομέα της εκπαίδευσης και των δύο φύλων κυρίως όμως θεμελιώνεται η πρωτοβάθμια κρατική εκπαίδευση κύριο μέλημα της πολιτικής του κυβερνήτη με την καθιέρωση των αλληλοδιδασκτικών σχολείων τα σχολεία αυτά προορίζονταν κυρίως για τα αγόρια όμως δεν αποκλειόταν και η φοίτηση των κοριτσιών. [18]

Ένα πρώτο χαρακτηριστικό στοιχείο της στάσης του κράτους είναι ότι άφησε τη δευτεροβάθμια γυναικεία εκπαίδευση αποκλειστικά στην ιδιωτική πρωτοβουλία μέχρι τις αρχές του 2ου αιώνα με τον νομοθετικό διάταγμα του 1834 θεσμοθετείται η στοιχειώδης γυναικεία εκπαίδευση υποχρεωτική όπως η ανδρική δηλώνεται όμως ότι όπου είναι δυνατό η κοινότητες θα πρέπει να ιδρύουν χωριστά σχολεία για κορίτσια στα οποία θα διδάσκουν δασκάλες. [18]

Ολόκληρο τον 19ο αιώνα αναλαμβάνεται με ιδιωτική πρωτοβουλία η εκπαίδευση των κοριτσιών στην Δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Χαρακτηριστικά της Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης για την αγωγή των κοριτσιών ήταν ότι δεν φοιτούσαν στα ίδια σχολεία

με τους άντρες, διότι οι γυναίκες φοιτούσαν στα Παρθεναγωγεία. Επιπλέον οι γυναίκες είχαν λιγότερα χρόνια φοίτησης από τους άντρες και τέλος η αγωγή των κοριτσιών στην Δευτεροβάθμια εκπαίδευση αφορά το σπίτι και την οικογένεια. Η αγωγή των κοριτσιών δεν διαμορφωνόταν μόνο μέσω των Παρθεναγωγείων, υπήρχαν τρεις τύποι σχολών τα Παρθεναγωγεία, τα Επαγγελματικά τμήματα και τα Διδασκαλεία. Τα Παρθεναγωγεία ήταν ιδιωτικά ή τα ίδρυναν Δήμοι, Εταιρίες ή Σύλλογοι.

Παράδειγμα τέτοιας πρωτοβουλίας, με ισχυρό αντίκτυπο στην εκπαίδευση των γυναικών είναι η Φιλεκπαιδευτική Εταιρεία, που ιδρύθηκε το 1836, για να καλύψει το κενό της έλλειψης σχολείων θηλέων στην εκπαίδευση του νεοσύστατου ελληνικού κράτους. Εμπνευστές της ιδέας της Φιλεκπαιδευτικής Εταιρείας υπήρξαν τρεις ο Ιωάννης Κοκκώνης, ο Γεώργιος Γεννάδιος, εκπαιδευτικός και λόγιος, δάσκαλος ο ιερωμένος Μισαήλ Αποστολίδης. Το 1837 Ιδρύεται το πρώτο «Σχολείον των Κορασίων» της Φ.Ε.

Στόχος τής Φιλεκπαιδευτικής Εταιρείας ήταν να εκπαιδεύσει δασκάλες, οι οποίες με τη σειρά τους θα δίδασκαν την ελληνική γλώσσα και την Ιστορία όπου υπήρχε Ελληνισμός, αλλά και σε περιοχές τού νεοσύστατου ελληνικού κράτους όπου οι κάτοικοι δεν χρησιμοποιούσαν τα Ελληνικά στις καθημερινές τους συναλλαγές. Για το σκοπό αυτό ίδρυσε πλήθος σχολείων σε δήμους της Αθήνας, αλλά και σε άλλα μέρη της Ελλάδας, τα οποία ονομάστηκαν «Αρσάκεια», από το όνομα του ευεργέτη Απόστολο Αρσάκης. Έτσι, το 1861 Ανακηρύσσεται το «Αρσάκειο Ανώτερο Σχολείο» σε Διδασκαλείο, ισότιμο με τα κρατικά. Οι απόφοιτες δασκάλες αναλαμβάνουν την υποχρέωση να διδάξουν σε σχολεία και στις πιο απομακρυσμένες περιοχές τού μείζονος Ελληνισμού.

Άλλο παράδειγμα τέτοιων πρωτοβουλιών αποτέλεσε η δημιουργία του «Συλλόγου τῶν Κυριῶν ὑπὲρ τῆς γυναικείας παιδείσεως». Ήταν ο πρώτος γυναικείος (φιλανθρωπικός) σύλλογος με στόχο την άνοδο του βιοτικού και μορφωτικού επιπέδου των γυναικών της εποχής εκείνης. Ιδρύθηκε τον Απρίλιο του 1872, ύστερα από πρωτοβουλία της πρωτοπόρου παιδαγωγού Καλλιόπης Κεχαγιά, στην οποία ανταποκρίθηκαν οι περισσότερες επώνυμες Αθηναίες.

Ο Σύλλογος θα ιδρύσει σχολή Χειροτεχνίας, σχολή Νοσοκόμων για τις ανεκπαιδευτες γυναίκες της εργατικής τάξης, θα διοργανώσει μαθήματα οικιακής οικονομίας αλλά και ευρύτερων θεμάτων και θα συστήσει το 1890 το «Πρότυπον Εθνικόν Παρθεναγωγείον» του οποίου η Κεχαγιά θα διατελέσει διευθύντρια ως το τέλος της ζωής της. Η Καλλιόπη Α. Κεχαγιά (1839 - 1905) ήταν Ελληνίδα παιδαγωγός του 19ου αιώνα, από τις σημαντικότερες και πρωτοπόρες Ελληνίδες που ασχολήθηκαν με την εκπαίδευση και επιμόρφωση των γυναικών, σύμφωνα με επιστημονικά πρότυπα. Υπήρξε διευθύντρια έγκυρων παιδαγωγικών ιδρυμάτων (Παρθεναγωγείων) στην Αθήνα και στην Κωνσταντινούπολη, δραστήρια συγγραφέας παιδαγωγικών και φιλοσοφικών ερευνών, ιδρύτρια και οργανώτρια φιλανθρωπικών συλλόγων για τις άπορες γυναίκες και παιδιά. [22]

Μέχρι το 1890 η Μέση εκπαίδευση των κοριτσιών είναι ελλιπής και ιδιόμορφη, συγκριτικά με αυτή των αγοριών. Κύριος στόχος της αγωγής των μαθητριών είναι να τελειοποιήσουν τα έμφυτα ταλέντα τους ως απώτερο σκοπό τη δημιουργία του νοικοκυριού τους. Δηλαδή στο

μόνο πράγμα που συντελεί η εκπαίδευση των κοριτσιών είναι στο να δημιουργήσουν μια «σωστή» οικογένεια και να είναι χρήσιμες μέσα σε αυτήν. [23]

Το 1888 η «αναφορά των Ελληνίδων γυναικών προς τον πρόεδρο της ελληνικής κυβερνήσεως», που κατατέθηκε στην Βουλή το 1889 και υπογράφουν 2850 γυναίκες, ζητά την ίδρυση δημόσιων παρθεναγωγείων ισότιμα με τα γυμνάσια αγοριών και την ίδρυση στην πρακτικής καλλιτεχνικής σχολής για τα πτωχά κοράσια την αναφορά. [24] Τίθεται έτσι το πρόβλημα της άνισης πρόσβασης των κοριτσιών στη μέση εκπαίδευση σε σχέση με τα αγόρια, για τα οποία όλες οι βαθμίδες δες του σχολικού συστήματος είναι ανοιχτές και οι ευκαιρίες κοινωνικού κοινωνικής ανόδου υπαρκτές, θέτοντας έμμεσα και το πρόβλημα της άνισης μεταχείρισης της γυναίκας ως πολίτη.

Στο ίδιο πνεύμα και με έμφαση στην πνευματική ισότητα των φύλων, η «εφημερίδα των κυριών» παρακολουθεί τις εξελίξεις στον τομέα της γυναικείας εκπαίδευσης διαμαρτύρεται για τη στη «διακοσμητική» μόρφωση που παρέχεται στις κοπέλες, με στόχο σχεδόν αποκλειστικό να ευχαριστούν τους άλλους, και με απώτερη επιδίωξη την εξασφάλιση συζύγου, εναποθέτοντας οι ίδιες όλα τους τα όνειρα σε αυτόν. [25]

Παρόλο που η Εφημερίς των Κυριών δίνει προτεραιότητα στη διεκδίκηση ισότιμης με την ανδρική δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, υποστηρίζει θερμά τη ζήτηση πανεπιστημιακής μόρφωσης, από την πλευρά γυναικών. [18]

ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ

[1]Ελληνική Επανάσταση του 1821, ιστότοπος wiki, <https://el.wikipedia.org/wiki/>

[2]Επ. Σταματιάδης, Σαμιακά ήτοι ιστορία της νήσου Σάμου από των πανάρχαιων χρόνων μέχρι των καθ' ημάς, τ. 2, Εν Σάμω 1881-1887, σ. 424-619.

[3]Δήμος Ανατολικής Σάμου, ιστότοπος σχετικά με τη Σάμο, <https://samosexplore.com>

[4]Το κείμενο του Οργανικού Νόμου του 1832 στο, Επ. Σταματιάδης, ό.π., σ.505-508. Το δε κείμενο του Αναλυτικού Χάρτη του 1850 στο ίδιο, τ. 3, σ. 134-141.

[5]Ι. Βακιρτζής, Ιστορία της Ηγεμονίας της Σάμου 1834-1912, Γενικά Αρχεία του Κράτους- Αρχεία του νομού Σάμου, Αθήνα 2007

[6]Θεμιστοκλής Σοφούλης, ιστότοπος wikipedia <https://el.wikipedia.org/wiki/>

[7]<https://archive.ert.gr/5471/>

[8]Κιλουκιότης Ιωάννης, Η βυρσοδεψία στο Καρλόβασι Σάμου, <https://www.samosin.gr/> ,

[9]Στέφανος Βογορίδης, ιστότοπος wikipedia, <https://el.wikipedia.org/wiki/>

[10]Θρασύβουλου Μάλη, ό.π., σ. 86. Βλ. και Ιωάννου Βακιρτζή, Η απελευθέρωση της Σάμου, εν Αθήναις 1914,

[11]ΔΙΑΥΕ/Φάκ. 20/5_1913, Ψήφισμα της Εθνοσυνελεύσεως των Σαμίων, 11 Νοεμβρίου 1912.

[12]ΔΙΑΥΕ/Φάκ. 20/5_1913. Βλ. και Εφημερίς της Κυβερνήσεως του Βασιλείου της Ελλάδος. Παράρτημα εν Σάμω (διάγγελμα περί καταλήψεως Σάμου), 2 Μαρτίου 1913.

[13] Απελευθέρωση Σάμου | ΕΡΤ. <https://www.google.com/ert>

[14] European Institute for Gender Equality, <https://eige.europa.eu/>

[15]Μπέλλου Παναγιώτα, ΤΟ ΦΕΜΙΝΙΣΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΤΟΥ ΜΕΣΟΠΟΛΕΜΟΥ ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΑ, 2007

[16] Δικαίωμα ψήφου των γυναικών, ιστότοπος wikipedia <https://el.wikipedia.org/wiki/>

[17] Καλλιρρόη Παρρέν, ιστότοπος wikipedia <https://el.wikipedia.org/wiki/>

[18] Ελένη Φουρναράκη, Εκπαίδευση και αγωγή των κοριτσιών, ελληνική προβληματισμοί 1830 έως 1910, Αθήνα 1987

[19] Κουρκούτα Αικατερίνη, Σαμαρά Ελένη η εκπαίδευση των γυναικών στην Ελλάδα κατά τον 19ο και 20ο αιώνα: απόψεις γυναικών, 2018

[20] Ιστορία της Φιλεκπαιδευτικής εταιρείας, ιστότοπος της εταιρείας, <https://history.arsakeio.gr/>

[21] Σύλλογος των Κυριών επί της γυναικείας παιδείσεως, ιστότοπος Wiki, <https://el.wikipedia.org/wiki/>

[22] Καλλιόπη Κεχαγιά, ιστότοπος Wiki, <https://el.wikipedia.org/wiki/>

[23] Μπακαλάκη Αλεξάνδρα, Η εκπαίδευση "εις τα του οίκου" και τα γυναικεία καθήκοντα, 1987:38

[24] Εφημερίς των Κυριών, έτος Β', αρ. 86, 23 Οκτωβρίου 1888, σ. 1-3

[25] Κ. Παρρέν, «Εάν αι γυναίκες ήξευραν», Εφημερίς των Κυριών, έτος ΣΤ' , αρ. 293, 14 Φεβρουαρίου 1893" ιδώ, σ. 424

Πρόσωπα του έργου

ΔΙΩΝΗ ΔΟΥΛΜΟΥΣΗ(9) το 1899

ΕΙΡΗΝΗ ΔΟΥΛΜΟΥΣΗ (69)το 1983. Κόρη της Διώνης

ΚΑΤΕΡΙΝΑ (40) το 1983. Κόρη της Ειρήνης, εγγονή της Διώνης

ΔΗΜΗΤΡΑ (62) το 1899. Γιαγιά της Διώνης, μητέρα της Πέρσας.

ΠΕΡΣΑ ΔΟΥΛΜΟΥΣΗ(34) το 1899. Μητέρα της Διώνης

ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ ΔΟΥΛΜΟΥΣΗ (14) το 1899. Αδερφή της Διώνης

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΔΟΥΛΜΟΥΣΗΣ(40) το 1899, Πατέρας της Διώνης

ΕΙΡΗΝΗ (9)το 1899. Φίλη της Διώνης

ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΑ (34) Μητέρα της Ειρήνης, της φίλης της Διώνης.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ (9) το 1899. Φίλη της Διώνης
ΕΥΤΥΧΗΣ (16)το 1899. Αδερφός της Ειρήνης
ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ (50) ΤΟ 1899. Επιστάτης στην κλωστοϋφαντουργία Λάσκαρη
ΘΑΜΩΝΑΣ 1 Σύντροφος του Γεράσιμου στο καφενείο το 1899
ΘΑΜΩΝΑΣ 2 Σύντροφος του Γεράσιμου στο καφενείο το 1899
ΝΙΚΟΣ (25) το 1899. θαμώνας σε άλλο τραπέζι στο καφενείο το 1899
ΚΛΕΑΝΘΟΣ ΛΑΣΚΑΡΗΣ(45)το 1899. Βιομήχανος, ιδιοκτήτης Βυρσοδεψείου-
κλωστοϋφαντουργικής στο Καρλόβασι.
ΜΑΡΙΚΑ ΛΑΣΚΑΡΗ(38) ΤΟ 1899. Σύζυγος του Κλέανθου
ΥΠΗΡΕΤΡΙΑ του Κλέανθου το 1899
ΑΣΤΥΝΟΜΟΣ το 1899.Διοικητής του Αστυνομικού τμήματος στο Καρλόβασι.
ΕΡΓΑΤΡΙΑ στην κλωστοϋφαντουργία Λάσκαρη το 1903
ΕΠΙΣΤΑΤΡΙΑ στην κλωστοϋφαντουργία Λάσκαρη το 1903
ΚΩΣΤΑΣ (35) το 1983. Συνάδελφος της Κατερίνας
Κ. ΜΟΥΡΟΥΖΗΣ (62) το 1983. Προϊστάμενος της Κατερίνας
ΑΛΕΞΗΣ ΛΑΣΚΑΡΗΣ (26) το 1908. Γιός του Κλέανθου
ΓΥΝΑΙΚΑ 1. Άνεργη γυναίκα στην κλωστοϋφαντουργία Λάσκαρη το 1908
ΓΥΝΑΙΚΑ 2. Άνεργη γυναίκα στην κλωστοϋφαντουργία Λάσκαρη το 1908
ΓΥΝΑΙΚΑ 3. Άνεργη γυναίκα στην κλωστοϋφαντουργία Λάσκαρη το 1908
ΣΤΑΜΑΤΗΣ Εκπρόσωπος των καπνεργατών το 1908
ΧΩΡΟΦΥΛΑΚΑΣ το 1908 στο Καρλόβασι
ΠΕΤΡΟΣ(49) 1908 στο Καρλόβασι
ΚΩΝΣΤΑΝΤΗΣ (50) το 1908. Σύντροφος του Ευτύχη.
ΣΤΡΑΤΙΩΤΗΣ Τούρκοι στρατιωτικοί το 1908
ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΟΣ Τούρκοι στρατιωτικοί το 1908
ΣΟΦΙΑ Εργάτρια στην κλωστοϋφαντουργία Λάσκαρη το 1908
ΜΑΡΙΝΑ Εργάτρια στην κλωστοϋφαντουργία Λάσκαρη το 1908
κ. ΜΑΡΙΑ (60) Εργάτρια στην κλωστοϋφαντουργία Λάσκαρη το 1908
ΚΑΚΟΠΟΙΟΣ 1 συνεργάτης του Γεράσιμου το 1908

ΚΑΚΟΠΟΙΟΣ 2 συνεργάτης του Γεράσιμου το 1908

ΜΕΡΟΠΗ (45)το 1908. Θεία της Διώνης. Αδερφή της Πέρσας.

ΜΙΧΑΛΗΣ (60)το 1908. Προϊστάμενος της Διώνης στην Αθήνα

ΖΩΗ ΓΚΙΚΑ υπεύθυνη Ελληνικού Παρθεναγωγείου Πειραιά, 1908

ΓΥΝΑΙΚΑ 1 φίλη της Μερόπης, φεμινίστρια το 1908

ΓΥΝΑΙΚΑ 2 φίλη της Μερόπης, φεμινίστρια το 1908

ΚΑΛΛΙΠΡΟΗ ΠΑΡΡΕΝ, δημοσιογράφος, φεμινίστρια το 1908, υπαρκτό πρόσωπο.

ΝΙΚΟΣ (30)το 1913 φίλος του Ευτύχη

ΛΟΥΚΑΣ (30)το 1913 φίλος του Ευτύχη

ΣΕΝΑΡΙΟ

Σκηνή 1

(1983. Αθήνα. Νοσοκομείο, εικόνα μέσα από τα μάτια της ασθενούς (Διώνη, 93 ετών).

Ακούγονται ήχοι υποστηρικτικών μηχανημάτων νοσοκομείου, μια νοσηλεύτρια παίρνει τη πίεση, τη θερμοκρασία και γράφει. Λήψεις μέσα από τα μάτια της ασθενούς. Κλείνουν τα μάτια...σκοτάδι)

Σκηνή 2

(1983. Αθήνα. Νοσοκομείο. Ακούγονται συζητήσεις, δύο γυναίκες, η Ειρήνη (69-κόρη της Διώνης) και η Κατερίνα (40-εγγονή) και εμφανίζονται τα πρόσωπα τους στο πλάνο (εικόνα μέσα από τα μάτια της ασθενούς) να κοιτάνε την ασθενή).

ΕΙΡΗΝΗ (69):

Μαμά, μαμά με ακούς;

ΚΑΤΕΡΙΝΑ (40):

Δεν ανταποκρίνεται...Μας καταλαβαίνει άραγε;

ΕΙΡΗΝΗ:

Μαμά, εμείς είμαστε, η Ειρήνη είμαι, η κόρη σου... και η Κατερίνα η εγγονή σου...

ΚΑΤΕΡΙΝΑ:

Γύρισε λίγο τα μάτια νομίζω, σε κατάλαβε. Γιαγιά, η Κατερίνα είμαι. Πως είσαι; Δείχνεις υπέροχα σήμερα... θα μας μιλήσεις;

ΕΙΡΗΝΗ:

Μην κουράζεσαι... δεν ανταποκρίνεται, αμφιβάλω αν μας καταλαβαίνει

ΚΑΤΕΡΙΝΑ:

Οι γιατροί τι λένε;

ΕΙΡΗΝΗ:

Τι να πουνε κι αυτοί, όπως πάντα γενικόλογα. «Να προετοιμαζόμαστε» ο ένας... «δεν ξέρει» ο άλλος... «μπορεί και να ανακάμψει»... «ότι πει ο Θεός».

ΚΑΤΕΡΙΝΑ:

Τι να κάνει κι ο Θεός, 90 χρονών είναι

ΕΙΡΗΝΗ:

93. Τα έχει ζήσει τα χρόνια της. Είδε εγγόνια, δισέγγονα... Αλλά δεν μπορώ να την βλέπω έτσι. Πάντα ήταν τόσο ζωντανή...

Έχει περάσει πολλά η γιαγιά σου. Δεν ξέρεις εσύ τι δύσκολες εποχές περάσαμε. Κι εγώ ακόμα δεν έχω ζήσει το νησί, αλλά η Σάμος ήταν ανάστατη, όταν γεννήθηκε η γιαγιά σου.

ΚΑΤΕΡΙΝΑ:

Πέρασες πολλά στη Σάμο γιαγιά έτσι; Αχ και να μπορούσες να μου πεις τις ιστορίες σου.
(Κλείνουν τα μάτια της Διώνης και η σκηνή)

Σκηνή 3

(Καρλόβασι. Στη Σάμο, 1899. Εικόνες από την πόλη, το σπίτι της Διώνης. ένα παιδί παίζει).

ΔΗΜΗΤΡΑ (62):

Διώνηηη... που πας πάλι βρε συφοριασμένο;

Αυτό το παιδί σκάει γάιδαρο (μονολογεί).

(Φωνάζει)

Αμα το πω στη μάνα σου θα δεις τι ξύλο έχεις να φας.

Διώνη...

ΠΕΡΣΑ (34):

(Έρχεται από το δρόμο).

Τι είναι βρε μάνα, γιατί φωνάζεις;

ΔΗΜΗΤΡΑ:

Τα παιδιά σου φωνάζω, Πέρσα, ποιόν να φωνάζω, τα δικά μου μεγάλωσαν.

ΠΕΡΣΑ:

Τι έκαναν πάλι;

ΔΗΜΗΤΡΑ:

Τα έχασα πάλι, δεν κολοκάθονται ποτέ. Ειδικά αυτή η μικρή, σατανάς είναι.

ΠΕΡΣΑ:

Σταυρούλα;

ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ (14):

Ναι μάνα.

ΠΕΡΣΑ:

Που είναι η αδερφή σου Σταυρούλα; Την είδες πουθενά;

ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ

Εδώ ήτανε μαμά, πάω να την ψάξω.

ΔΗΜΗΤΡΑ:

Ο άντρας σου τα φταίει όλα. Τα παραχαϊδεύει, ειδικά αυτή τη μικρή, αφεντικό την έχουμε στο σπίτι.

ΠΕΡΣΑ:

Άστον τον άντρα μου ήσυχο, τραβάει κι αυτός...

ΔΗΜΗΤΡΑ:

Δεν είπα ότι δεν είναι άξιος, κουβαλητής, χαροπαλεύει με τα κύματα για να ζήσει την φαμελιά του. Αλλά, τα κακομαθαίνει... Μια φορά να ρίχνει και καμμιά ξυλιά δεν τον έχω δει. Άντε μετά εσύ να τα μαζέψεις.

ΠΕΡΣΑ:

Καλά, θα του μιλήσω. Πόσο όμως τα βλέπει κι αυτός τα παιδιά; όλο στη θάλασσα είναι.

Σταυρούλαααα, που χάθηκες κι εσύ τώρα;

Σκηνή 4:

(Σε μια εγκαταλελειμμένη αποθήκη)

ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ

(στην Διώνη)

Καλά δεν ακούς; έχει λυσάξει η γιαγιά η Δήμητρα να σε φωνάζει. Θα φάμε και οι δύο ξύλο στο τέλος.

Διώνη (9):

Ακούω...

ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ

Πάμε σπίτι γρήγορα...

Διώνη:

Δεν μπορώ τώρα. Ντύνω την κούκλα μου

ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ

Σταμάτα πια με αυτή τη... πάλι πήρες τα ραφτικά από το σπίτι... Ιιιι άμα το δει η μαμά αλίμονό σου!

Διώνη:

Μα κρυώνει...

ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ

Ποιος;

Διώνη:

Η κούκλα μου

ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ

Φέρε την εδώ (την αρπάζει). τρέχει

Διώνη:

Η κούκλα μου!! Φέρτην

Κυνηγιόνται

Σκηνή 5:

(Στο σπίτι της Διώνης, Καρλόβασι).

ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ

Μαμάααα κοίτα τι έκανε πάλι η Διώνη.

Διώνη:

Δώς την μου...

ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ

Πήρε τα ραφτικά πάλι η Κουμπώ και ράβει ρούχα στην κούκλα της

Διώνη:

Μην με λες Κουμπώ...

ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ

Κουμπώ, κουμπώ, κουμπώ... αφού όλο κουμπιά ράβεις. Όλα τα παιδιά έτσι σε λένε...

Διώνη:

(Κλαίγοντας) Μαμά με λέει Κουμπώ

ΠΕΡΣΑ:

Σταματήστε κορίτσια! Σταυρούλα μην την λες έτσι, αφού δεν της αρέσει. Διώνη, δεν σου έχω
πει να μην παίρνεις τα ραφτικά μου, δεν είναι για παιχνίδι αυτά.

ΔΗΜΗΤΡΑ:

Πάλι δεν σε άκουσε, είδες, αυτό που σου έλεγα

ΠΕΡΣΑ:

Καλά μάνα, το είπαμε.

Κορίτσια, θα τα πούμε το απόγευμα, που θα είναι εδώ κι ο πατέρα σας.

ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ

Εγώ τι έκανα; Είδες που μας έμπλεξες πάλι;

Διώνη:

(της βγάζει τη γλώσσα)

Σκηνή 6

(Στο σπίτι της Διώνης, Καρλόβασι).

ΠΕΡΣΑ:

(προς τον Παναγιώτη)

Παναή, πρέπει να μιλήσεις με την Διώνη. Δεν πάει άλλο.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ (40)

Λόγια σου βάλε πάλι η μάνα σου;

ΠΕΡΣΑ:

Άδικο έχει; Ανησυχώ για τα παιδιά που μεγαλώνουμε. Δεν σέβονται τίποτα.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ

Τι κάνανε βρε Πέρσα πάλι, πες μου

ΠΕΡΣΑ:

Η Σταυρούλα τίποτα, η μικρή είναι που δεν κουμαντάρεται. Την παραχαϊδεύεις και δεν ακούει κανέναν. Όλο του κεφαλιού της κάνει.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ:

Σαν τον Πατέρα της (γελά). Που είναι τώρα;

ΠΕΡΣΑ:

Την έστειλα στην Τριανταφυλλιά να μου φέρει λίγες φασόλες και λείπει 2 ώρες τώρα.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ:

Θα στρωθήκαν στο παιχνίδι με την Ρηνιώ. Παιδιά είναι, ας ζήσουν και λίγο χωρίς έγνοιες. Θα μεγαλώσουν και θα γίνουν σαν κι εμάς, γκρινιάρηδες και μίζεροι.

ΠΕΡΣΑ:

Πέρασες από το λιμάνι; Έμαθες πότε μπαρκάρεις;

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ:

Σε δυο μέρες, πάμε Μασίλλια και πίσω. 15-20 μέρες θα λείψω.

ΠΕΡΣΑ:

Τι θα σου δώσουν;

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ:

Καλά λεφτά, μαζεύουμε σιγά σιγά. Θα κάνουμε το κομπόδεμά μας και θα ανοίξουμε το πρακτορείο στο λιμάνι, όπως το φανταζόμαστε. Θα δουλεύεις εσύ μέσα και τα κορίτσια. Η Διώνη τα παίρνει τα γράμματα, θα γίνει αστέρι. Η Σταυρούλα είναι δουλευταρού

ΠΕΡΣΑ:

Δεν αντέχω να σε βλέπω να θαλασσοπνίγεσαι για μας. Έχουν βγάλει πάλι αγγελία, ζητάνε ράφτες στο εργοστάσιο. Σκέφτομαι να πάω

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ:

Ούτε να το σκέφτεσαι, σε αυτά τα καθάρματα. Η γυναίκα μου να δουλεύει για ψίχουλα. Σου υποσχέθηκα θα σε κάνω αρχόντισσα.

ΠΕΡΣΑ:

Δεν είναι ντροπή η δουλειά. Γιατί; η μάνα μου ράφτρα δεν ήταν; Δεν την φοβάμαι τη δουλειά εγώ.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ:

Το ξέρω αγάπη μου και είμαι περήφανος για σένα και τις κόρες μας. Χαίρομαι να σας βλέπω ευτυχισμένες. Τις ατέλειωτες ώρες που αρμενίζω στη θάλασσα αγαλλίαση είναι η θύμησή σας.

ΠΕΡΣΑ:

(Τον αγκαλιάζει)

Μίλα όμως στη μικρή, πρέπει να μαζευτεί. Με τον χαρακτήρα που έχει κανένας δεν θα την θέλει. Στο ράφι θα μας μείνει

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ:

Μη σώσουν. (Την αγκαλιάζει)

ΠΕΡΣΑ:

Προίκα δεν έχουν οι κόρες μας, έχουμε τόσες σκοτούρες κι εσύ θέλεις κι άλλο παιδί...

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ:

Α! όλα κι όλα, θα τον κάνω τον γιό.

Όσο είναι γερά αυτά τα μπράτσα κι αυτό το μυαλό, μην φοβάσαι τίποτα. Και η Διώνη θα συνεχίσει το σχολείο, αν θέλει ο Θεός και τον παίδαρο θα τον κάνω. Και τώρα μάλιστα (την αγκαλιάζει)

ΠΕΡΣΑ:

Μηην περιμένω τα παιδιά όπου νάνε

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ:

Γελά

Σκηνή 7:

(Σάμος, 1899. Σε ένα χωράφι, κάτω από ένα δέντρο).

ΕΙΡΗΝΗ (9)

(στην Διώνη)

Πρέπει να γυρίσουμε, θα με ψάχνει η μαμά μου

ΔΙΩΝΗ (9):

Κάτσε λίγο ακόμα

ΕΙΡΗΝΗ (9)

Πολύ όμορφη την έκανες την κούκλα σου

ΔΙΩΝΗ (9):

Σου αρέσει;

ΕΙΡΗΝΗ (9)

Μακάρι να μπορούσα να ράβω κι εγώ όπως εσύ

ΔΙΩΝΗ (9):

Πάρτην στη χαρίζω

ΕΙΡΗΝΗ (9)

Μα είναι δική σου, την αγαπάς, έτσι δεν είναι;

ΔΙΩΝΗ (9):

Θα φτιάξω άλλη. Μου αρέσει να φτιάχνω...

ΕΙΡΗΝΗ (9)

Είσαι πολύ άξια εσύ, θα βρεις σίγουρα τον καλύτερο να παντρευτείς. Ενώ εγώ όλο άρρωστη είμαι. Η μαμά μου λέει ότι φοβάται για μένα.

ΔΙΩΝΗ (9):

Μην ανησυχείς και δυνατή θα γίνεις και θα παντρευτείς...

ΕΙΡΗΝΗ (9)

Που το ξέρεις;

ΔΙΩΝΗ (9):

Θα σου δώσω εγώ τον δικό μου να παντρευτείς, που θα είναι ο καλύτερος

ΕΙΡΗΝΗ (9)

(Της βγάζει τη γλώσσα). Στο ράφι θα μείνεις.

ΔΙΩΝΗ (9):

Δεν με νοιάζει... Δεν ψάχνω γαμπρό, όπως κάνει η αδερφή μου.

ΕΙΡΗΝΗ (9)

Που είναι τώρα;

ΔΙΩΝΗ (9):

Θα κυνηγάει τον αδερφό σου πάλι

ΕΙΡΗΝΗ (9)

Τον Ευτύχη;

ΔΙΩΝΗ (9):

Ποιόν άλλο;

ΕΙΡΗΝΗ (9)

Δεν ενδιαφέρεται αυτός, όλο τα ταξίδια σκέφτεται

ΔΙΩΝΗ (9):

Κι εγώ

ΕΙΡΗΝΗ (9):

Η Αναστασία!

ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ (9):

Εδώ είστε; Σας έψαχνα παντού. Τι παίζετε; Γιατί δεν με φωνάξατε;

ΔΙΩΝΗ (9):

Δεν παίζουμε τίποτα, μιλάμε

ΕΙΡΗΝΗ (9)

Που να σε βρούμε, εσύ μένεις στην πόλη

ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ (9):

Γιατί μιλάμε;

ΔΙΩΝΗ (9):

Η Ειρήνη παντρεύεται

ΕΙΡΗΝΗ (9)

Ψέματα! Δεν είπα αυτό

ΔΙΩΝΗ (9):

Θα πάρει τον δικό μου γαμπρό, που θα είναι ο καλύτερος!

ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ (9):

Κι εγώ θα παντρευτώ! Τον καλύτερο και τον πιο πλούσιο! Θα μένω σε ένα μεγάλο σπίτι, θα μου παίρνει πανέμορφα φορέματα

ΔΙΩΝΗ (9):

Και κοσμήματα...

ΕΙΡΗΝΗ (9)

Θα σε πηγαίνει σε χορούς...

ΔΙΩΝΗ(9):

Θα κάνεις 3 παιδιά

ΕΙΡΗΝΗ (9)

Και θα έχεις πολλούς υπηρέτες να κάνουν όλες τις δουλειές. Μας τα έχει πει τόσες φορές

ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ (9):

Κοροϊδεύετε εσείς, αλλά εγώ θα τα κάνω

ΕΙΡΗΝΗ (9)

Μάθε πρώτα τα γράμματα, όλο μας ρωτάς στο σχολείο

ΔΙΩΝΗ(9):

«Πόσο κάνει 8 επί 9;»

ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ (9):

Σταματήστε

ΕΙΡΗΝΗ (9)

Πρέπει να γυρίσω σπίτι, θα με σκοτώσει η μάνα μου

ΔΙΩΝΗ(9):

Κι εγώ πρέπει να γυρίσω τα φασόλια

(χωρίζονται)

ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ (9):

Τώρα που ήρθα φεύγετε;

Σκηνή 8:

Σάμος. Εξωτερικός χώρος. Στην παραλία. Ο Ευτύχης νετάρει τα δίχτυα

ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ

Καλησπέρα Ευτύχη, νετάρεις;

ΕΥΤΥΧΗΣ:

Καλησπέρα Σταυρούλα, ετοιμαζόμαστε. Το βράδυ θα καλάρουμε.

ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ

Ο πατέρας μου είπε, αν πιάσετε να μας κρατήσετε

ΕΥΤΥΧΗΣ:

Να πεις στον πατέρα σου ότι γι' αυτόν πάντα τα καλύτερα. Να έρθει το πρωί να διαλέξει.

ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ

Θα έρθω εγώ, πρωί πρωί.

ΕΥΤΥΧΗΣ:

Όποτε θέλεις Σταυρούλα. Ξημερώματα θα μαζέψουμε, στην ξέρα θα πάμε σήμερα.

ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ

Θα χαρείς που θα με δεις;

ΕΥΤΥΧΗΣ:

Πάντα χαίρομαι Σταυρούλα, είσαι φίλη μου. Και πολύ άξια. Ο πατέρας σου είναι περήφανος για σένα.

ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ

Ευχαριστώ. Κι εσύ είσαι άξιος. Άντρας έγινες και κουμαντάρεις τη βάρκα σαν τον πατέρα σου.

Θα γίνεις άξιος ψαράς.

ΕΥΤΥΧΗΣ:

Προσπαθώ να βοηθήσω την οικογένεια, αλλά η καρδιά μου είναι αλλού.

ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ

Που;

ΕΥΤΥΧΗΣ:

Στα ταξίδια Σταυρούλα, θέλω να γνωρίσω τον κόσμο, δεν με χωρά αυτός ο τόπος.

ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ

Δεν είμαστε άξιοι εμείς δηλαδή για σένα. (στεναχωρημένη)

ΕΥΤΥΧΗΣ:

Μην στεναχωριέσαι Σταυρούλα, πάντα θα είστε στην καρδιά μου. Εδώ είναι η ρίζα μου κι εδώ θα είναι το μυαλό μου. Άλλωστε δεν φεύγω κι αύριο.

ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ

Πάω σπίτι, με περιμένουν. Θα σε δω αύριο. Καλό βράδυ (φεύγει στεναχωρημένη)

ΕΥΤΥΧΗΣ:

Καλό βράδυ

Σκηνή 9:

(Στο σπίτι της Διώνης, στην αυλή. Φτάνει η Διώνη).

ΠΕΡΣΑ:

Που είσαι Διώνη τόσες ώρες; Με τη βίτσα θα τις φας

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ:

Άσε το παιδί γυναίκα, ξύλο δεν έχει σε αυτό το σπίτι

ΠΕΡΣΑ:

Πόσες ώρες θα περιμένω τις φασόλες; Πότε θα μαγειρέψω εγώ; Εσύ και οι ιδέες σου χαλάνε τα παιδιά!

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ:

Θα της μιλήσω εγώ, μην ανησυχείς. Έλα εδώ κοκόνια μου, έλα στην αγκαλιά του μπαμπά σου (την αγκαλιάζει)

ΔΙΩΝΗ:

Συγγνώμη μπαμπά, δεν θα το ξανακάνω

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ:

(Γελά) Είμαι σίγουρος ότι θα το ξανακάνεις, γιατί είσαι ξεροκέφαλη, σαν τον μπαμπά σου...

ΔΙΩΝΗ:

Έτσι ήσουν κι εσύ μικρός μπαμπά; Παλιόπαιδο, όπως με λέει η μαμά;

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ:

Έτσι και χειρότερος (γελά). Είχα φάει ξύλο εγώ από τον παππού σου! Αλλά πάντα έκανα του κεφαλιού μου. Δεν ήθελα κανένα στο κεφάλι μου!

ΔΙΩΝΗ:

Κι εγώ έτσι είμαι!

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ:

Έλα έξω να σου δείξω κάτι. Βλέπεις αυτά τα γεράκια εκεί πέρα; Κοίτα τη Γερακίνα πως πετά αγέρωχη. Αυτά τα πουλιά είναι ελεύθερα, δεν φοβούνται κανέναν, πετάνε στον ουρανό και βλέπουν όλους μας από κάτω να παλεύουμε να ζήσουμε, να πολεμάμε, να σκοτωνόμαστε μεταξύ μας. Είμαι σίγουρος πως μας λυπούνται. Έτσι θέλω να γίνεις, Γερακίνα.

ΔΙΩΝΗ:

Ναι μπαμπά

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ:

Δες όμως και τα μικρά γεράκια, που προσπαθούν να πετάξουν. Όσο ελεύθερα κι αν νιώθουν η γερακίνα τα κυνηγά και τους κράζει. Ακόμα δεν ξέρουν και πρέπει να μάθουν. Έτσι και η μαμά σου σε μαλώνει, γιατί πρέπει να μάθεις. Να μεγαλώσεις και να γίνεις καλύτερη από εμάς! Και ελεύθερη!(Τον αγκαλιάζει η Διώνη και τον φιλάει)

ΠΕΡΣΑ:

Φτάνουν οι γλύκες, αδειάστε μου τώρα τη γωνιά να μαγειρέψω

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ:

Πάω στο καφενείο εγώ, θα έρθω για φαγητό

ΔΙΩΝΗ:

Πάω να βρω την Ειρήνη... (φεύγει τρέχοντας)

Σκηνή 10:

(Καρλόβασι. Σε καφενείο, εσωτερικός χώρος.

Κάθεται σε ένα τραπέζι ο ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ (50) με δύο άλλους (ΘΑΜΩΝΑΣ 1 και 2). Μιλάνε δυνατά).

ΘΑΜΩΝΑΣ 1: (Διαβάζει στην εφημερίδα)

Μεγαλοπρεπής εορτή ετοιμάζεται στο Ηγεμονικόν, επ' ευκαιρίας των γενεθλίων του μεγαλοπρεπή Ηγεμόνα του νησιού...

ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ (50):

Στην υγεία του Ηγεμόνα, πολλά χρόνια να ζήσει να μας εξουσιάζει, σοφά όπως τώρα.

ΘΑΜΩΝΑΣ 2: (Σηκώνοντας το ποτήρι)

Στην υγεία του

ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ (50):

Να είναι πάντα καλά, χωρίς αυτόν θα είχαμε πει το ψωμί ψωμάκι

ΝΙΚΟΣ (25-θαμόνας σε άλλο τραπέζι):

Εννοείς εσύ και το αφεντικό σου, γιατί εμείς το έχουμε πει το ψωμί ψωμάκι.

ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ:

Και πάλι καλά να λέτε, που το έχετε κι αυτό, δεν σας αξίζει

ΝΙΚΟΣ:

Γιατί; δεν το δουλεύουμε;

ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ:

Δεν σε έχω δει πουθενά εγώ εσένα, μόνο στο καφενείο σε βλέπω να μπεκροπίνεις (γελάνε)

ΝΙΚΟΣ:

Εγώ στα χωράφια δουλεύω, ψωμολυσσάω για να καλοτρώνε τα αφεντικά σου.

ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ:

Αν ζορίζεσαι, έλα στο ταμπάκικο να δουλέψεις, ψάχνουμε εργάτες. Θα σε μάθω εγώ τι θα πει δουλειά για άντρες.

ΝΙΚΟΣ:

Να μου λείπει, δούλος εγώ δεν γίνομαι, όπως έχεις τους εργάτες σου. Στου Λάσκαρη δεν δουλεύεις;

ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ:

Θα πλένεις το στόμα σου όταν μιλάς για τον κύριο Λάσκαρη. Όλοι οι εργάτες του τον προσκυνάνε.

ΝΙΚΟΣ:

Αν μπορούσανε ας κάνανε κι αλλιώς

ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ:

Είσαι μικρός και άμυαλος. Αλλιώς, θα δοκίμαζες το καμουτσίκι μου στα πλευρά σου.

ΝΙΚΟΣ:

Το μαστίγιό σου για το άλογο. Πρόσεχε γιατί κάποια στιγμή θα ξυπνήσουν οι σκλάβοι...

ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ:

Σε λίγο που θα πάρουμε μηχανές θα παρακαλάνε να τους μαστιγώνω για να κρατήσουν τη δουλειά τους (γελάει με τους φίλους του)

ΝΙΚΟΣ:

Κι εσένα θα σε κρατήσουν για να μαστιγώνεις τις μηχανές; Πρώτα εσένα θα διώξουν (γελάνε όλοι στο καφενείο)

ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ:

(Σηκώνεται θυμωμένος) Πρόσεχε τα λόγια σου γιατί θα φας καμία...

ΝΙΚΟΣ:

(Σηκώνεται, τον πιάνει και τον σπρώχνει. Τον ρίχνει κάτω)

ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ:

(Σηκώνεται, τραβάει πιστόλι από την ζώνη του)

Αλήτη θα πεθάνεις

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ:

(Κάθεται δίπλα, του πιάνει το χέρι και τον αποπλίζει. Τον χτυπάει. Παρεμβαίνουν οι άλλοι, πιάνουν τον Γεράσιμο με τους φίλους τους και τον πετάνε έξω από το καφενείο)

ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ:

(καθώς τον πετάνε έξω)

Θα σας δείξω εγώ, δεν θα το αφήσω έτσι

ΝΙΚΟΣ:

(προς τον Παναγιώτη)

Σε ευχαριστώ Παναγιώτη, με έσωσες από τον τρελό. Να προσέχεις όμως, είναι θρασύδειλος, αλλά εκδικητικός.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ:

Ας έρθει αν του βαστάει.

Σκηνή 11

(Στην αυλή του σπιτιού της Διώνης, Εξωτερική λήψη. Η Διώνη τρέχει παίζοντας με την Ειρήνη και την Αναστασία. Περνάει ο Παναγιώτης κοντά τους).

ΔΙΩΝΗ:

Μπαμπά!

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ:

Έλα κοκόνα μου, παίζετε καλά;

ΔΙΩΝΗ:

Ναι, μας κυνηγάει η Αναστασία

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ:

(Χαμογελά)

Σκηνή 12

(Εσωτερικά στο σπίτι της Διώνης)

ΔΙΩΝΗ:

Τι έχεις Παναή; Φουρτουνιασμένο σε βλέπω

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ:

Καλά είμαι, θα σου πω αργότερα. Βάλε να φάμε, φώναξε και τις μικρές.

Σκηνή 13

(1899, Σάμος. Στο σπίτι του Κλέανθου (45). Εσωτερικά, τρώνε στην πλούσια τραπεζαρία με την γυναίκα του Μαρίκα (38). Μπαίνει η υπηρέτρια).

ΥΠΗΡΕΤΡΙΑ:

Συγνώμη κ. Κλέανθε, ο κ. Γεράσιμος ήρθε και ζητά να σας δει

ΜΑΡΙΚΑ:

Δεν πιστεύω να τον βάλεις μέσα.

ΚΛΕΑΝΘΟΣ:

Πες του να έρθει εδώ.

ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ: (φοβισμένα)

Συγνώμη κ. Κλέανθε, σας ενοχλώ.

(προς την Μαρίκα) Καλησπέρα κυρία, συγνώμη για την ενόχληση

ΚΛΕΑΝΘΟΣ:

Πολλά λες Γεράσιμε, πες μου τι τρέχει

ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ: (φοβισμένα)

Να...συνγνώμη δηλαδή...αλλά ήμουν στο καφενείο, και λογόφερα με κάποιους...

ΚΛΕΑΝΘΟΣ:

Τελείωνε...

ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ: (φοβισμένα)

Να... ήταν κάποιος που σας προσβάλε...δεν μου άρεσε, μιλούσανε με την παρέα του υποτιμητικά για εσάς και ξεσήκωναν τους εργάτες. Ήταν όλοι εξαγριωμένοι. Καζάνι που βράζει ήταν το καφενείο, όλοι εναντίον σας.

ΚΛΕΑΝΘΟΣ:

Κι εσύ τι έκανες;

ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ:

Σας υπερασπίστηκα κ. Κλέανθε, με όλο μου το σθένος. Του έριξα μια με το μαστίγιο και... θα τον έστελνα στο Διάολο, αν δεν με σταματούσαν

ΚΛΕΑΝΘΟΣ:

Καταρχήν, ποιος σου είπε ότι εσύ μπορείς να υπερασπιστείς εμένα (τον κοιτά αυστηρά). Και ποιος σε σταμάτησε λοιπόν;

ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ: (φοβισμένα)

Να... ήταν εκεί και ο Παναής, ο Δουλμούσης, ο ναυτικός. Με αιφνιδίασε...

ΚΛΕΑΝΘΟΣ:

Και σε ξαρμάτωσε... Φύγε να μην μου μαγαρίζεις το τραπέζι κι έλα σε μια ώρα στο γραφείο μου (φεύγει ο Γεράσιμος)

ΜΑΡΙΚΑ:

Αυτοί οι χωριάτες που νομίζουν ότι είναι επαναστάτες έχουν γίνει ανυπόφοροι. Δεν πιστεύω να το αφήσεις έτσι;

ΚΛΕΑΝΘΟΣ:

Λες και δεν είσαι η γυναίκα μου και δεν με ξέρεις. Θα δώσω ένα καλό παράδειγμα σε αυτούς τους ξυπόλητους.

ΜΑΡΙΚΑ:

Κινδυνεύουμε σε κάτι Κλέανθε; Δεν μου αρέσει αυτό το κλίμα, ακούω πολλά και από φίλες μου. Ο κόσμος συνεχώς παραπονιέται.

ΚΛΕΑΝΘΟΣ:

Μην ανησυχείς Μαρίκα, όσο έχουμε τον Ηγεμόνα μαζί μας δεν μπορεί να κουνηθεί κανένας. Είναι αυτοί οι φιλελεύθεροι, που θέλουν Ένωση με την Ελλάδα, που θέλουν προσοχή. Κι αυτός ο Δουλομούσης είναι δικός τους.

ΜΑΡΙΚΑ:

Δώσε του ένα μάθημα. Τι θα του κάνεις;

ΚΛΕΑΝΘΟΣ:

Το χειρότερο. Θα πέσει στην ανάγκη μας, όχι αυτός, όλη του η οικογένεια.

Σκηνή 14:

(Στο σπίτι της Διώνης. Εσωτερικά, βράδυ, στο δωμάτιο της Πέρσας και του Παναγιώτη, στο κρεββάτι).

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ:

Κοιμήθηκαν οι μικρές;

ΠΕΡΣΑ:

Επιτέλους.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ:

Έλα στο κρεββάτι μαζί μου

ΠΕΡΣΑ:

(Τον αγκαλιάζει)

Δεν μπορώ να συνηθίσω ότι θα σε χάσω πάλι από αύριο

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ:

Δεν θα είναι για πολύ, τα είπαμε αυτά.

ΠΕΡΣΑ:

Τι έγινε το μεσημέρι; Με έχει φάει η αγωνία. Συνέβη κάτι σοβαρό;

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ:

Δεν ξέρω πόσο σοβαρό είναι, στο καφενείο ήρθαν στα χέρια ο Νίκος του Κωνσταντή με αυτό το κάθαρμα τον Γεράσιμο, τον επιστάτη του Λάσκαρη. Θα γινότανε κακό, ευτυχώς μπήκα στη μέση και τον απόπλισα.

ΠΕΡΣΑ:

Τον Γεράσιμο; Αυτός είναι επικίνδυνος. Χτύπησε κανένα; Ήρθε η αστυνομία;

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ:

Όχι, όλα καλά. Το πετάξαμε έξω το κάθαρμα. Βοήθησαν όλοι εκεί.

ΠΕΡΣΑ:

(Τον αγκαλιάζει)

Να προσέχεις, θα σου κάνει κακό.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ:

(Γελά) Δεν θα τολμήσει, μετά από το ρεζιλίκι που έπαθε

ΠΕΡΣΑ:

Ευτυχώς που φεύγεις αύριο, μπορεί να πάει στον αστυνόμο

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ:

Ε και, αυτός έβγαλε όπλο.

ΠΕΡΣΑ:

Το ξέρεις πως ο Λάσκαρης έχει τα μέσα να κάνει ότι θέλει. Κάτι τέτοιοι κυβερνάνε το νησί.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ:

Το ξέρω, αλλά ξέρω ακόμα πως είναι λίγα τα ψωμιά τους. Έρχεται η απελευθέρωση, οι Τούρκοι είναι αδύναμοι. Θα πετάξουμε σύντομα στη θάλασσα τα σκουλήκια που βάζουν και μας Ηγεμονεύουν. Περνιόνται και για Έλληνες.

ΠΕΡΣΑ:

Πρόσεχε με αυτά που λες βρε Παναή, θα μας βρει κακό.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ:

Μην φοβάσαι γυναίκα (την αγκαλιάζει)

Σκηνή 15:

(Στο Σπίτι της Διώνης. Η Πέρσα, η Διώνη, η Σταυρούλα και η Δήμητρα. Η Πέρσα πλένει και συγυρίζει. Η Δήμητρα ράβει, δίπλα της η Διώνη).

ΔΗΜΗΤΡΑ:

Να έτσι θα το γυρίζεις Διώνη και δεν θα ξεφτάει ποτέ. Θα το περνάς από μέσα και τελείωσε. Είναι αθάνατο τώρα.

ΔΙΩΝΗ:

Να το κάνω; να το κάνω κι εγώ;

ΔΗΜΗΤΡΑ:

Φυσικά, έλα να ράψεις αυτό τώρα.

ΔΙΩΝΗ:

Δώσε μου τη δακτυλήθρα. (Ράβει)

ΔΗΜΗΤΡΑ:

Και τώρα από την άλλη πλευρά.

ΔΙΩΝΗ:

Το έκανα!

ΔΗΜΗΤΡΑ:

Είσαι πολύ καλή

ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ:

Γι' αυτό την λένε Κουμπώ όλα τα παιδιά. Όλο ράβει κουμπιά.

ΔΙΩΝΗ:

Είμαι καλή και ζηλεύουν.

ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ:

Εγώ δεν είμαι καλή γιαγιά;

ΔΗΜΗΤΡΑ:

Κι εσύ είσαι πολύ καλή.

ΠΕΡΣΑ:

Ο καθένας έχει τα δυνατά του, η Σταυρούλα μου είναι πολύ δουλευταρού.

ΔΙΩΝΗ:

Γιαγιά, να σου δείξω και τις ζωγραφιές που έκανα;

ΔΗΜΗΤΡΑ:

Φυσικά μικρή μου

ΔΙΩΝΗ:

Κοίτα, ζωγράφησα τη μαμά, δεξ το φόρεμα που της έφτιαξα να φοράει. Σου αρέσει;

ΔΗΜΗΤΡΑ:

Είναι υπέροχο. Εσύ το ζωγράφισες;

ΔΙΩΝΗ:

Ναι, να φτιάξω και για σένα ένα;

ΠΕΡΣΑ:

Την ζαλίσσατε τη γιαγιά σας (χτυπάει η πόρτα)

Ποιος είναι τέτοια ώρα; (Ανοίγει)

Κ. Αστυνόμε, τι κάνετε εδώ;

ΑΣΤΥΝΟΜΟΣ:

Καλησπέρα κ. Δουλμούση. Μπορώ να μπω;

ΠΕΡΣΑ:

Φυσικά, καθήστε, να εδώ.

ΑΣΤΥΝΟΜΟΣ:

Θα μπορούσαμε να μιλήσουμε μόνοι...χωρίς τα παιδιά εννοώ

ΠΕΡΣΑ:

Παιδιά, βγείτε λίγο έξω να παίξετε, ήσυχα έτσι;

ΑΣΤΥΝΟΜΟΣ:

Το απόγευμα κατέπλευσε στο λιμάνι το μπρίκι «Ομόνοια», με το οποίο είχε μπαρκάρει ο σύζυγός σας.

ΠΕΡΣΑ:

Ναι, με αυτό είχε φύγει, δεν τον περίμενα τόσο νωρίς πίσω.

ΑΣΤΥΝΟΜΟΣ:

Δυστυχώς, εν πλώ έγινε ένα τρομερό ατύχημα, που είναι και ο λόγος της επίσκεψής μου. Έχω αναλάβει το θλιβερό καθήκον να σας ενημερώσω ότι ο άντρας σας είναι νεκρός.

ΠΕΡΣΑ:

(Σοκαρισμένη) Νεκρός... ππως, πότε;

ΑΣΤΥΝΟΜΟΣ:

Δεν έχω ακόμα προλάβει να συντάξω την πλήρη αναφορά για το ατύχημα, αλλά φαίνεται ότι κατά τη διάρκεια του ταξιδιού και υπό αδιευκρίνιστες συνθήκες ο σύζυγός σας βρέθηκε στη θάλασσα. Δυστυχώς η σωτηρία του δεν ήταν εφικτή και από την μαρτυρία του πλοιάρχου δεν κατέστη δυνατή ούτε και η ανάκτηση της σωρού.

ΠΕΡΣΑ:

Παναήηηη(ξεσπά σε κλάματα)

ΔΗΜΗΤΡΑ:

Κόρη μου τι σου έτυχε

ΑΣΤΥΝΟΜΟΣ:

Σας συμπονώ και σας διαβιβάζω τα ειλικρινή μου συλλυπητήρια. Καταλαβαίνεται όμως ότι για το καλό των τέκνων σας θα πρέπει να φανείτε δυνατή, να διατηρήσετε την ψυχραιμία σας.

ΔΗΜΗΤΡΑ:

Κ. Αστυνόμω, πως είναι δυνατόν; Ήταν έμπειρος ναυτικός... πότε έγινε;

ΑΣΤΥΝΟΜΟΣ:

Τρεις ημέρες πριν, σύμφωνα με τον καπετάνιο δεν είχε άσχημο καιρό. Ο ίδιος δεν ήταν μάρτυρας του ατυχήματος, πληροφορήθηκε για την πτώση από άλλους ναύτες. Γύρισε για τη διάσωση, αλλά δεν υπήρχε ίχνος του θανούντα.

ΠΕΡΣΑ:

Σίγουρα ήταν ατύχημα Αστυνόμω;

ΑΣΤΥΝΟΜΟΣ:

Τι λέτε; Γιατί το λέτε αυτό;

ΠΕΡΣΑ:

Ήταν ένα περιστατικό στην ταβέρνα, πριν μια βδομάδα περίπου. Πιαστήκαν στα χέρια με τον Γεράσιμο, τον ξέρετε, τον επιστάτη του Λάσκαρη. Τον απείλησε. Τον φοβόμουν αυτόν τον άνθρωπο.

ΑΣΤΥΝΟΜΟΣ:

Είναι πολύ σοβαρή αυτή η κατηγορία κ. Δουλμούση, καταλαβαίνω τον πόνο σας αλλά δεν θα μπορούσα να κατηγορήσω έναν άνθρωπο τόσο εύκολα, ειδικά εφόσον την ώρα του ατυχήματος ήταν εκατοντάδες μίλια μακριά.

ΔΗΜΗΤΡΑ:

Γιατί; δεν θα μπορούσαν να βάλουν κάποιον να του κάνει κακό; Αυτή η οικογένεια έχει μεγάλη δύναμη και πολύ κακία.

ΑΣΤΥΝΟΜΟΣ:

Προσέχετε κυρία μου τα λόγια σας, δεν μπορείτε να κατηγορείτε έτσι τους ανθρώπους, ειδικά έναν αξιόλογο πολίτη του νησιού μας όπως ο κ. Λάσκαρης.

ΠΕΡΣΑ:

Σας παρακαλώ πολύ κ. Διοικητά, ερευνήστε το. Σας παρακαλώ.

ΑΣΤΥΝΟΜΟΣ:

Σέβομαι τον πόνο σας κυρία. Σας το υπόσχομαι θα το διερευνήσω. Χαίρεται

ΔΗΜΗΤΡΑ:

Τι κακό μας βρήκε κόρη μου. Τι θα κάνουμε τώρα. Πρέπει να βρούμε τον παπά. Να τον διαβάσει τον δύσμοιρο.

ΠΕΡΣΑ:

Πως θα το πούμε στα παιδιά; Δεν μπορώ να το κάνω, όχι.

ΔΗΜΗΤΡΑ:

Κάνε κουράγιο Πέρσα μου, πρέπει να το μάθουν από σένα. Θα έχει βουίξει ήδη το νησί. Θα έρθουν κι εδώ να σε συλλυπηθούν.

ΠΕΡΣΑ:

Φώναξέ τα μάνα.(βγαίνει η Δήμητρα)

ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ:

Τι έγινε μάνα; Τι τρέχει

ΔΙΩΝΗ:

Κλαις μαμά;

ΠΕΡΣΑ:

Κορίτσια, ο κ. Αστυνόμος μας έφερε κάποια άσχημα νέα και θα πρέπει να τα αντιμετωπίσετε με θάρρος. Είστε γενναίες; (Γνέφουν θετικά).

Τον πατέρα σας τον πήρε η θάλασσα. (κλαίει)

ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ:

Τι εννοείς μαμά;

ΔΙΩΝΗ:

Γύρισε;

ΔΗΜΗΤΡΑ:

Παιδιά, εννοεί ότι πέθανε. Είχε ένα ατύχημα στο καράβι και τον πήρε ο θεός.

ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ:

(Κλαίει βουβά)

ΔΙΩΝΗ:

Και πότε θα γυρίσει; Γιατί κλαίτε;

ΠΕΡΣΑ:

Δεν θα γυρίσει αγάπη μου; Είναι νεκρός. Θυμάσαι τη σκυλίτσα σου την Ριρή; (πάει να την αγκαλιάσει)

ΔΙΩΝΗ:

(Την σπρώχνει) Φύγε, μου λες ψέματα. Πάω να βρω τον μπαμπά μου.

Είναι έξω; Μπαμπά;

ΠΕΡΣΑ:

(την πιάνει και την κλείνει στην αγκαλιά της)

Κάνε κουράγιο αγάπη μου. Κάθεται δίπλα στον θεό τώρα και σε βλέπει. Θα στεναχωριέται που κλαις.

ΔΗΜΗΤΡΑ:

Σταυρούλα μου, πήγαινε στον παπά Δημήτρη να τον καλέσεις να έρθει.

ΠΕΡΣΑ:

Εμείς θα πρέπει να πάμε μάνα, άστο το παιδί.

ΔΗΜΗΤΡΑ:

Έχεις δίκιο Πέρσα μου, πάω να τον βρω.

Σκηνή 16:

(Εξωτερικός χώρος, στο νεκροταφείο. Διαβάζει ο παπάς, χαιρετάει την Πέρσα και αποχωρεί, όπως και οι λίγοι παρευρισκόμενοι.

Γονατίζει η Πέρσα μπροστά στον τάφο).

ΠΕΡΣΑ:

Να ήξερα Παναή ότι ήσουν στον τάφο, θα ήμουν καλύτερα. Ούτε στη Γη δεν μπορώ να σε βάλω. Τι σου έμελλε να πάθεις;

ΔΗΜΗΤΡΑ:

Κόρη μου, ο θεός θα αναπαύσει τη ψυχή του. Εσύ να δούμε τι θα απογίνεις, και τα παιδιά.

ΠΕΡΣΑ:

Γκρεμίστηκαν όλα μάνα, (κλαίει). Πάρε τα παιδιά εσύ στο σπίτι. Θα βρω εγώ την δύναμή μου, λίγο χρόνο δώσε μου. (φεύγει η Δήμητρα με τα παιδιά)

Σκηνή 17:

(Στη βεράντα του σπιτιού της Διώνης)

ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ:

Τι θα κάνουμε τώρα μαμά; Πως θα τα βγάλουμε πέρα;

ΠΕΡΣΑ:

Θα δουλέψουμε Σταυρούλα μου, θα δουλέψουμε σκληρά.

ΔΗΜΗΤΡΑ:

Σου άφησε τίποτα ο δύσμοιρος; Σε ποια χέρια θα πέσεις τώρα;

ΠΕΡΣΑ:

Δεν την φοβάμαι τη δουλειά μάνα, θα δουλέψω στην κλωστοϋφαντουργία. Συνέχεια ζητάνε γυναίκες. Είμαι καλή.

ΔΗΜΗΤΡΑ:

Το ξέρω κόρη μου. Μου έμοιασες. Στο ράψιμο στραβώθηκα κι εγώ τόσα χρόνια και τώρα δεν μπορώ να σε βοηθήσω.

ΠΕΡΣΑ:

Με βοηθάς όσο μπορείς. Εσύ θα κρατάς το σπίτι.

ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ:

Κι εγώ μητέρα, κι εγώ μπορώ να δουλέψω. Πάρε με μαζί σου.

ΔΙΩΝΗ:

Κι εγώ ράβω

ΠΕΡΣΑ:

Εσύ θα πας στο σχολείο σου. Να βγάλεις το δημοτικό και βλέπουμε. Όλα θα πάνε καλά

ΔΗΜΗΤΡΑ:

Ο θεός είναι μεγάλος

ΔΙΩΝΗ:

Και τώρα είναι και ο μπαμπάς δίπλα του και τον βοηθάει.

ΠΕΡΣΑ:

Μας βλέπει από ψηλά και μας χαίρεται

ΔΗΜΗΤΡΑ:

Ελευθερώθηκε η ψυχούλα του

ΔΙΩΝΗ:

Δηλαδή τώρα η ψυχή του πετάει; Ελεύθερη; Όπως η Γερακίνα; (Χαμογελά)

ΠΕΡΣΑ:

Όπως η Γερακίνα

Σκηνή 18:

(1983. Αθήνα. Νοσοκομείο. Ακούγεται μια γλυκιά φωνή, ανοίγουν τα μάτια... η Ειρήνη μιλάει στη Διώνη).

ΕΙΡΗΝΗ:

Μητέρα; Καλησπέρα. Η Ειρήνη είμαι

ΚΑΤΕΡΙΝΑ:

Γιαγιά; Τι κάνεις;

ΕΙΡΗΝΗ:

Μας κατάλαβε, μου σφίγγει το χέρι. Μάνα, ξύπνα, είναι και η Κατερίνα εδώ. Την θυμάσαι; Την εγγονή σου.

ΚΑΤΕΡΙΝΑ:

Με κοιτάει

ΕΙΡΗΝΗ:

Έχουμε ευχάριστα νέα να σου πούμε. Η Κατερίνα έχει τοποθετηθεί σε μια σημαντική θέση στη Γενική Γραμματεία Ισότητας. Φροντίζει για τα δικαιώματα των γυναικών, ειδικά στον χώρο εργασίας. Έχει αναλάβει να παρουσιάσει του αγώνες των γυναικών για αναγνώριση και φυσικά είναι περήφανη που έχει εσένα γιαγιά. Γνωρίζει για τους αγώνες σου για την χειραφέτηση της γυναίκας και ενδιαφέρεται να μελετήσει τη ζωή σου και να την αναδείξει. Είσαι ένα παράδειγμα για όλες τις γυναίκες με τις προσπάθειες που έχεις κάνει, όλα αυτά τα χρόνια, για την ισότητα των γυναικών.

ΚΑΤΕΡΙΝΑ:

Ναι γιαγιά, έχω αναλάβει ένα σημαντικό πρότζεκτ και θέλω να ανακαλύψω λεπτομέρειες από την ζωή και τους αγώνες σου. Η μαμά μου έχει μιλήσει πολύ για το θέμα. Η γυναίκες έχουν πέσει θύματα εκμετάλλευσης δεκαετίες τώρα, αυτό πρέπει να σταματήσει.

ΕΙΡΗΝΗ:

Ναι, θα τη βοηθήσω κι εγώ. Θα σε κάνουμε ηρωίδα.

(Κλείνουν τα μάτια της)

Σκηνή 19:

(Καρλόβασι, Σάμος, 1903.

Σπίτι της Διώνης (13), εσωτερικό. Η Διώνη, σχεδιάζει κάτι σε ένα χαρτί. Η Σταυρούλα καθαρίζει φασόλια και η Πέρσα σιδερώνει).

ΠΕΡΣΑ:

Τι ζωγραφίζεις πάλι βρε Διώνη; Δεν βαρέθηκες;

ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ:

Πάλι πατρόν φτιάχνει

ΔΙΩΝΗ:

Εσένα τι σε πειράζει;

ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ:

Με πειράζει, γιατί εσύ δεν κάνεις τίποτα. Όλες τις δουλειές εγώ τις κάνω κι εσύ ζωγραφίζεις.

ΔΙΩΝΗ:

Εγώ δεν κρατάω το σπίτι όταν λείπετε;

ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ:

Ναι, εμείς λείπουμε στη δουλειά όλη μέρα κι εσύ τι κάνεις;

ΠΕΡΣΑ:

Σταυρούλα δεν έχεις δίκιο. Από τότε που χάσαμε και τη γιαγιά σου, χρειαζόμαστε έναν άνθρωπο στο σπίτι. Κι εσύ Διώνη έχεις σταματήσει το σχολείο από πέρσι. Τι τα θέλεις τα χαρτιά και τα μολύβια. Δεν μας περισσεύουν χρήματα γι' αυτά

ΔΙΩΝΗ:

Μα μου αρέσει.

ΠΕΡΣΑ:

Εντάξει εντάξει, με συγχωρείς. Είναι που περνάμε δύσκολα.

ΔΙΩΝΗ:

Να έρθω κι εγώ μαμά στην κλωστοϋφαντουργία;

ΠΕΡΣΑ:

Είναι σκληρά εκεί Διώνη, δεν θα τα καταφέρεις. Είσαι μικρή ακόμα

ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ:

Κι εγώ στην ηλικία της ξεκίνησα

ΔΙΩΝΗ:

Ναι, μπορώ να ξεκινήσω με απλά πράγματα.

ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ:

Μπορεί να φέρνει τα υφάσματα, τις κλωστές...

ΔΙΩΝΗ:

Να κάνω επιδιορθώσεις, ακόμα και στις μηχανές μπορώ

ΠΕΡΣΑ:

Καλά καλά, θα το σκεφτώ. Αφήστε με να μιλήσω στο εργοστάσιο, μπορεί να σε πάρουν.

Σκηνή 20:

(Εξω από το σπίτι της Ειρήνης)

ΔΙΩΝΗ:

Έχω νέα να σου πω. Η μαμά μου θα ζητήσει να με πάρουν στο εργοστάσιο.

ΕΙΡΗΝΗ:

Να ράβεις;

ΔΙΩΝΗ:

Ναι φυσικά.

ΕΙΡΗΝΗ:

Μπράβο Διώνη, πάντα αυτό ήθελες. Κι εγώ θα ήθελα να δουλέψω, να βγω από το σπίτι, αλλά η μαμά μου λέει ότι είμαι πολύ φιλάσθενη. Όλο αρρωσταίνω και φοβάται.

ΔΙΩΝΗ:

Θα έρθει και η δική σου σειρά Ειρήνη. Κι εγώ χαίρομαι που θα βγω από το σπίτι, αλλά θα προτιμούσα να πήγαινα σχολείο.

ΕΙΡΗΝΗ:

Ουφ βαρετά, ήταν και δύσκολα. Τι σου άρεσε στο σχολείο;

ΔΙΩΝΗ:

Ήταν ωραία, ξένοιαστα. Να, έρχεται και η Αναστασία, θα μας πει νέα από το σχολείο

ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ:

Γειά σας κορίτσια. Διώνη τι ωραίο το φουστάνι που φοράς;

ΕΙΡΗΝΗ:

Γειά σου Αναστασία

ΔΙΩΝΗ:

Το παλιό μου φουστάνι είναι, άλλαξα το γιακά και το έβαψα.

ΕΙΡΗΝΗ:

Την κουβέντα σου είχαμε, πώς πάει το σχολείο;

ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ:

Αααα που να σας τα λέω, τις προάλλες, έξω από την είσοδο είχαν στήσει καρτέρι δυο από το Γυμνάσιο, ο ένας λέγεται Κώστας και μόλις έχει έρθει από την Αθήνα. Ο πατέρας του είναι γιατρός μετακόμισε στο νησί. Κούκλος ήταν και πολύ ευγενικός

ΔΙΩΝΗ:

Για τα μαθήματα σε ρώτησε η Ειρήνη, τι μαθαίνετε τώρα;

ΕΙΡΗΝΗ:

Καλά, κι αυτά που λέει η Αναστασία ενδιαφέρον έχουν, για συνέχισε.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ:

Αχ, θα ήθελα πάρα πολύ να ζήσω στην Αθήνα, να παντρευτώ έναν πλούσιο και όμορφο...

ΕΙΡΗΝΗ:

Αχ, κι εγώ κι εγώ (βήχει παρατεταμένα)

ΔΙΩΝΗ:

Τι έχετε πάθει όλες σας με τους γάμους; κι εσύ πάλι βήχεις;

ΕΙΡΗΝΗ:

Με έχει πειράξει ο Λίβας, πάλι έφερε υγρασία

ΔΙΩΝΗ:

Έλεγα στην Ειρήνη ότι θα δουλέψω στο κλωστοϋφαντουργείο, θα ζητήσει η μητέρα μου να με πάρουν.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ:

Με τίποτα δεν θα μπορούσα να κάνω αυτή τη δουλειά, αλλά χαίρομαι για σένα Διώνη. Ήταν πάντα κάτι που ήθελες. Να σου πω, όταν μάθεις κι εγώ είμαι πλούσια, θα σε πληρώσω να μου φτιάξεις πολλά φουστάνια (την αγκαλιάζει)

ΕΙΡΗΝΗ:

Κι εγώ θέλω (τις αγκαλιάζει κι αυτή)

Σκηνή 21:

(Καρλόβασι, Σάμος, 1903.

Στο κλωστοϋφαντουργείο. Εσωτερικός χώρος. Πολλές γυναίκες να ράβουν σε μηχανές. Μια γυναίκα τις επιβλέπει).

ΕΡΓΑΤΡΙΑ:

(Σηκώνεται από τη θέση της)

Κλωστή

ΕΠΙΣΤΑΤΡΙΑ:

Πήγαινε

ΠΕΡΣΑ:

(Σηκώνεται από τη θέση της)

Θέλω να πάω στον κ. Γεράσιμο

ΕΠΙΣΤΑΤΡΙΑ:

Στο διάλειμμά σου

ΠΕΡΣΑ:

(Κοιτά την Σταυρούλα σε άλλη θέση)

Σκηνή 22:

(Στο γραφείο του Γεράσιμου).

ΠΕΡΣΑ:

Συγγνώμη κ. Γεράσιμε, θα ήθελα να σας μιλήσω

ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ:

(χαμογελά) Σε ακούω

ΠΕΡΣΑ:

Γνωρίζετε, έχω μια κόρη ακόμα, την Διώνη. Έχει μεγαλώσει τώρα, είναι σχεδόν 14. Θα ήθελα να ρωτήσω αν υπάρχει δυνατότητα να δουλέψει εδώ.

ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ:

κ. Δουλμούση μας ζητάτε να σας εξυπηρετήσουμε. Μέχρι τώρα σας δεχθήκαμε εσάς και την μεγάλη σας κόρη, παρότι έχει πέσει στην αντίληψή μας ότι έχετε εκφράσει δυσαρέσκεια μετά το θάνατο του συζύγου σας, για εμένα και τον κ. Λάσκαρη. Ελπίζω αυτό να το εκτιμήσετε.

ΠΕΡΣΑ:

Φυσικά, σας ευχαριστώ πολύ.

ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ:

Η αλήθεια είναι ότι και οι δύο σας είστε υποδειγματικές στη δουλειά σας.

ΠΕΡΣΑ:

Σας ευχαριστώ

ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ:

Δυστυχώς, δεν έχω ανάγκη από βοηθούς και η κόρη σας είναι πολύ μικρή για να ράβει. (χαμογελά) Υπάρχει όμως η δυνατότητα να δουλέψει με τις καθαρίστριες, θα μπορούσε μάλιστα να ξεκινήσει από αύριο το πρωί. Αν ενδιαφέρεστε.

ΠΕΡΣΑ:

Είναι μικρή ακόμα, και η δουλειά είναι βαριά.

ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ:

Η δουλειά είναι ευλογία κ. Δουλμούση, αν ενδιαφέρεστε ενημερώστε με. Φαντάζομαι έχετε οικονομικές δυσκολίες.

ΠΕΡΣΑ:

Ναι, είναι αλήθεια

ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ:

Σας έχω προτείνει ήδη να σας βοηθήσω, μετά την ατυχία της απώλειας του συζύγου σας, καταλαβαίνω πόσο δύσκολα είναι να μεγαλώνει μόνη μια μητέρα τα δύο παιδιά της. Χωρίς την υποστήριξη ενός άντρα θέλω να πω.

ΠΕΡΣΑ:

(Τραβιέται) Ευχαριστώ για την προσφορά σας, θα σας ενημερώσω

ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ:

Είμαι στη διάθεσή σας.

Σκηνή 23:

Καρλόβασι, Σάμος, 1903.

Στο κλωστοϋφαντουργείο. Εσωτερικός χώρος. Πολλές γυναίκες να ράβουν σε μηχανές. Η γυναίκα τις επιβλέπει. Η Πέρσα με την Σταυρούλα κάθονται και ράβουν. Η Διώνη, περπατάει ανάμεσά τους και μαζεύει κομμάτια υφάσματος από το δάπεδο. Σκουπίζει. Κοντοστέκεται και χαζεύει τη δουλειά μιας εργάτριας.

ΓΥΝΑΙΚΑ:

(Σηκώνεται από τη θέση της)

Μικρή, τι χαζεύεις; Μην σταματάς.

(Συνεχίζει να σκουπίζει)

Σκηνή 24:

(Καρλόβασι, Σάμος, 1903.

Στο κλωστοϋφαντουργείο. Άδειες θέσεις μηχανών. Η Διώνη σφουγγαρίζει το χώρο. Σταματάει, αφήνει τη σφουγγαρίστρα. Πιάνει κάποιο ύφασμα και ξεκινά να ράβει. Περνάει λίγη ώρα και μπαίνει ο Γεράσιμος).

ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ:

Τι κάνεις εδώ εσύ;

ΔΙΩΝΗ:

Εεεε, συγνώμη. (Σηκώνεται απότομα και πιάνει τη σφουγγαρίστρα)

ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ:

Ποιος σου είπε να πιάνεις τις μηχανές;

ΔΙΩΝΗ:

(Σκύβει το κεφάλι)

ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ:

Θέλεις να δοκιμάσεις αυτό; (της δείχνει το καμουτσίκι του)

ΔΙΩΝΗ:

(κουνάει αρνητικά το κεφάλι)

ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ:

Δεν έχεις φωνή; Πως σε λένε;

ΔΙΩΝΗ:

Διώνη Δουλμούση

ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ:

Α. Εσύ είσαι η μικρή; Το ξέρεις ότι η μάνα σου με παρακαλούσε για να σου δώσω αυτή τη δουλειά; Αυτά τα χέρια θα πιάνουν μόνο σκουπίδια (της τα χτυπά με το καμουτσίκι). Μην σε ξαναδώ να πιάνεις ρούχα!

ΔΙΩΝΗ:

(Ουρλιάζει από το πόνο και κλαψουρίζει)

Συγνώμη, δεν θα το ξανακάνω.

ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ:

Θα σιγουρευτώ γι' αυτό (σηκώνει το καμουτσίκι του να την χτυπήσει)

ΚΛΕΑΝΘΟΣ:

Τι γίνεται εδώ;

ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ:

Συγνώμη για την ενόχληση κ. Λάσκαρη. Έχουμε εδώ μια κακομαθημένη. Αλλά μην ανησυχείτε θα την εκπαιδεύσω εγώ.

ΚΛΕΑΝΘΟΣ:

Περίμενε Γεράσιμε. Τι έκανες μικρή;

ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ:

Είναι η μικρή κόρη του Δουλμούση, με παρακάλεσε η μάνα της να την πάρω στη δουλειά και έκανα το ψυχικό. Την πήραμε ως καθαρίστρια. Αλλά την έπιασα να ράβει κρυφά.

ΚΛΕΑΝΘΟΣ:

Είναι αλήθεια μικρή;

ΔΙΩΝΗ:

(κουνάει θετικά το κεφάλι)

ΚΛΕΑΝΘΟΣ:

(Κοιτά το ρούχο που έραβε η Διώνη)

Τι ράβεις;

ΔΙΩΝΗ:

Ότι και οι άλλες εργάτριες, αυτές τις φόρμες εργασίας.

ΚΛΕΑΝΘΟΣ:

Πόσο χρονών είσαι;

ΔΙΩΝΗ:

14

ΚΛΕΑΝΘΟΣ:

Ίσια η ραφή, δεν είναι άσχημο.

ΔΙΩΝΗ:

Ευχαριστώ (χαμογελά)

ΚΛΕΑΝΘΟΣ:

Αλλά αν έχεις το πείσμα του πατέρα σου δεν θα σε βοηθήσει πουθενά. (προς τον Γεράσιμο)

Βάλτην να ράβει, μαζί με τις άλλες

ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ:

Άκουσες τι σου είπε; Είσαι πολύ τυχερή. Να του φιλήσεις τα χέρια πρέπει.

ΔΙΩΝΗ:

Ευχαριστώ

ΚΛΕΑΝΘΟΣ:

(Φεύγει)

ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ:

Φύγε τώρα και αύριο το πρωί να είσαι εδώ

ΔΙΩΝΗ:

Ευχαριστώ

Σκηνή 25:

(1983. Αθήνα. Σε γραφεία στη Γενική Γραμματεία Ισότητας).

ΚΑΤΕΡΙΝΑ:

(Μπαίνει φουριόζα)

Καλημέρα Κώστα

ΚΩΣΤΑΣ (35):

(κάθεται σε ένα γραφείο και γράφει στην γραφομηχανή. Σηκώνει το βλέμμα)

Καλημέρα. Άργησες σήμερα. Όλα καλά;

ΚΑΤΕΡΙΝΑ:

Πέρασα από το νοσοκομείο

ΚΩΣΤΑΣ:

Για τη γιαγιά;

ΚΑΤΕΡΙΝΑ:

Φυσικά, τι άλλο;

ΚΩΣΤΑΣ (35):

Πως είναι σήμερα;

ΚΑΤΕΡΙΝΑ:

Δεν ξέρω. Την βλέπω έτσι κάθε μέρα ακίνητη, ανέκφραστη, μια να σε κοιτά και μια να χάνεται στο λογισμό της. Ειλικρινά δεν ξέρω τι γίνεται μέσα της.

ΚΩΣΤΑΣ:

Να σου φτιάξω καφέ;(Ξεκινά να φτιάχνει καφέ)

ΚΑΤΕΡΙΝΑ:

Όχι, ευχαριστώ. Ήπια.

ΚΩΣΤΑΣ:

Οι γιατροί τι λένε;

ΚΑΤΕΡΙΝΑ:

Είναι στα τελευταία της. Την περιμένουν μέρα με τη μέρα.

ΚΩΣΤΑΣ:

Η ίδια το νιώθει άραγε;

ΚΑΤΕΡΙΝΑ:

Πραγματικά, όπως τη βλέπω να μας κοιτά νιώθω ότι κάνει την αναδρομή της ζωής της. Θα μπορούσε κάποιος να πει ότι είναι τυχερή που έχει το χρόνο να το κάνει, πριν το μοιραίο εννοώ.

ΚΩΣΤΑΣ:

Και τι δεν θα έζησε αυτή η γυναίκα

Κ. ΜΟΥΡΟΥΖΗΣ (62):

(Μπαίνει στο δωμάτιο)

Καλημέρα δεσποινίς, δεν σας είδα το πρωί που ήρθα.

ΚΑΤΕΡΙΝΑ:

Καλημέρα κ. Μουρούζη, είχα μια δουλειά. Ξέρετε η υπόθεση της γιαγιάς μου. Είναι στο νοσοκομείο

Κ. ΜΟΥΡΟΥΖΗΣ (62):

Μου έχετε πει για αυτή. Ελπίζω αυτή η υπόθεση να μην επηρεάσει την απόδοσή σας. Γνωρίζετε ότι ο Οργανισμός μας είναι καινούργιος. Είναι μια καινοτομία για την Ελλάδα, που ήδη προκαλεί ειρωνικά σχόλια σε μερίδα του τύπου. Όλος ο κόσμος μας παρακολουθεί και περιμένει το παραμικρό λάθος μας για να χτυπήσει το φεμινιστικό κίνημα. Εσείς σαν γυναίκα καταλαβαίνετε καλύτερα. Και να ξέρετε ότι είναι μεγάλο προνόμιο για εσάς που επιλεχθήκατε για αυτή την θέση, και είστε μαζί μας.

ΚΑΤΕΡΙΝΑ:

Ναι, φυσικά κ. Μουρούζη, προσπ...

Κ. ΜΟΥΡΟΥΖΗΣ (62):

Τι γίνεται λοιπόν με την εργασία που σας έχω αναθέσει;

ΚΩΣΤΑΣ:

Την δουλεύουμε, πάει πολύ καλά

Κ. ΜΟΥΡΟΥΖΗΣ:

Αν θελήσω καφέ θα ρωτήσω εσάς κ. Παπαδάκη

ΚΑΤΕΡΙΝΑ:

Την προχωράμε κ. Μουρούζη. Έχω σκεφτεί να αναδείξουμε του αγώνες των γυναικών στον αιώνα μας, μέσα από παραδείγματα απλών γυναικών που κάνανε την υπέρβαση και κινηθήκαν ενάντια στην κατεστημένη αντίληψη για τη θέση της γυναίκας.

Κ. ΜΟΥΡΟΥΖΗΣ:

Ενδιαφέρον ακούγεται, συνεχίστε...περιμένω αποτελέσματα (βγαίνει)

ΚΩΣΤΑΣ:

Έξυπνο αυτό, τώρα το σκέφτηκες;

ΚΑΤΕΡΙΝΑ:

Όχι, είναι κάτι που το δουλεύω καιρό στο μυαλό μου.

ΚΩΣΤΑΣ:

Πόσο εύκολο είναι όμως να βρεις τέτοιες γυναίκες;

ΚΑΤΕΡΙΝΑ:

Έχω ήδη βρει μια, την γιαγιά μου. Έζησε στη Σάμο, στις αρχές του αιώνα. Τότε, υπήρχε ιδιαίτερο καθεστώς διοίκησης στο νησί, ήταν αυτόνομη διοίκηση, που ανήκε στην Τουρκική επικράτεια. Στο νησί κατοικούσαν Έλληνες. Πλήρωνε το νησί φόρο στον πασά, ο οποίος όριζε κάθε φορά και τον Ηγεμόνα του νησιού. Οι πολιτικές συνθήκες ήταν έκρυθμες, ο κόσμος ζητούσε περισσότερες ελευθερίες, αυτονομία, ένωση με την Ελλάδα, αλλαγή του καθεστώτος. Απ' ότι μου έχει πει η μητέρα μου, η γιαγιά είχε έντονη ζωή και επαναστατικό πνεύμα. Εκείνη την εποχή ήταν δύσκολο για μια γυναίκα να αναδείξει τα ταλέντα της και να ξεχωρίσει σε κάτι, ειδικά αν δεν έχει την υποστήριξη της οικογένειας.

ΚΩΣΤΑΣ:

Ωραία, πως σκέφτεσαι να βρούμε στοιχεία;

ΚΑΤΕΡΙΝΑ:

Θα ξεκινήσω να σκαλίζω τα προσωπικά της αρχεία, φωτογραφίες κλπ. Θα ψάξω και από αρχεία στη Σάμο, ξέρεις, εφημερίδες, επίσημες αναφορές, ιστορικό αρχείο.

ΚΩΣΤΑΣ:

Πες εγώ τι να κάνω;

ΚΑΤΕΡΙΝΑ:

Ξεκίνα με έναν Γαλλικό μέτριο με γάλα.

Σκηνή 26:

(Σάμος, Καρλόβασι 1908. Στο σπίτι του Κλέανθου, στο σαλόνι).

ΜΑΡΙΚΑ:

(Μπαίνει στο δωμάτιο, διορθώνοντας τη διακόσμηση).

Τι διαβάζεις Κλέανθε με τόση προσήλωση;

ΚΛΕΑΝΘΟΣ:

(Διαβάζει εφημερίδα την εφημερίδα «Πρόοδος»)

Αυτή την παλιοφυλλαδα την Πρόοδο του Βακιρτζή. Έχει γεμίσει το νησί «προοδευτικούς» λες και είναι πρόοδος αυτές οι τρελές ιδέες που μεταφέρουν.

ΜΑΡΙΚΑ:

Για το κόμμα του Σοφούλη γράφουν;

ΚΛΕΑΝΘΟΣ:

Μεταξύ άλλων ναι.

ΜΑΡΙΚΑ:

Αφού είναι παλιοφυλλάδα γιατί την διαβάζεις;

ΚΛΕΑΝΘΟΣ:

Πρέπει να παρακολουθούμε τι γίνεται Μαρίκα, είναι επικίνδυνοι οι καιροί. Ο Σοφούλης και οι όμοιοί του έχουν βαλθεί να μας ενώσουν με την Ελλάδα. Δημιουργούν αναρχία, ξεσηκώνουν τον κόσμο και υποθάλπουν την νομιμότητα.

ΑΛΕΞΗΣ (25):

(Μπαίνει στο δωμάτιο)

Ποιοί τα κάνουν όλα αυτά πατέρα;

ΜΑΡΙΚΑ:

Αλέξη μου, γύρισες;

ΚΛΕΑΝΘΟΣ:

Καλώς τον κανακάρη μας. Έλα νεαρέ να δεις τι προκαλούν οι ιδέες σου. Διάβασε εδώ, φέρνει κάποιος στο βαθύ μηχανές για να στρίβουν τα τσιγάρα και έχουν ξεσηκωθεί όλοι. Εργοστασιάρχες, καπνεργάτες. Κανένας δεν το θέλει. Έτσι θέλεις να κάνουμε κι εμείς;

ΑΛΕΞΗΣ:

Πατέρα αυτό είναι το μέλλον. Παντού στην Ευρώπη εγκαθιστούν μηχανές, γίνονται όλα γρήγορα και φτηνά.

ΚΛΕΑΝΘΟΣ:

Τι εννοείς φτηνά; Θέλει μια περιουσία για να τα βάλεις αυτά τα μηχανήματα. Και δες τι προκαλούν. Τι πιο οικονομικό από τους εργάτες μας; Και τα προϊόντα που παράγουν είναι άριστα. Ποιος ξέρει τι θα φτιάχνουν οι μηχανές;

ΑΛΕΞΗΣ:

Για πόσο καιρό θα έχεις δούλους τους εργάτες σου πατέρα; Νομίζεις θα κάθονται για πάντα να τους ξεξουμίζεις για ένα κομμάτι ψωμί;

ΚΛΕΑΝΘΟΣ:

Μην σε ανησυχεί αυτό Αλέξη, έχει εργάτες μιλιούνια. Ας είναι καλά η Ανατολία. Όσοι μου λείπουν τους φέρνω από Τουρκία.

ΑΛΕΞΗΣ:

Και αυτή η σχέση με την Τουρκία νομίζεις ότι θα συνεχιστεί για πολύ ακόμα;

ΚΛΕΑΝΘΟΣ:

Ααααα, μην μου πεις ότι είσαι κι εσύ απ' αυτούς που θέλουν την Ένωση με την Ελλάδα; Δεν σε πιστεύω

ΑΛΕΞΗΣ:

Γιατί; Έλληνες δεν είμαστε; Μία μία οι περιοχές και τα νησιά ενώνονται με την Ελλάδα. Θα έρθει και η σειρά μας.

ΚΛΕΑΝΘΟΣ:

Δεν πιστεύω αυτά που ακούω! Τρέφω φίδι στον κόρφο μου

ΜΑΡΙΚΑ:

Μην συγχύζεσαι Κλέανθε. Ψυχραιμία. Δεν το εννοεί έτσι ο Αλέξης

ΑΛΕΞΗΣ:

Φυσικά και το εννοώ έτσι. Πρέπει να προβλέπουμε το μέλλον και να ετοιμαζόμαστε. Και η Ένωση της Σάμου με την Ελλάδα θα γίνει, είναι θέμα χρόνου, και οι αυτοματισμοί θα μπουν στις βιομηχανίες μας.

ΜΑΡΙΚΑ:

Αλέξη τι είναι αυτά που λες, συγχύζεις τον πατέρα σου. Άκουγέ τον, ξέρει καλύτερα τις ιδιαιτερότητες του τόπου

ΚΛΕΑΝΘΟΣ:

Και άμα ξεκόψουμε από την Τουρκία, πού θα πουλάμε τα δέρματα και τα υφάσματα που παράγουμε; Ποτέ δε περίμενα ότι όταν σε έστειλνα στο εξωτερικό να σπουδάσεις θα γυρνούσες περισσότερο αγράμματος και με τέτοιες ιδέες. Η Σάμος είναι ευλογημένη που έχει καθεστώς αυτονομίας. Ο Τούρκος δεν μας πειράζει, όσο του δίνουμε τους φόρους του. Ο Ηγεμόνας είναι δίκαιος και συνετός.

ΑΛΕΞΗΣ:

Γιατί πάντα ικανοποιεί τα αιτήματά σας;

ΚΛΕΑΝΘΟΣ:

Επειδή ξέρει ότι για το καλό του τόπου πρέπει να στηρίζει την τοπική παραγωγή

ΑΛΕΞΗΣ:

Δηλαδή τα εργοστάσιά σας

ΚΛΕΑΝΘΟΣ:

Τα εργοστάσιά μας. Όλη μου τη ζωή την έζησα σε αυτό το καθεστώς και μπορώ να πω ότι έχει εξασφαλίσει ειρήνη στον τόπο και ευημερία

ΑΛΕΞΗΣ:

Όχι για όλους όμως πατέρα

ΚΛΕΑΝΘΟΣ:

Για εσένα όμως την έφερε. Για τις σπουδές σου, τα ταξίδια σου, τις απολαύσεις σου.

ΜΑΡΙΚΑ:

Σας παρακαλώ και τους δύο, σταματήστε.

ΑΛΕΞΗΣ:

Πατέρα δεν θέλω να αντιμαχίσω μαζί σου. Αυτό που θέλω να πω είναι ότι τα γεγονότα θα έρθουν είτε το θέλουμε είτε όχι και θα πρέπει να έχουμε προσαρμοστεί σε αυτά, να διαλέξουμε τη σωστή πλευρά, για το καλό το δικό μας, της οικογένειάς μας

ΚΛΕΑΝΘΟΣ:

Δεν θα μπορέσω να διαφωνήσω σε αυτό. Πάντως, όσο περνάει από το χέρι μου, θα στηρίζουμε τον Ηγεμόνα και το καθεστώς αυτονομίας του νησιού. Όποιος πρεσβεύει τα αντίθετα είναι εχθρός μας.

Σκηνή 27:

(Σάμος, Καρλόβασι 1908, έξω από το εργοστάσιο που κατασκευάζει ρούχα και παπούτσια (Βυρσοδεψείο), στην εξώπορτα. Συγκεντρωμένες πολλές γυναίκες ζητάνε να δουλέψουν, από τον επιστάτη).

ΓΥΝΑΙΚΑ 1:

Δεν είναι δίκαιο κ. Γεράσιμε. Δουλεύουμε τόσα χρόνια στο εργοστάσιο, δεν μπορείτε να μας διώχνετε έτσι.

ΓΥΝΑΙΚΑ 2:

Εγώ έχω 4 παιδιά, τι θα κάνω;

ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ:

Τι θες κυρία μου να στα μεγαλώσω εγώ;

ΓΥΝΑΙΚΑ 1:

Να μας δώσετε τις δουλειές μας πίσω. Διώξατε τόσες γυναίκες, πως θα ζήσουμε εμείς τώρα;

ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ:

Ελάτε άμα θέλετε να δουλέψετε, δίνουμε 0,5 γρόσι την ημέρα.

ΓΥΝΑΙΚΑ 2:

Αυτό είναι εξευτελιστικό, πώς θα ζήσουμε με τα λεφτά αυτά;

(Ακούγονται οι γυναίκες να φωνάζουν όλες μαζί)

ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ:

Ησυχάστε, ησυχάστε. Δεν είμαστε φιλόπτωχο ταμείο, τόσα δίνουμε, θέλετε να δουλέψετε ή όχι;

ΓΥΝΑΙΚΑ 1:

Μα χωρίς προσωπικό πως θα δουλέψει το εργοστάσιο;

ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ:

Μην ανησυχείτε για εμάς, υπάρχουν γυναίκες από απέναντι, παρακαλάνε να δουλέψουν με αυτά τα λεφτά.

ΓΥΝΑΙΚΑ 2:

Και άλλες γυναίκες δουλεύουν μέσα, γιατί διώξατε εμάς;

ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ:

Μην ανησυχείτε θα έρθει και η σειρά τους. Άμα βάλουμε και μηχανές, καμιά σας δεν χρειαζόμαστε (γελά). Θα πείτε το ψωμί ψωμάκι.

Σκηνή 28:

(Σάμος, Καρλόβασι 1908.

Στο κλωστοϋφαντουργείο. Πολλές γυναίκες να ράβουν σε μηχανές. Η γυναίκα τις επιβλέπει. Η Πέρσα με την Σταυρούλα και τη Διώνη κάθονται και ράβουν. Η επιστάτρια βγαίνει λίγο έξω. Η Διώνη σηκώνεται και ανοίγει το παράθυρο. Ακούγονται οι φωνές των άλλων εργατριών από κάτω).

ΠΕΡΣΑ:

Διώνη που πας, κλείσε το παράθυρο

ΔΙΩΝΗ:

Χαλασμός γίνεται έξω, έχει μαζευτεί κόσμος και διαμαρτύρεται.

ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ:

Ωχ, το μπελά μας θα βρούμε. Έλα πίσω Διώνη.

ΔΙΩΝΗ:

Ελάτε να δείτε, είναι οι κοπέλες που διώξανε

ΕΠΙΣΤΑΤΡΙΑ:

(μπαίνει μέσα)

Τι κάνετε εκεί δεσποινίς; Ποιος σας είπε να σηκωθείτε; Μήπως θέλετε να βρεθείτε στην άλλη πλευρά της αυλόπορτας;

ΔΙΩΝΗ:

Άνοιξα το παράθυρο να μπει λίγος αέρας(κάθεται)

Σκηνή 29:

(Στο δρόμο, η Διώνη με την Ειρήνη, διαβάζουν την εφημερίδα «Πρόοδος»).

ΕΙΡΗΝΗ:

Πού την βρήκες την εφημερίδα;

ΔΙΩΝΗ:

Την βρήκα σε ένα παγκάκι στο εργοστάσιο και την πήρα

ΕΙΡΗΝΗ:

Ιιιι, να προσέχεις, σε είδε κανένας

ΔΙΩΝΗ:

Όχι, μην ανησυχείς. Λέει πολλά για το νησί. Το ήξερες ότι υπάρχουν άνθρωποι που λένε ότι πρέπει να γίνει επανάσταση εναντίον του Ηγεμόνα; και ότι η Σάμος πρέπει να ενωθεί με την Ελλάδα; Στην εφημερίδα έλεγαν ότι ο κόσμος βράζει.

ΕΙΡΗΝΗ:

φοβάμαι (αρχίζει και βήχει)

ΔΙΩΝΗ:

Είσαι καλά;

ΕΙΡΗΝΗ:

Καλά είμαι, απλά το παθαίνω συχνά τελευταία

ΔΙΩΝΗ:

έμαθα επίσης ότι θα γίνει συνάντηση των εργατριών στο καφενείο. Το βράδυ, θέλεις να πάμε;

ΕΙΡΗΝΗ:

(βήχει) Δεν ξέρω, δεν είμαι πολύ καλά. Και η δουλειά με κουράζει πολύ. Δίκαιο είχε η μητέρα μου που δεν ήθελε να πάω στο εργοστάσιο.

ΔΙΩΝΗ:

Σε έχει δει ο γιατρός;

ΕΙΡΗΝΗ:

όχι ακόμα. Έχει φωνάξει όμως η μητέρα μου την κ. Γιωργία και μου έβαλε βεντούζες. Μην ανησυχείς, θα μου περάσει.

ΔΙΩΝΗ:

Μην έρθεις το βράδυ, θα πάω εγώ και θα σου πω.

ΕΙΡΗΝΗ:

Να προσέχεις(βήχει)

ΣΚΗΝΗ 30:

Στο σπίτι της Διώνης. Μπαίνει μέσα

ΠΕΡΣΑ:

Που είσαι Διώνη; είμαστε τόση ώρα στο σπίτι με την αδερφή σου.

ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ:

Από το εργοστάσιο ήρθαμε κατευθείαν εδώ. Εσύ που γύριζες πάλι;

ΔΙΩΝΗ:

Γιατί ρωτάτε που ήμουν; και η Σταυρούλα λείπει από το σπίτι. και μάλιστα εκείνη είναι που γυροφέρνει τον Ευτύχη. Σε εκείνη δεν λες τίποτα;

ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ:

Άμα σε πιάσω (πάει να την πιάσει. η Διώνη απομακρύνεται)

ΠΕΡΣΑ:

Σταματήστε κορίτσια! Διώνη η αδερφή σου είναι μεγάλη πια, της παντρειάς, ξέρει τι κάνει. Εσύ από την άλλη φέρεσαι απερίσκεπτα. Τι ήταν αυτό που έκανες σήμερα. Το ξέρεις ότι μπορεί να βρούμε όλοι τον μπελά μας; Τι σε έπιασε να ανοίξεις αυτό το παράθυρο. Αν το πει η επιστάτρια στον κ. Γεράσιμο όλες θα μας διώξει.

ΔΙΩΝΗ:

Το παράθυρο άνοιξα δεν σκότωσα. Είχα κάθε δικαίωμα.

ΠΕΡΣΑ:

Γιατί μας το κάνεις αυτό; μπορείς να μου πεις;

ΔΙΩΝΗ:

εσείς γιατί το κάνετε αυτό στον εαυτό σας. Έχετε δεχτεί κάθε πίεση και εξευτελισμό δουλεύοντας για πενταροδεκάρες. Εκείνες οι γυναίκες το πρωί τουλάχιστον είχαν φωνή να το φωνάζουν ότι μας εκμεταλλεύονται. Δεν θα μου απαγορεύσουν και να τις ακούω.

ΠΕΡΣΑ:

Εκείνες οι γυναίκες είχαν φωνή γιατί είναι άνεργες και πεινασμένες. Θέλεις να φτάσουμε κι εμείς σε αυτή την κατάσταση;

ΔΙΩΝΗ:

Αν είμαστε όλες μαζί δεν μπορούν να μας κάνουν τίποτα. Απλά πρέπει να συνδικαλιστούμε.

ΠΕΡΣΑ:

Που τα άκουσες εσύ αυτά; πως μιλάς έτσι;

ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ:

Τι είναι αυτό εδώ; εφημερίδα "πρόοδος". Να μαμά, αυτά διαβάζει.

ΔΙΩΝΗ:

Δως τη μου εδώ. (την παίρνει) Το βράδυ έχουν συνάντηση οι εργάτριες. Εγώ θα πάω, όποια θέλει ας έρθει.

ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ:

Είσαι μικρή για να κάνεις ότι θέλεις, να ακούς την μαμά

ΠΕΡΣΑ:

Άστην Σταυρούλα, πάντα έτσι ήταν, ξεροκέφαλη, σαν τον συγχωρεμένο.

ΣΚΗΝΗ 31:

(Καφενείο. Συνάντηση με γυναίκες).

ΓΥΝΑΙΚΑ 1:

Ήταν ανενδοτοι. Δεν δίνανε γρόσι περισσότερο και θέλαν 12 ώρες δουλειά. Είπαν ότι θα κρατήσουν αυτές που χρειάζονται.

ΓΥΝΑΙΚΑ 2:

Και οι υπόλοιπες τι θα γίνουμε;

ΓΥΝΑΙΚΑ 3:

Δεν τους νοιάζει καθόλου (οχλαγωγή)

ΑΝΤΡΑΣ:

Ησυχία, κάντε λίγη ησυχία. Για όσες δεν με γνωρίζεται λέγομαι Σταμάτης και είμαι εκπρόσωπος των καπνεργατών. Πρώτοι εμείς αντιμετωπίζουμε τον κίνδυνο να μας μειώσουν τους μισθούς και να χάσουμε τις δουλειές μας. Εμείς ετοιμάζουμε δυναμικές κινητοποιήσεις, δεν καταλαβαίνουν τίποτα αν δεν δράσουμε δυναμικά.

ΓΥΝΑΙΚΑ 2:

Και τι να κάνουμε εμείς, να πάρουμε τα όπλα;, γυναίκες είμαστε. (οχλαγωγή)

ΔΙΩΝΗ:

Ακούστε με, ακούστε με σας παρακαλώ. Ακόμα και να μην μπορούμε να πάρουμε τα όπλα μπορούμε οργανωθούμε και να ενώσουμε τις δυνάμεις μας, διεκδικώντας αυτό που μας αναλογεί. Καλούς μισθούς και αξιοπρεπείς συνθήκες για να ζήσουμε. Αν δεν ζητήσουμε όλες μαζί δεν θα μας δώσουν τίποτα.

ΓΥΝΑΙΚΑ 1:

Εσένα δεν νομίζω να σε έχουν διώξει. Η Δουλμούση δεν είσαι; Όλη η οικογένειά σου δουλεύει.
(φωνές)

ΔΙΩΝΗ:

Το ακούσατε, δεν θα σταματήσουν σε εσάς. Ήδη μείωσαν σε όλες το μισθό και θα έρθει και η σειρά μας. Μπορούμε να αντιδράσουμε, φτάνει να είμαστε ενωμένες. (Οχλαγωγή)

ΕΥΤΥΧΗΣ:

Διώνη, χαίρομαι που σε βλέπω εδώ

ΔΙΩΝΗ:

Ευτύχη, τι κάνεις εδώ;

ΕΥΤΥΧΗΣ:

Όλοι έχουμε κάτι να διεκδικήσουμε και πρέπει να το κάνουμε μαζί. Πάμε να φύγουμε, εδώ τα πνεύματα άρχισαν να αγριεύουν. Θα σε συνοδεύσω στο σπίτι.

ΔΙΩΝΗ:

Πάμε

ΣΚΗΝΗ 32:

(Στο δρόμο, περπατάνε ο Ευτύχης με τη Διώνη)

ΕΥΤΥΧΗΣ:

Δεν θα περίμενα να δω τη μικρή Κουμπώ στη συνάντηση αυτή. Σε είδα και σε θαύμασα. Έδειξες μαχητικότητα αλλά και σύνεση. Που τα άκουσες αυτά που είπες.

ΔΙΩΝΗ:

Να, έπεσε στα χέρια μου η εφημερίδα «Πρόοδος», αλλά βλέπω και στο εργοστάσιο ότι τα πράγματα χειροτερεύουν και δεν κάνουμε τίποτα. Εσένα τι σε ενδιαφέρουν τα προβλήματα των ραπτριών; Ή μήπως θέλεις να αλλάξεις επάγγελμα;

ΕΥΤΥΧΗΣ:

(γελά)

Όχι, δεν θα αλλάξω επάγγελμα, αλλά βλέπω ότι πρέπει να γίνουν αλλαγές στο νησί. Πρέπει να αλλάξει το πολίτευμα και αυτό δεν θα το αφήσουν να γίνει ο Ηγεμόνας, οι Τούρκοι ή οι προύχοντες. Είναι κι άλλοι που το πιστεύουν αυτό, έχουμε οργάνωση, αρχηγό και όραμα. Στις εκλογές που πέρασαν ήδη χάσαμε την υπεροχή στη Γενική Συνέλευση, το μόνο όργανο που μπορούσε να περιορίσει τις ορέξεις τους. Μόνο με τα όπλα μπορεί να γίνει κάτι

ΔΙΩΝΗ:

Με τα όπλα; Τι εννοείς; Με τρομάξεις

ΕΥΤΥΧΗΣ:

Επανάσταση. Ήδη συγκεντρώνουμε Γκράδες και άλλα όπλα από τον Πειραιά και τη Σύρο. Ο Σοφούλης πήγε στην Πύλη, μήπως και πετύχει κάποιο συμβιβασμό με τους Τούρκους και αυτοί μας φέραν τον Κομπάση για Ηγεμόνα. Αυτός γίνεται όλο και πιο αυταρχικός και οι προύχοντες τον στηρίζουν.

ΔΙΩΝΗ:

Άμα γίνει επανάσταση όμως δεν θα έρθει ο στρατός; οι Τούρκοι;

ΕΥΤΥΧΗΣ:

Θα τους νικήσουμε, θα έρθει η κατάλληλη ώρα που αυτοί θα είναι αδύναμοι. Εμείς τότε θα πρέπει να είμαστε δυνατοί.

ΔΙΩΝΗ:

Θέλω να βοηθήσω κι εγώ, τι μπορώ να κάνω;

ΕΥΤΥΧΗΣ:

Δεν μπορούσα να το φανταστώ μικρή μου φίλη, ότι θα με βοηθάς στην επανάσταση. Είναι επικίνδυνο για σένα. Θα σε κρατάω ενήμερη πάντως. Θα σου φέρω και την εφημερίδα «Φως». Αναφέρει περισσότερα για την πολιτική κατάσταση και τις επιδιώξεις μας.

ΔΙΩΝΗ:

Δεν είμαι μικρή πλέον, μπορώ να κάνω τα πάντα

ΕΥΤΥΧΗΣ:

Το ξέρω, βρήκα τι θα κάνεις, θα προσέχεις την αδερφή μου την Ειρήνη. Τελευταία αρρωσταίνει όλο και πιο συχνά. Έχει εξασθενήσει πολύ.

ΔΙΩΝΗ:

Ναι, το βλέπω κι εγώ αυτό. Ανησυχώ.

ΕΥΤΥΧΗΣ:

Φτάσαμε σπίτι σου

ΔΙΩΝΗ:

Θέλεις να μπεις; Η Σταυρούλα θα χαρεί να σε δει

ΕΥΤΥΧΗΣ:

Το ξέρω, η αδερφή σου μου δείχνει ιδιαίτερη συμπάθεια.

ΔΙΩΝΗ:

Εσύ; Δεν την συμπαθείς;

ΕΥΤΥΧΗΣ:

Κι εγώ την αγαπώ, μαζί μεγαλώσαμε. Είναι μια πολύ καλή φίλη

ΔΙΩΝΗ:

Μόνο φίλη;

ΕΥΤΥΧΗΣ:

Μόνο φίλη

ΔΙΩΝΗ:

(του δίνει ένα γρήγορο φιλί στο μάγουλο και φεύγει)

Καληνύχτα

ΣΚΗΝΗ 33:

(Καρλόβασι, το 1908. Στο εργοστάσιο στο δωμάτιο πολλές εργάτριες ράβουν. Η Ειρήνη φαίνεται εξαντλημένη).

ΔΙΩΝΗ:

Είσαι καλά Ειρήνη;

ΕΙΡΗΝΗ:

Ναι, καλά είμαι.

(ζαλίζεται και «ράβει» το χέρι της. Ουρλιάζει από τον πόνο)

ΠΕΡΣΑ:

Θεός και Παναγία. Ειρήνη (σηκώνεται)

ΔΙΩΝΗ:

Ειρήνη (σηκώνεται)

ΕΠΙΣΤΑΤΡΙΑ:

Τι συμβαίνει εκεί; Τι πάθατε; Τι αίματα είναι αυτά; Πρόσεχε τα ρούχα.

(Τρέχει στην Ειρήνη, που έχει λιποθυμήσει)

ΔΙΩΝΗ:

Αιμορραγεί, θα το πιέσω

ΕΠΙΣΤΑΤΡΙΑ:

Τι κάνεις εκεί; Λερώνεις το ύφασμα. Ασπασία, πήγαινε φώναξε τον κ. Γεράσιμο. Ανοίξτε όλες χώρο, θα έρθουν για να την πάρουν.

ΔΙΩΝΗ:

Πρέπει να σταματήσει το αίμα. Έχει κοπεί βαθιά το δάκτυλο θα της το δέσω πρόχειρα αλλά πρέπει να πάει στο νοσοκομείο

ΕΠΙΣΤΑΤΡΙΑ:

Δεν είναι δουλειά σου να μας πεις τι χρειάζεται. Α κ. Γεράσιμε ήρθατε

ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ:

Τι συμβαίνει

ΕΠΙΣΤΑΤΡΙΑ:

Η μικρή εδώ ήταν απρόσεκτη, κόπηκε λίγο και μας έχει λερώσει το ύφασμα.

ΔΙΩΝΗ:

Το αίμα δεν σταματά. Ειρήνη. Ειρήνη μίλα μου. Πρέπει να πάει στο νοσοκομείο

ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ:

Για να δω. Ξύπνα κοπελιά. Ξύπνα. Να συνέρχεται

ΕΠΙΣΤΑΤΡΙΑ:

Πρόσεξε θα λερώσεις τον κ. Γεράσιμο.

ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ:

Μια χαρά είναι. Ασπασία φώναξε δυο άντρες από κάτω να έρθουν να την πάρουν. Θα πάει σπίτι σήμερα, να ξεκουραστεί.

ΕΠΙΣΤΑΤΡΙΑ:

Να της γράψω το μεροκάματο κ. Γεράσιμ;ε;

ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ:

Γράψε δύο ώρες, όσες κάθισε. Χρέωσέ της και το ρούχο που λέρωσε.

ΔΙΩΝΗ:

Δεν πιστεύω αυτά που ακούω.

(Πιάνει ένα μεγάλο ψαλίδι και αρχίζει να ξεσκίζει το φουστάνι που έραβε)

Αυτά τα κουρέλια σας νοιάζουν περισσότερο από τους ανθρώπους. Πάρτε τα τώρα, πάρτε κι άλλα κουρέλια.

(Αρχίζουν όλες να φωνάζουν)

ΠΕΡΣΑ:

Διώνη τι κάνεις; Σταμάτα, φτάνει.

ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ:

Τι κάνεις εκεί, σταμάτα

ΕΠΙΣΤΑΤΡΙΑ:

Δως το εδώ

ΔΙΩΝΗ:

Μην τολμήσεις να πλησιάσεις.(προβάλει το ψαλίδι)

(μπαίνουν δυο άντρες)

Ελάτε να την πάρετε. Να την πάτε στο νοσοκομείο.

(κοιτάζουν τον Γεράσιμο)

Αλλιώς θα σκίσω κι άλλο φόρεμα.

ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ:

Πάρτε την. Πηγαίντε την στο νοσοκομείο

ΔΙΩΝΗ:

(Κατεβάζει το ψαλίδι, μιλά στην Ειρήνη που την παίρνουν)

Όλα τα πάνε καλά Ειρήνη, μην ανησυχείς. Θα σε φροντίσουν (δακρύζει)

ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ:

Όλα τέλειωσαν. Άντε πάλι στις δουλειές σας τώρα, μπρός.

ΔΙΩΝΗ:

Μην με πλησιάζεις

(σηκώνει πάλι το ψαλίδι. Πάει στο παράθυρο και αρχίζει να πετάει τα υφάσματα στο κενό.)

Ορίστε κ. Κλέανθε, πάρτε τα πολύτιμα φορέματά σας! Κ. Κλέανθε με ακούτε; κ. Λάσκαρη!

(Ανοίγουν παράθυρα και βγαίνουν έξω εργάτριες. Εμφανίζεται Ο Κλέανθος με τον Αλέξη στο μπαλκόνι τους.)

Φτιάξαμε υπέροχα ρούχα σήμερα, με πενταροδεκάρες έχετε καλοραμμένα και βαμμένα φορέματα να πουλήσετε. Και ξέρετε κάτι; Είναι βαμμένα με το αίμα μιας ασήμαντης εργάτριας, που δεν θα πληρωθεί σήμερα, αλλά θα γυρίσει σπίτι της με ένα ενθύμιο. Ακούτε κ. Κλέανθε, ένα ενθύμιο της καλοσύνης σας. Ευχαριστούμε. Εγώ δεν θα δουλέψω άλλο σήμερα, μπορείτε να μου κόψετε το μεροκάματο.

(Την τραβάνε μέσα. Γυναίκες φωνάζουν από τα παράθυρα και πετάνε ρούχα από αυτά)

ΣΚΗΝΗ 34:

(Στο αστυνομικό τμήμα, Καρλόβασι, Μάιος 1908).

ΑΣΤΥΝΟΜΟΣ:

Τι ζητάς εσύ εδώ κορίτσι πράγμα, της παντρειάς; Θέλεις να στιγματιστείς για όλη σου τη ζωή; Μου λένε ότι έκανες ανήκουστα πράγματα. Να σκίζεις ρούχα και κυρίως να προσβάλεις τον κ. Λάσκαρη; Τον άνθρωπο που σου δίνει να φας; Ντροπή σου.

ΔΙΩΝΗ:

Πως είναι η Ειρήνη;

ΑΣΤΥΝΟΜΟΣ:

Εννοείς την εργάτρια που έκοψε το χέρι της. Με ενημερώσανε ότι αναγκάστηκαν να κόψουν το δάκτυλο. Δεν έχει κίνδυνο πάντως.

ΔΙΩΝΗ:

(κλαίει)

Γι' αυτό δεν έχετε τίποτα να πείτε;

ΑΣΤΥΝΟΜΟΣ:

Ήταν ένα ατύχημα, γίνονται αυτά. Τι φταίνε οι εργοδότες σας;

ΔΙΩΝΗ:

Είπανε ότι θα τη βάλουν να πληρώσει και το φόρεμα που λέρωσε.

ΑΣΤΥΝΟΜΟΣ:

Κοίταξε κορίτσι μου. Διώνη δεν σε λένε. Είσαι του Παναγιώτη του Δουλμούση η μικρή κόρη έτσι;

ΔΙΩΝΗ:

(κουνάει το κεφάλι)

ΑΣΤΥΝΟΜΟΣ:

Είσαι μικρή και βλέπεις τον κόσμο ακόμα με παιδική αθωότητα. Πολλά πράγματα είναι που δεν γνωρίζεις γι' αυτόν τον κόσμο. Η μητέρα σου είναι συνετή, σε αντίθεση με τον πατέρα σου. Αφού πέθανε ο πατέρας σου προτίμησε να σωπάσει για χάρη σας. Διδάξου από αυτή και μην προκαλείς την εξουσία του τόπου.

ΔΙΩΝΗ:

Τι εννοείτε;

ΑΣΤΥΝΟΜΟΣ:

Δεν μπορώ να σου πω περισσότερα, αλλά για χάρη της μητέρας σου θα σε αφήσω να φύγεις. Αλλά θέλω να πας αμέσως στο σπίτι σου και να μου υποσχεθείς ότι θα σταματήσεις να φέρεσαι απερίσκεπτα.

ΧΩΡΟΦΥΛΑΚΑΣ:

Κ. Αστυνόμε, έχουμε ταραχές. Οι καπνεργάτες έχουν βγεί στους δρόμους στο Βαθύ. Ζητάνε ενισχύσεις. Υπάρχουν και πληροφορίες ότι επαναστάτες επιτέθηκαν στο ηγεμονικό. Αιφνιδιάσανε τους στρατιώτες από τη Τουρκία που είχε καλέσει ο Ηγεμόνας.

ΑΣΤΥΝΟΜΟΣ:

Πρέπει να φύγεις τώρα, δεν είναι συνετό σε ένα κορίτσι να κυκλοφορεί έξω τέτοιες ώρες. Χωροφύλαξ, θέλω να συνοδεύσεις την κ. Δουλμούση στο σπίτι της

ΔΙΩΝΗ:

ευχαριστώ κ. αστυνόμε

ΣΚΗΝΗ 35:

(Στο σπίτι της Διώνης)

ΠΕΡΣΑ:

Αγάπη μου τι έκανες; με κοινοχόλιασες (την αγκαλιάζει). Τι έγινε;

ΔΙΩΝΗ:

Καλά είμαι μάνα. Η Ειρήνη πως είναι;

ΠΕΡΣΑ:

μην το ξανακάνεις αυτό Διώνη, κόντεψα να τρελαθώ. Της Ειρήνης της κόψανε το δάκτυλο, στο νοσοκομείο είναι. Τι είπε ο αστυνόμος; σε άφησε ε;

ΔΙΩΝΗ:

Γίνονται ταραχές στη πρωτεύουσα, επανάσταση λένε, πολεμάνε Έλληνες με τους Τούρκους στρατιώτες. Θα πάω στης Ειρήνης, να μάθω νέα. Ο Ευτύχης, είναι εδώ;

ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ:

Τι σε κόφτει εσένα για τον Ευτύχη; πως σου ήρθε;

ΔΙΩΝΗ:

Φοβάμαι ότι θα έχει μπλέξει με τις ταραχές. Φεύγω μάνα, θα έρθω πριν νυχτώσει.

ΠΕΡΣΑ:

Που πας πάλι, κάτσε σπίτι...

ΣΚΗΝΗ 36:

(Σπίτι της Ειρήνης)

ΠΕΤΡΟΣ(49):

Καλησπέρα κόρη μου, πέρασε.

ΔΙΩΝΗ:

Καλησπέρα κ. Πέτρο

ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΑ:

Διώνη μου είσαι καλά;

ΔΙΩΝΗ:

καλά είμαι κ. Τριανταφυλλιά, πως είναι η Ειρήνη;

ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΑ:

Στο νοσοκομείο, πέρασε δύσκολα.

ΔΙΩΝΗ:

Τι είπαν οι γιατροί;

ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΑ:

Αναγκάστηκαν να κόψουν το δάκτυλο, αλλά θα γίνει καλά. Είπαν ότι έχει και πνευμονία και θα πρέπει να μείνει. Το ξέρεις ότι είναι ευάλωτη η υγεία της.

ΔΙΩΝΗ:

Ο Ευτύχης; είναι εδώ;

ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΑ:

Όχι, δεν είναι κι ανησυχώ. Λείπει από το πρωί

ΔΙΩΝΗ:

Γίνονται φασαρίες στο νησί, άκουσα τον αστυνομικό που το έλεγε.

ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΑ:

Παναγία μου, ελπίζω να μην έχει μπλέξει.

ΠΕΤΡΟΣ:

Καθίστε, κάτι ακούω

ΕΥΤΥΧΗΣ:

(μπαίνει στο σπίτι ασθμαίνοντας)

ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΑ:

Αγόρι μου, είσαι καλά;

ΕΥΤΥΧΗΣ:

Καλά είμαι μάνα, ήρθε η ώρα μας.

ΠΕΤΡΟΣ:

Τι λες αγόρι μου; τι εννοείς;

ΕΥΤΥΧΗΣ:

Οι καπνεργάτες είναι ξεσηκωμένοι μέρες τώρα. Ο Κοπάσης θέλει να καταλύσει τη Βουλή, έχει καλέσει Τουρκους στρατιώτες. Κινδυνεύει η ανεξαρτησία μας. Τώρα είναι η ευκαιρία να

πετάξουμε τους τοποτηρητές των Τούρκων στη θάλασσα και να διεκδικήσουμε την Ένωση με την Ελλάδα.

ΠΕΤΡΟΣ:

Που ήσουν; τι κάνατε;

ΕΥΤΥΧΗΣ:

Επιτεθήκαμε στο Ηγεμονικό μέγαρο. Αιφνιδιάσαμε τους Τούρκους. Πάθαν πανωλεθρία. Σκοτώσαμε πολλούς. Αλλά μετά ήρθαν ενισχύσεις, σκορπίσαμε. Δεν ξέρω που πήγε ο καθένας. Εγώ έφτασα εδώ.

ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΑ:

Θεέ μου βοήθα μας.

ΠΕΤΡΟΣ:

Κάτι πρέπει να κάνουμε τώρα γιέ μου. Πρέπει να κρυφτείς.

ΕΥΤΥΧΗΣ:

Ακόμα γίνονται ταραχές, δεν θα με ψάξουν. Θα πάω στο λιμάνι, να βρω συντρόφους, να μάθω νέα. Η Ειρήνη που είναι;

ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΑ:

Η Ειρήνη είχε ένα ατύχημα, στο εργοστάσιο. τραυμάτισε το χέρι της και την έχουν στο νοσοκομείο.

ΕΥΤΥΧΗΣ:

Είναι καλά;

ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΑ:

Της κόψανε το δάκτυλο, ήταν εξαντλημένη και δεν πρόσεχε. Λένε ότι έχει πνευμονία. Δεν έχει κίνδυνο όμως. Οι κοπέλες ήταν μπροστά.

ΔΙΩΝΗ:

Της έπιασε το χέρι η μηχανή, από το πρωί φαινότανε χλωμή. Έτρεχε το αίμα ποτάμι.

ΕΥΤΥΧΗΣ:

Πάω στο λιμάνι, να δω τις γίνεται κι επιστρέφω. Διώνη, έλα να σε πάω σπίτι, είναι επικίνδυνα έξω.

ΣΚΗΝΗ 37:

(Εξωτερικός χώρος. Γίνονται συμπλοκές, άνθρωποι κρύβονται, στρατιώτες γυρνάνε τραυματισμένοι. Ο Ευτύχης και η Διώνη ξεγλιστράνε προσεκτικά από τους κινδύνους και φτάνουν έξω από το σπίτι της Διώνης).

ΔΙΩΝΗ:

να προσέχεις Ευτύχη

ΕΥΤΥΧΗΣ:

Διώνη, πιθανώς να πρέπει να φύγω από το νησί. Θέλω να σε δω ξανά πριν φύγω, δεν ξέρω πότε θα επιστρέψω.

ΔΙΩΝΗ:

Θα περάσω πάλι αύριο από το σπίτι

ΕΥΤΥΧΗΣ:

Δεν θα κοιμηθώ σπίτι απόψε. Είναι επικίνδυνο για τους δικού μου. Αύριο στις 9 στην αποθηκούλα που παίζατε με την Ειρήνη. Θα μπορέσεις;

ΔΙΩΝΗ:

Θα είμαι (του δίνει ένα γρήγορο φιλί στο μάγουλο)

ΣΚΗΝΗ 38:

(Στο σπίτι της Διώνης)

ΠΕΡΣΑ:

Παιδάκι μου ήρθες. Έχω κατατρομάξει. ακούμε πυροβολισμούς απ' έξω

ΔΙΩΝΗ:

Γίνονται φασαρίες. Έχει μπλέξει κι ο Ευτύχης, κάνανε επίθεση στο μέγαρο. χτυπηθήκαν με του Τούρκους.

ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ:

Είναι καλά ο Ευτύχης;

ΔΙΩΝΗ:

Ναι, καλά είναι. Αλλά τον ψάχνουν, κρύβεται.

ΠΕΡΣΑ:

Που έμπλεξε κι αυτός ο συφοριασμένος

ΔΙΩΝΗ:

Επανάσταση το λένε, μάνα. Εκεί έμπλεξε. Πολεμάνε οι Έλληνες με τους Τούρκους στρατιώτες για να ζήσουμε όλοι εμείς καλύτερα.

ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ:

Θα αρχίσεις πάλι; Τι ήταν αυτά που έκανες σήμερα;

ΔΙΩΝΗ:

Τους είπα αυτά που νιώθω

ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ:

Δεν καταλαβαίνεις σε τι δύσκολή θέση έχεις φέρει την οικογένεια; Αν μας διώξουν αύριο πως θα ζήσουμε; Τι θα τρώμε; την επανάστασή σου;

ΔΙΩΝΗ:

Μάνα, θα σου κάνω μια ερώτηση και θέλω να μου πεις την αλήθεια. Ο αστυνόμος μου ανέφερε ότι μετά από τον θάνατο του πατέρα μας εσύ ήσουν συνετή και προτίμησες να σωπάσεις για χάρη μας. Τι εννοούσε; Τι συνέβη τότε;

ΠΕΡΣΑ:

Τίποτα, δεν ξέρω τι λες ή τι λέει ο αστυνόμος.

ΔΙΩΝΗ:

Δεν σε πιστεύω.

ΣΚΗΝΗ 39:

(Στην εγκαταλειμμένη αποθήκη).

ΔΙΩΝΗ:

Τι έμαθες; τι θα κάνεις;

ΕΥΤΥΧΗΣ:

Θα φύγω. Δεν πήγαν καλά τα πράγματα. Ο αρχηγός, ο Θεμιστοκλής Σοφούλης εγκατέλειψε το νησί το ίδιο και ο Γιώργης ο Σοφούλης με τους συντρόφους του. Κανόνισα κι εγώ το βράδυ να φύγω με τη μπρατσέρα του Φώτη, για Πειραιά. Εγώ κι ο Κωνσταντής θα ξεκινήσουμε όταν νυχτώσει για το λιμανάκι που βγάζουν τα λαθραία. Σήμερα θα έχει σκοτάδι, θα περάσουμε.

ΔΙΩΝΗ:

Φοβάμαι, σε ψάχνουν όλη μέρα. ήρθαν και στο σπίτι μας

ΕΥΤΥΧΗΣ:

Μην σκιάζεσαι για μένα, δεν έχει έρθει η ώρα μου. Εσύ πρέπει να προσέχεις. Έμαθα για τα κατορθώματά σου στο εργοστάσιο. κανείς δεν τολμάει να πει αυτά που είπες στον Λάσκαρη. Εντυπωσιάστηκα από το πόσο έχεις ωριμάσει. Έχεις γίνει ατρόμητη, δυναμική. Σε θαυμάζω. θέλω να συνεχίσεις έτσι. να διαβάζεις, να ενημερώνεσαι και να διεκδικείς. Τι έγινε σήμερα στο εργοστάσιο;

ΔΙΩΝΗ:

Ηταν κλειστό, λόγω των αναταραχών. Η Σταυρούλα λέει ότι είμαι απερίσκεπτη, ότι τους βάζω όλους σε κίνδυνο.

ΕΥΤΥΧΗΣ:

Η Σταυρούλα είναι καλή και εργατική, αλλά ποτέ δεν θα ξεπεράσει τον εαυτό της

ΔΙΩΝΗ:

Σε αγαπάει όμως, πάντα σε αγαπούσε

ΕΥΤΥΧΗΣ:

Το ξέρω, με βαραίνει αυτό γιατί δεν ενώνονται οι ζωές μας, όπως το βλέπω εγώ.

ΔΙΩΝΗ:

Τι θα κάνεις αφού πας στην Ελλάδα;

ΕΥΤΥΧΗΣ:

Θα φύγω για Αμερική. υπάρχουν ευκαιρίες εκεί, θα μπορέσω να στηρίξω και την οικογένειά μου έτσι. Δύσκολα θα τα βγάζουν πέρα.

ΔΙΩΝΗ:

Δεν θα σε ξαναδώ δηλαδή;

ΕΥΤΥΧΗΣ:

Ποιός ξέρει, μπορεί η μοίρα να ενώσει τους δρόμους μας ξανά, κάποια μέρα στο μέλλον. Θέλω να εξηγήσεις στους δικούς μου γιατί έφυγα ξαφνικά, χωρίς να τους χαιρετίσω και ειδικά στην αδερφή μου. Θα σας γράφω. Αντίο μικρή κουμπώ (την φιλά στο μάγουλο).

ΣΚΗΝΗ 40:

(Εξωτερικός χώρος, σε χωράφια τρέχουν ο Ευτύχης με τον Κωνσταντή).

ΕΥΤΥΧΗΣ:

Μας πήραν χαμπάρι, κρύψου λίγο εδώ.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΗΣ (50):

Οι διαβολεμένοι, κάποιο θα τους μίλησε

ΕΥΤΥΧΗΣ:

Όχι, δεν νομίζω. Είναι μόνο 5, η περίπολος.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΗΣ:

Πάμε τώρα, πρέπει να τρέξουμε.

(σηκώνονται και τρέχουν)

ΣΤΡΑΤΙΩΤΗΣ 1:

İşte orada (εκεί είναι)

ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΟΣ:

Durmak. Silahları bırak (σταματήστε. αφήστε τα όπλα)

onlara vur (χτυπήστε τους)

(πυροβολούν, πετυχαίνουν τον Κωνσταντή στο πόδι)

ΚΩΝΣΤΑΝΤΗΣ:

(Κρύβονται)με φάγανε οι αντίχριστοι

ΕΥΤΥΧΗΣ:

Σε χτύπησαν στο πόδι, θα ζήσης, είναι χαμηλά.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΗΣ:

Δεν θα τα καταφέρω. Φύγε εσύ, τρέξε στο πλοίο.

ΕΥΤΥΧΗΣ:

(σηκώνει το κεφάλι και πυροβολεί, πετυχαίνει έναν)

έρχονται οι διάβολοι. Έχεις το πιστόλι σου;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΗΣ:

Το έχω. Άσε με να τους κρατήσω με το πιστόλι και φύγε εσύ. Θα σου δώσω χρόνο.

ΕΥΤΥΧΗΣ:

Δεν φεύγω μόνος από εδώ, αν σε πιάσουν θα σε κρεμάσουν. Δώσε μου το περίστροφο. Δεν μπορώ με το Γκρά, έχει μόνο μια σφαίρα, αλλά το περίστροφο έχει 5. Θα τους πολεμήσω, είναι πολλοί

ΚΩΝΣΤΑΝΤΗΣ:

Θα πρέπει να πας κοντά, θα σε σκοτώσουν.

ΕΥΤΥΧΗΣ:

θα το δούμε αυτό

(παίρνει το περίστροφο και το μαχαίρι του και βγαίνει προς τους Τούρκους. τους αφνιδιάζει και τους πυροβολεί από κοντά. Χρησιμοποιεί και το μαχαίρι και σκοτώνει τρεις. Ένας φεύγει τρέχοντας)

Πάμε να φύγουμε τώρα, θα σε βοηθήσω.

(Φτάνουν στο λιμανάκι, που τους περιμένει μια βάρκα)

ΣΚΗΝΗ 41:

(Στο εργοστάσιο, στην είσοδο. Αφήνουν την Πέρσα και την Ισμήνη να περάσουν όχι όμως και τη Διώνη).

ΕΠΙΣΤΑΤΗΣ:

Εσείς δεσποινίς Δουλμούση δεν μπορείτε να μπειτε. Έχω εντολή όταν έρθετε να σας στείλω πάνω, στον κ. Λάσκαρη.

ΣΚΗΝΗ 42:

(στο γραφείο του Κλέαρχου, είναι και ο Αλέξης μαζί)

ΚΛΕΑΝΘΟΣ:

Δεσποινίς Δουλμούση καταλαβαίνεται ότι μετά από αυτά που ξεστομίσατε για εμένα δεν έχετε θέση στην οικογένειά μας. Στην πραγματικότητα, κάνω τη χάρη στον κακομαθημένο τον γιό μου, που ήθελε να σας καλέσουμε για εξηγήσεις. Σε φυσιολογικές συνθήκες αυτή την συζήτηση θα την κάνατε με τον επιστάτη.

ΔΙΩΝΗ:

Είναι περίεργο κ. Λάσκαρη που συγκρίνετε το εργοστάσιο με οικογένεια. Αν φέρεστε στο γιό σας όπως στις εργάτριές σας, μόνο κακομαθημένο δεν θα τον έλεγα.

ΚΛΕΑΝΘΟΣ:

Έχετε παράπονα Δεσποινίς. Ξέρετε πόσες γυναίκες σας ζηλεύουν για τη θέση σας στην επιχείρησή μας;

ΑΛΕΞΗΣ:

Πατέρα, ας αφήσουμε την κ. Δουλμούση να μας εκφράσει τα παράπονα που έχει. Μπορεί να μας διαφεύγει κάτι και να είμαστε άδικοι.

ΔΙΩΝΗ:

Η Ειρήνη, η εργάτρια που έκοψε το χέρι της έκανε διπλή βάρδια, για να μπορέσει να τα βγάλει πέρα. Είχε πνευμονία και με το ζόρι στεκότανε. Αν δεν πήγαινε στη δουλειά, δεν θα είχε να φάει, ούτε αυτή ούτε η οικογένειά της. Τώρα, έχει και ένα δάκτυλο λιγότερο. Δεν ξέρω αν θα μπορεί να ράβει, ούτε και για τη θεραπεία της δεν έχει χρήματα. Εφόσον νιώθετε ότι ήμαστε οικογένεια κ. Λάσκαρη, βοηθήστε τη. Αλλά όχι, ποιά βοήθεια. Της κρατήσανε από το μισθό και τη ζημιά στο φόρεμα που λέρωσε, με το αίμα της.

ΚΛΕΑΝΘΟΣ:

Καλά καλά, το θέμα της αποζημίωσης μπορούμε να το ξεχάσουμε. Ένας πατέρας όμως πρέπει να είναι αυστηρός με την οικογένειά του και να την αποτρέπει από λάθη, ακόμα και αν γίνεται δυσάρεστος. Η φίλη σας έκανε ένα λάθος, δεν μπορώ να το διορθώσω εγώ.

ΔΙΩΝΗ:

Μπορείτε κ. Λάσκαρη, μπορείτε αν θέλετε. Μπορείτε να την προσφέρετε λίγα χρήματα μέχρι να θεραπευτεί και να την πάρετε ξανά στη δουλειά. Έτσι θα δείξετε μεγαλοψυχία και θα φερθείτε σαν πραγματικός πατέρας.

ΚΛΕΑΝΘΟΣ:

Καλά καλά, πηγαίνετε τώρα και θα δω εγώ τι θα κάνω. (Φεύγει η Διώνη)

(προς τον Αλέξη)

Είδες με τις εξυπνάδες σου, την φέραμε για να απολογηθεί και μας ζήτησε και αποζημίωση.

ΑΛΕΞΗΣ:

Έχω μείνει εντυπωσιασμένος, δεν έχει τολμήσει άνθρωπος να σου μιλήσει έτσι, όπως αυτή η 19 Χρόνη κοπέλα.

ΚΛΕΑΝΘΟΣ:

Είδες θράσος;

ΑΛΕΞΗΣ:

όχι, δεν ήταν θράσος, είχε απόλυτο δίκιο. Χρησιμοποίησε τη δική σου δήλωση για να μας πείσει, κι εμένα με έπεισε. Εφόσον βλέπεις τον εαυτό σου σαν πατέρα τους, πρέπει να φροντίζεις τους εργάτες σου.

ΚΛΕΑΝΘΟΣ:

Καλά, μην το παίρνουμε και κυριολεκτικά. Εξάλλου, εγώ λεφτά δεν δίνω για αποζημιώσεις.

ΑΛΕΞΗΣ:

Έχεις λάθος πατέρα, πρέπει να έχεις στενότερη σχέση με τους εργάτες σου, αυτοί σου βγάζουν χρήματα. Κι αυτές τις εργάτριες που έδιωξες, πάρτες πίσω. Τις χρειαζόμαστε. Πάω να την προλάβω, θα της πω να έρθει για δουλειά.

ΚΛΕΑΝΘΟΣ:

Τρελάθηκες; είναι επικίνδυνη.

ΑΛΕΞΗΣ:

Είναι υπέροχη, κάνε μου τη χάρη πατέρα, σου υπόσχομαι θα την νουθετήσω (βγαίνει)

ΣΚΗΝΗ 43:

(Στην έξοδο του εργοστασίου).

ΑΛΕΞΗΣ:

Δεσποινίς Δουλμούση, παρακαλώ περιμένετε.

ΛΙΩΝΗ:

Παρακαλώ κ. Λάσκαρη

ΑΛΕΞΗΣ:

Αλέξη. Μπορείτε να με λέτε Αλέξη. Θαύμασα τον τρόπο που μιλήσατε στον πατέρα μου. Κι εγώ διαφωνώ μαζί του, σε πολλά πράγματα, αλλά να τα ακούσει από μια 19χρονη δεσποινίδα όπως εσείς. Εντυπωσιάστηκα από το κουράγιο σας.

ΔΙΩΝΗ:

Έχω μάθει να λέω αυτό που πιστεύω. Αν κάνω λάθος ζητάω συγνώμη, αλλά τώρα νομίζω είχα δίκιο.

ΑΛΕΞΗΣ:

Συμφωνώ απόλυτα. Και για να σας το αποδείξω, θα σας δώσω αυτά τα χρήματα, για τη θεραπεία της φίλης σας.

ΔΙΩΝΗ:

Ευχαριστώ κ. Λάσκαρη, τώρα έχω εντυπωσιαστεί εγώ

ΑΛΕΞΗΣ:

Αλέξης είπαμε. Επίσης, σας δηλώνω ότι είστε ευπρόσδεκτη στο εργοστάσιο για δουλειά. Χαρείτε τη σημερινή μέρα, και από αύριο σας περιμένουμε στην οικογένειά μας.

ΔΙΩΝΗ:

κ. Αλέξη, σίγουρα; ο κ.Λάσκαρης είπε...

ΑΛΕΞΗΣ:

Αλέξης σκέτο, και ναι, το έχω κανονίσει. Αύριο λοιπόν (γυρίζει να φύγει)

ΔΙΩΝΗ:

Αλέξη, κι εμένα με λένε Διώνη.

ΣΚΗΝΗ 44:

(Στο εργοστάσιο. Η Διώνη πηγαίνει για δουλειά. Στην είσοδο)

ΕΠΙΣΤΑΤΗΣ:

Δεσποινίς Δουλμούση, λυπάμαι που το λέω αλλά έχω εντολή να σας αφήσω να περάσετε σήμερα. Δεν ξέρω τις τους είπες πάνω, αλλά εμένα δεν με ξεγελάς, θα έχουμε κακά ξεμπερδέματα μαζί σου. Αν ήταν στο χέρι μου θα σε είχα απολύσει.

(Περπατά η Διώνη στην αυλή, εργάτριες της δείχνουν τον θαυμασμό με χειρονομίες και την ευχαριστούν κρυφά για την μικρή της επανάσταση)

ΕΡΓΑΤΡΙΑ 1:

Μπράβο Διώνη, καλά τους τα είπες, σε ευχαριστούμε

ΔΙΩΝΗ:

Ευχαριστώ

ΕΡΓΑΤΡΙΑ 2:

Σήμερα αφήσαν κι άλλες κοπέλες να εργαστούν

ΣΚΗΝΗ 45:

(Σπίτι της Διώνης. Νύχτα. Στο δωμάτιο που κοιμούνται η Σταυρούλα με τη Διώνη).

ΔΙΩΝΗ:

Εύπνα Σταυρούλα, ξύπνα, θέλω κάτι να σου δείξω

ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ:

Τι είναι; κοιμόμουν. Η μαμά τι κάνει;

ΔΙΩΝΗ:

Κοιμάται. φόρα κάτι και πάμε έξω, εδώ κοντά, θέλω να σου πω κάτι

ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ:

Και πρέπει να το κάνουμε έξω; νυχτιάτικα;

ΔΙΩΝΗ:

Ναι, έλα. Μην παραπονιέσαι, είναι σημαντικό.

ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ:

(Ντύνεται)

Που πάμε;

ΔΙΩΝΗ:

Στην παλιά αποθήκη, αυτή που παίζαμε πάντα όταν ήμασταν παιδιά.

ΣΚΗΝΗ 46:

(Στην παλιά αποθήκη. Μπαίνουν οι κοπέλες).

ΔΙΩΝΗ:

Εδώ θα γίνει το ορμητήριό μας. Εδώ θα οργανώσουμε την ομάδα μας.

ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ:

Τι λες Διώνη; ποιά ομάδα

ΔΙΩΝΗ:

Την «Ομάδα αλληλοβοήθειας εργατριών κλωστοϋφαντουργίας». Μαζί θα την φτιάξουμε. Εσύ κι εγώ στην αρχή, η Ειρήνη, θα έρθουν κι άλλες, είμαι σίγουρη. Όλες μαζί δεν θα μπορούν να μας κάνουν ότι θέλουν. Θα βοηθάμε η μια την άλλη, θα βρίσκουμε κοινές λύσεις στα προβλήματά μας.

ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ:

Πως σου ήρθε αυτό;

ΔΙΩΝΗ:

Βλέπω τι γίνεται αδερφή μου και διαβάζω. Αν δεν διεκδικείς δεν σου δίνουν. Πρέπει όμως να είμαστε ενωμένες. Ποτέ δεν θα μπορέσουμε να πετύχουμε κάτι μόνοι μας.

ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ:

Στη μαμά είπες αυτά που σκέφτεσαι

ΔΙΩΝΗ:

Η μαμά φοβάται, δεν ξέρω τι την κάνει τόσο φοβισμένη. Θέλεις να με βοηθήσεις εσύ; και θα έρθει και η ώρα να της το πούμε.

ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ:

Τι θέλεις να κάνω;

ΔΙΩΝΗ:

Θα γράψουμε προσκλήσεις, θα τις μοιράσουμε μυστικά στο εργοστάσιο. Θα προετοιμάσουμε το χώρο και θα κανονίσουμε συνάντηση εδώ. Σε μια εβδομάδα.

ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ:

Έχουμε πολύ δουλειά, ας ξεκινήσουμε, αν και νομίζω ότι πάλι προβλήματα θα δημιουργήσουμε.

ΣΚΗΝΗ 47:

(Εργοστάσιο, στο προάυλιο. Η Σταυρούλα και η Διώνη μοιράζουν μυστικά χειρόγραφες προσκλήσεις για την «Ομάδα αλληλοβοήθειας εργατριών κλωστοϋφαντουργία Λάσκαρη»).

ΣΚΗΝΗ 48:

Στην αποθήκη, που τώρα είναι τακτοποιημένη, με πάγκους.

ΔΙΩΝΗ:

Τι ώρα είναι;

ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ:

7 παρά 2. Ανυπομονείς;

ΔΙΩΝΗ:

κάποια έπρεπε να είχε έρθει ήδη

ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ:

Νωρίς είναι ακόμα. 7 γράφαμε στην πρόσκληση

ΔΙΩΝΗ:

Η Ειρήνη είπε ότι θα έρθει. Φοβάμαι ότι θα είμαστε εμείς οι τρεις

ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ:

Κάτι ακούω. Κάποιος έρχεται

ΔΙΩΝΗ:

Ειρήνη, πόσο χαίρομαι που σε βλέπω. Ανησύχησα, πίστεψα ότι δεν θα έρθεις

ΕΙΡΗΝΗ:

Δεν θα έλειπα με τίποτα, το ξέρεις Διώνη. Που είναι οι άλλες;

ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ:

Περιμένουμε

(χτυπά η πόρτα, μπαίνουν 3 εργάτριες)

ΕΡΓΑΤΡΙΑ 1:

Εδώ είναι η συνάντηση;

ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ:

Ναι, καλώς ήρθατε.

ΕΡΓΑΤΡΙΑ 2:

Ωραίος είναι ο χώρος, μόνες σας το φτιάξατε.

(μπαίνουν κι άλλες γυναίκες, κάθονται στους πάγκους. Παίρνει το λόγο η Διώνη)

ΔΙΩΝΗ:

Είχα την ιδέα να φτιάξουμε μια ομάδα, που θα τη λέμε «Ομάδα αλληλοβοήθειας εργατριών κλωστοϋφαντουργία Λάσκαρη». Τι πιο φυσιολογικό, από ανθρώπους που δουλεύουν τόσες πολλές ώρες μαζί και μοιράζονται κοινά προβλήματα κι ανησυχίες, να θέλουν να βρίσκουν μαζί λύσεις. Κι όμως μέσα μου ένιωθα ότι κάνω κάτι κακό. Παράξενο δεν είναι; Ίσως γιατί κι άλλοι το βλέπουν σαν κάτι κακό. Όλες έχουμε ακούσει λόγια όπως: "η θέση σου είναι στο σπίτι σου", "δεν είναι για εσάς αυτά τα πράγματα", "είσαι κορίτσι της παντρειάς, θα βγάλεις κακό όνομα". Το πιο δύσκολο λοιπόν για να κανονίσω αυτή τη συνάντηση ήταν να πάψω να νιώθω μέσα μου σαν εγκληματίας. Αυτές τις ενοχές πρέπει να ξεπεράσουμε και χωρίς φόβο να διεκδικήσουμε μια ανθρώπινη ζωή.

ΣΟΦΙΑ:

(Χειροκροτά. Ακολουθούν κι άλλες)

Μπράβο Διώνη. Είμαστε μαζί σου.

ΔΙΩΝΗ:

Δεν θέλω να μονοπωλήσω τη συζήτηση, μπορεί όποια θέλει να λάβει το λόγο. Εδώ είμαστε για να συζητάμε τα πάντα και να σχεδιάζουμε κοινές δράσεις. Μπορούμε να συναντιόμαστε μια φορά την εβδομάδα, φανερά και χωρίς τύψεις.

ΕΙΡΗΝΗ:

Με γνωρίζετε οι περισσότερες εδώ, μετά το ατύχημα που είχα πιστεύω χωρίς την Διώνη δεν θα είχα ούτε τη δουλειά που έχω τώρα, ούτε και τα χρήματα για να αναρρώσω. Ευχαριστώ φίλη μου (χειροκροτά)

ΔΙΩΝΗ:

Όποια θέλει να μας συστηθεί και να μιλήσει, μπορεί να πάρει το λόγο

ΣΟΦΙΑ:

Καλησπέρα, με λένε Σοφία και δουλεύω στις βαφές. Η δουλειά είναι σκληρή και δυστυχώς κάποιος δεν μπορεί να την κάνει για πολύ. Οι αναθυμιάσεις μετά από χρόνια καταστρέφουν τους πνεύμονες. Επίσης από την αρχή του έτους έχουμε δύο εργάτριες που έχουν καεί από το νερό. Έχουν λείψει για μεγάλο διάστημα, χάνοντας τα μεροκάματα. Δεν υπάρχει καμία πρόνοια για το πώς θα τα βγάλει πέρα κάποιος που τον σταματά ο γιατρός.

ΜΑΡΙΝΑ:

Κι εμείς στα πλυντήρια αντιμετωπίζουμε τα ίδια προβλήματα. Με λένε Μαρίνα και δουλεύω στο πλύσιμο και το σιδέρωμα. Συχνά υπάρχουν ατυχήματα, αλλά το χειρότερο είναι τα χημικά. Δεν ξέρω τι μπορεί να γίνει, Αλλά πρέπει να βελτιωθεί η κατάσταση.

ΔΙΩΝΗ:

Ωραία, προτείνω να συγκεντρώσουμε τα προβλήματα και να συντάξουμε έγγραφα και αιτήματα σε κάθε υπεύθυνο (επευφημίες, φωνές που συμφωνούν)

ΣΚΗΝΗ 49:

(Στο προαύλιο του εργοστασίου, γυναίκες μοιράζουν προσκλήσεις για τις συναντήσεις της ομάδας)

ΣΚΗΝΗ 50:

Στο σπίτι εργάτριας που έχει αρρωστήσει και είναι στο κρεβάτι

ΕΙΡΗΝΗ:

κ. Μαρία, μαζέψαμε κάποια χρήματα για εσάς, ελπίζω να σας βοηθήσουν μέχρι να αναρρώσετε

κ. ΜΑΡΙΑ (60):

Ευχαριστώ καρδιά μου

ΣΚΗΝΗ 51:

(Στην αποθήκη. Η Διώνη μαζί με τη Σταυρούλα και την Ειρήνη. Η Διώνη γράφει).

ΔΙΩΝΗ:

Τι άλλο να γράψουμε στον ηγεμόνα;

ΕΙΡΗΝΗ:

Γράψε και για το νοσοκομείο. δεν έχει προσωπικό. Είναι μακριά και χρειαζόμαστε γιατρό εδώ, καθώς και οργανωμένη μεταφορά των αρρώστων.

ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ:

Λέτε να γίνει τίποτα από όλα αυτά;

ΔΙΩΝΗ:

Ότι και να γίνει, κέρδος μας είναι.

ΣΚΗΝΗ 52:

(1983. Αθήνα. Νοσοκομείο, ήχοι μηχανημάτων, ανοίγουν τα μάτια-κάμερα της Διώνης).

ΕΙΡΗΝΗ (κόρη):

Μαμά, μαμά. Είμαστε εδώ με την Κατερίνα μου. Την εγγονή σου. Ερευνά τη ζωή σου για τη δουλειά της. Βρήκε το όνομά σου στην εφημερίδα "φως" στη Σάμο. Περιγράφουν ένα περιστατικό στο εργοστάσιο κλωστοϋφαντουργίας Λάσκαρη. Γράφει η εφημερίδα ότι έσκιζες ρούχα και διαμαρτυρόσουν, είναι αλήθεια; Δεν μου το έχεις αναφέρει ποτέ.

ΚΑΤΕΡΙΝΑ:

Γιαγιά ήταν πολύ γενναίο αυτό από μέρους σου, ήσουν μόλις 19 χρονών. Αχ, να μπορούσες να μου πεις λεπτομέρειες.

ΕΙΡΗΝΗ (κόρη):

Μου σφίγγει το χέρι. Το θυμάται. Κοίτα δακρύζουν τα μάτια της.

ΣΚΗΝΗ 53:

(Σπίτι της Ειρήνης, 1908).

ΕΙΡΗΝΗ:

Ήρθε γράμμα από τον Ευτύχη. Ήθελα να είσαστε κι εσείς όταν θα το ανοίξω.

ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ:

Ευχαριστούμε Ειρήνη

ΔΙΩΝΗ:

Από που το έστειλε;

ΕΙΡΗΝΗ:

Βοστώνη, Μασαχουσέτη, Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής

ΠΕΤΡΟΣ:

Που βρίσκεται; είναι μακριά;

ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΑ:

Έλα, άνοιξέ το, ανυπομονώ.

ΕΙΡΗΝΗ:

(ανοίγει το γράμμα)

Κοίτα, έχει χρήματα. Αμερικάνικα είναι

ΠΕΤΡΟΣ:

Είναι πολλά άραγε;

ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΑ:

Έλα, διάβασε να δούμε τι λέει.

ΕΙΡΗΝΗ:

"Αγαπητοί μου γονείς και φίλοι, είμαι καλά στην υγεία και το ίδιο επιθυμώ και για εσάς. Έχει περάσει πολύς καιρός από τότε που έφυγα και η νοσταλγία μου για εσάς όλους και το νησί είναι μεγάλη. Έχω εγκατασταθεί στην Βοστώνη, μια παραλιακή πόλη της Αμερικής, αλλά η θάλασσα εδώ δεν είναι ίδια. Είναι μαύρη και στενάχωρη και δεν μου μιλάει γλυκά σαν την δική μας. Όμορφα είναι εδώ, δεν μπορώ να πω, μεγάλη χώρα, πλούσια, έχει δουλειές πολλές. Αν θέλει κάποιος να δουλέψει εδώ θα βρει πολλές ευκαιρίες να κάνει λεφτά. Αλλά αν είσαι μακριά από τον τόπο σου, τους δικούς σου, τη γλώσσα σου, όλα φαίνονται δύσκολα. Ευτυχώς, εδώ έχω βρει αρκετούς Έλληνες, έχει μέχρι και ελληνόφωνη εφημερίδα ο "Νέος Κόσμος". Δυσκολεύομαι με τη γλώσσα, αλλά με βοηθάνε όλοι, ο θεός να τους έχει καλά.

Το ταξίδι ήταν δύσκολο, από τον Πειραιά μέχρι τη Νέα Γιόρκη ταξιδεύαμε ένα μήνα. Το πλοίο μας άφησε σε ένα μικρό νησάκι, έξω από την πόλη, όπου μας καταγράψανε, μας ελέγξαν και μετά μας αφήσανε. Ευτυχώς, ήρθα μιλημένος και άφησα γρήγορα τη Νέα Γιόρκη.

Εδώ δουλεύω πολύ, ευτυχώς γιατί δεν προλαβαίνω να νοσταλαλήσω. Έχει μεγάλα καΐκια, που δεν τα έχουμε δει στην Ελλάδα, βγαίνουμε και πιάνουμε κάτι Τόνους θεόρατους. Τροφοδοτούμε με ψάρι όλη την Ανατολική ακτή. Είναι σκληρή δουλειά, αλλά την πληρώνουν καλά. Εδώ οι εργάτες φτιάχνουν συνδικάτα, που μιλάνε με τα αφεντικά, σε προστατεύουν. Αν συνεχίσω έτσι, θα μπορώ να σας βοηθάω και να μαζέψω και χρήματα. θέλω να κάνω κάτι δικό μου εδώ. Και να σας φέρω, θα σας αρέσει. Την Ειρήνη μας θα την κάνουν καλά.

Να δώσετε τις ευχές μου στη Σταυρούλα και τη Διώνη. Πείτε της Διώνης ότι εδώ υπάρχουν πολλές γυναίκες που μάχονται και διεκδικούν για την εργασία τους όπως και οι άντρες.

Υπάρχουν Εργατικές Ενώσεις Γυναικών που δουλεύουν στα εκτυπωτικά και τα κλωστοϋφαντουργία, όπως τα συνδικάτα των ανδρών. Πείτε της να μην απογοητεύεται.

Τώρα που τακτοποιήθηκα θα βρίσκω χρόνο να σας γράφω συχνότερα. Θα σας στέλνω και βοήθεια. Σας σημειώνω τη διεύθυνσή μου για να μου στείλετε νέα σας.

Μέχρι το επόμενο γράμμα, σας χαιρετώ θερμά και σας ασπάζομαι.

Ο αγαπημένος σας

Ευτύχης"

ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΑ:

Το αγόρι μου, συγκινήθηκα

ΠΕΤΡΟΣ:

Είδες που στα έλεγα, να μην ανησυχείς; όλα είναι καλά.

ΕΙΡΗΝΗ:

Θέλει να με πάρει μαζί του, το άκουσες Διώνη. Αχ, είμαι ευτυχισμένη.

ΔΙΩΝΗ:

Χαίρομαι για σένα Ειρήνη μου

ΕΙΡΗΝΗ:

Θα σε πάρω μαζί, δεν πάω πουθενά χωρίς εσένα. Είμαστε δεμένες εμείς (την αγκαλιάζει).

ΣΚΗΝΗ 54:

(1908. Στο Γραφείο του Αλέξη, στην κλωστοϋφαντουργία. Μπαίνουν μέσα η Διώνη και δύο εργάτριες (Σοφία και Μαρίνα))

ΑΛΕΞΗΣ:

Παρακαλώ περάστε, καλημέρα. Ο Γεράσιμος μου είπε ότι ζητήσατε ακρόαση.

ΔΙΩΝΗ:

Καλημέρα σας (Διστάζει. Κοιτάζεται με τις άλλες δύο)

ΑΛΕΞΗΣ:

Παρακαλώ, μην φοβάστε. Τι μπορώ να κάνω για εσάς;

ΔΙΩΝΗ:

Να, έχουμε συζητήσει για διάφορα προβλήματα που έχουμε και θέλουμε να σας τα μεταφέρουμε. Οι συνάδελφοι εδώ είναι από τα πλυντήρια, η Μαρίνα και από το Βαφείο η Σοφία.

ΜΑΡΙΝΑ:

Καλημέρα

ΣΟΦΙΑ:

Καλημέρα.

ΑΛΕΞΗΣ:

Χαίρομαι που με νιώθετε τόσο οικείο, όσο να μου εκμυστηρευτείτε τα προβλήματά σας. Εδώ με την κ. Δουλμούση γνωριστήκαμε πρόσφατα και μπορώ να πω ότι εντυπωσιάστηκα με την οξυδέρκεια και την μαχητικότητα της. Δις Δουλμούση περιμένω να δω πως αλλιώς θα με εντυπωσιάσετε σήμερα.

ΔΙΩΝΗ:

Κ. Λάσκαρη, ευχαριστώ. Έχουμε έρθει για να σας μιλήσουμε για τα προβλήματα που υπάρχουν με την υγεία των εργατριών. Τόσο στο βαφείο όσο και στο πλυντήριο οι αναθυμιάσεις είναι πολύ τοξικές. Τα παράθυρα είναι συνεχώς κλεισμένα και η ατμόσφαιρα ανυπόφορη.

ΑΛΕΞΗΣ:

Συμφωνώ, η ασφάλεια είναι πολύ σημαντική για τον εργάτη και θα κάνουμε ότι μπορούμε για να βελτιωθούν οι συνθήκες. Θα μπορούσαμε να βελτιώσουμε τον αερισμό και ίσως να εναλλάσσαμε τις γυναίκες και σε εξωτερικές εργασίες, ώστε να αναπνέουν περισσότερο καθαρό αέρα. Θα μιλήσω στον Γεράσιμο για να δρομολογηθούν οι απαραίτητες αλλαγές.

ΔΙΩΝΗ:

Επίσης έχουμε και πολλά ατυχήματα. Συχνά εργάτριες τραυματίζονται ή καίγονται και δεν μπορούν να δουλέψουν μέχρι να γίνουν καλά. Έτσι χάνουν το μεροκάματο. Ακόμα και τη θέση τους χάνουν.

ΑΛΕΞΗΣ:

Θα το δω κι αυτό, σίγουρα μπορούμε να συζητήσουμε ένα είδος βοήθηματος, για τις δύσκολες μέρες της ανάρρωσης.

ΔΙΩΝΗ:

Σήμερα με εντυπωσιάσατε εσείς, δεν περίμενα τέτοια ανταπόκριση όταν συζητούσαμε για αυτήν τη συνάντηση

ΜΑΡΙΝΑ:

Ναι, δεν το περιμέναμε

ΣΟΦΙΑ:

(γνέφει καταφατικά κι εκείνη)

ΑΛΕΞΗΣ:

Χαίρομαι που υπερέβην των προσδοκιών σας. Δις Δουλμούση η πόρτα μου είναι ανοιχτή, όποτε θέλετε. Είμαι σίγουρος ότι θα συνεργαζόμαστε αρμονικά εμείς οι δύο.

ΔΙΩΝΗ:

(Κοκκινίζει)

Ευχαριστώ, χαίρετε.

ΣΚΗΝΗ 55:

(Στο γραφείο του Κλέανθου).

ΑΛΕΞΗΣ:

Με ζήτησες πατέρα;

ΚΛΕΑΝΘΟΣ:

Ναι, θα ήθελα να μου εξηγήσεις με ποιο σκεπτικό δέχεσαι τις εργάτριες και , ακόμα χειρότερο, δίνεις υποσχέσεις. Μου μετέφερε ο Γεράσιμος τα κατορθώματά σου και έφριξα.

ΑΛΕΞΗΣ:

Πρόλαβαν και σε ενημερώσανε βλέπω

ΚΛΕΑΝΘΟΣ:

Καλός ή κακός ακόμα εγώ κάνω κουμάντο εδώ μέσα και, μην αμφιβάλεις, θα μαθαίνω τα πάντα. Από εσένα όμως ήθελα να ξέρω για τη συνάντηση αυτή και μάλιστα πριν γίνει.

ΑΛΕΞΗΣ:

Δεν γνώριζα κι εγώ πατέρα ότι θα γίνει.

ΚΛΕΑΝΘΟΣ:

Πολύ καλά, θα μπορούσες όμως να με ενημερώσεις εκ των υστέρων και σίγουρα δεν θα έπρεπε να δεσμευτείς με παροχές

ΑΛΕΞΗΣ:

Ήταν απολύτως δίκαια τα αιτήματά τους και...

ΚΛΕΑΝΘΟΣ:

Πρώτα απ' όλα, από πού κι ως που η Δουλμούση εκπροσωπεί τις εργάτριες. Ξέρεις τι έκανες; Τους είπες: «φτιάξτε συνδικαλισμό και θα σας ικανοποιούμε τα αιτήματά σας». Με ευθύνη σου έχω βάλει ένα φίδι στον κόρφο μου και απαιτώ να το βγάλεις άμεσα. Δεν ξέρω τι κάνει και σε έχει μαγέψει αυτή η μικρή, αλλά δεν θα το ανεχτώ άλλο. Κάνε το κέφι σου, αλλά μην ρισκάρεις το βιός της οικογένειάς σου.

ΑΛΕΞΗΣ:

Πατέρα, δεν είναι κάποιο κέφι μου που κάνω...

ΚΛΕΑΝΘΟΣ:

Ε τότε λήξε το (σκύβει στα χαρτιά του)

ΣΚΗΝΗ 56:

(Στο σπίτι της Διώνης. Μπαίνει η Διώνη. Την σταματά η μητέρα της στην είσοδο).

ΠΕΡΣΑ:

Διώνη, που είσαι επιτέλους; Έχουν έρθει για εσένα.

ΔΙΩΝΗ:

Τι έγινε μάνα, ποιος είναι

ΠΕΡΣΑ:

Τακτοποιήσου λιγάκι, φτιάξε τα μαλλιά σου.

ΑΛΕΞΗΣ:

Δεσποινίς Δουλμούση καλησπέρα.

ΔΙΩΝΗ:

Καλησπέρα.

ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ:

Ο κ. Αλέξης Λάσκαρης, ο γιός του κ. Κλέανθου. Ήρθε να σε δει Διώνη

ΑΛΕΞΗΣ:

Ναι, γνωριζόμαστε με την δεσποινίς Δουλμούση. Τις προάλλες μου παρέθετε ορισμένες πολύ ουσιαστικές ιδέες για βελτιώσεις στο εργοστάσιο, τις οποίες θα ήθελα πολύ να συζητήσουμε ξανά.

ΔΙΩΝΗ:

Ναι φυσικά (με αμηχανία)

ΠΕΡΣΑ:

Να σας αφήσουμε τότε εμείς. Ε Σταυρούλα;

ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ:

Ναι μαμά.

ΔΙΩΝΗ:

Δεν σας περίμενα να σας δω εδώ.

ΑΛΕΞΗΣ:

Εντάξη μπροστά στους άλλους, αλλά μεταξύ μας είπαμε είμαι ο Αλέξης και είσαι η Διώνη. Ήθελα να σε ξαναδώ και δεν μπορούσα να περιμένω την επόμενη επίσκεψη της ομάδας σας. Εξάλλου ήθελα να είμαστε μόνοι.

ΔΙΩΝΗ:

Αλέξη, με κάνεις και αισθάνομαι...

ΑΛΕΞΗΣ:

Όμορφα;

ΔΙΩΝΗ:

αμήχανα

ΑΛΕΞΗΣ:

Γι' αυτό είμαι εγώ εδώ, για να σπάσω το πάγο μεταξύ μας

ΔΙΩΝΗ:

Ναι, αλλά γιατί;

ΑΛΕΞΗΣ:

Νομίζω ότι καταλαβαίνεις. Δεν έχω κρύψει τον θαυμασμό μου για σένα και όπως βλέπεις δεν διστάζω να γνωρίσω και την μητέρα σου. Δεν θα ήθελα με κανένα τρόπο να σε εκθέσω στους δικούς σου. Θα ήθελα η σχέση μας να ξεκινήσει σωστά.

ΔΙΩΝΗ:

Η σχέση μας;

ΑΛΕΞΗΣ:

Δεν σου κρύβω ότι όμορφα αισθήματα με κατακλύζουν όταν είμαι μαζί σου, να μην αναφέρω και την απaráμιλλη ομορφιά σου. Θα ήθελα να γνωριστούμε καλύτερα, να βγούμε μια βόλτα, με την άδειά σου φυσικά.

ΔΙΩΝΗ:

Αλέξη, με έχουν πλημυρίσει τόσες σκέψεις και συναισθήματα, δυσκολεύομαι...

ΑΛΕΞΗΣ:

Καταλαβαίνω, είναι απόλυτα φυσικό Διώνη να δυσκολεύεσαι να το διαχειριστείς όλο αυτό. Δεν θέλω να σε βάλω σε δύσκολη θέση

ΔΙΩΝΗ:

Αλέξη, οι κόσμοι μας είναι πολύ μακριά. Έχεις σκεφτεί τις επιπτώσεις...

ΑΛΕΞΗΣ:

Δεν φοβάμαι τίποτα Διώνη. Θέλω κι εσύ να μην φοβάσαι. Αφησέ με να μπω στον κόσμο σου Διώνη και να σε βάλω στον δικό μου (την πλησιάζει και της φιλά το χέρι).

Πάμε μια βόλτα. Επέτρεψέ μου να σε συνοδέψω.

ΣΚΗΝΗ 57:

(Στο σπίτι του Κλέανθου)

ΜΑΡΙΚΑ:

Τι στριφογυρίζεις πάνω κάτω. Ηρέμισε χριστιανέ μου.

ΚΛΕΑΝΘΟΣ:

Έχω εκνευρισμό από το πρωί

ΜΑΡΙΚΑ:

Ποιος σε νευρίασε πάλι

ΚΛΕΑΝΘΟΣ:

Ο γιός σου, ποιος άλλος; Έχει βαλθεί να κάνει του κεφαλιού του στο εργοστάσιο

ΜΑΡΙΚΑ:

Νέος είναι, θέλει να αποδείξει κι αυτός τις ικανότητές του. Θυμήσου πως ήσουν κι εσύ.

ΚΛΕΑΝΘΟΣ:

Εγώ, δεν τόλμαγα να μιλήσω στον πατέρα μου, όχι να κάνω και του κεφαλιού μου.

ΜΑΡΙΚΑ:

Άλλες οι εποχές τότε Κλέανθε. Ο Αλέξης έχει σπουδάσει, έχει ικανότητες, πρέπει να τον εμπιστευτείς.

ΚΛΕΑΝΘΟΣ:

Δεν με ανησυχούν τόσο οι νεωτερισμοί του, παρότι τον βρίσκω υπερβολικά ανεκτικό με το προσωπικό. Αυτό που με ανησυχεί είναι ότι μπλέκει την δουλειά με την διασκέδαση

ΜΑΡΙΚΑ:

Τι εννοείς;

ΚΛΕΑΝΘΟΣ:

Τις προάλλες είχε γίνει ένα μικρό ατύχημα σε μια εργάτρια στο ραφείο και από τότε έχει ξεπροβάλει μια μικρή, που έχει αρχίσει να συσπειρώνει κι άλλες εργάτριες και να ζητάνε πράγματα. Ε ο γιός σου έχει βαλθεί να της κάνει τα καπρίτσια. Νόστιμη είναι, μπορεί να θέλει να κάνει το κέφι του, αλλά θα μου τινάξει το εργοστάσιο στον αέρα.

ΜΑΡΙΚΑ:

Είσαι σίγουρος ότι κάνει το κέφι του; Δεν ξέρεις το γιό σου Κλέανθε. Πολύ φοβάμαι ότι τρέχει κάτι περισσότερο με την κοπέλα αυτή.

ΚΛΕΑΝΘΟΣ:

Αν είναι έτσι ο γιός σου έχει χάσει το λογικά του

ΜΑΡΙΚΑ:

Σκέψου να μπλέξει με καμιά εργάτρια. Έχω ήδη αρκετές προτάσεις από τον κύκλο μας για τον Αλέξη. Η Κανελοπούλου μου μιλούσε για την κόρη της, σίγουρα θα ήταν ταιριαστό ζευγάρι.

ΚΛΕΑΝΘΟΣ:

Φυσικά, από αξιόλογη οικογένεια με μεγάλη οικονομική επιφάνεια. Είναι χαριτωμένη και με σπουδαία εκπαίδευση.

ΜΑΡΙΚΑ:

Τρελαίνομαι μόνο να το σκέφτομαι ότι μπορεί να κάνει καμία κουταμάρα. Αχ Κλέανθε, δεν πρέπει να τον αφήσουμε. Κάνε κάτι.

ΚΛΕΑΝΘΟΣ:

Σου υπόσχομαι αγαπητή μου, θα κάνω ότι περνά από τα χέρι μου, αλλά ξέρεις τι ξεροκέφαλος είναι ο Αλέξης

ΣΚΗΝΗ 58:

(Στην αποθήκη, στέκι της ομάδας εργατριών, αργά το βράδυ, η Διώνη και άλλες γυναίκες γράφουν προκηρύξεις. Πέτρες σπάνε τα τζάμια και στουπιά με φωτιά πέφτουν μέσα. Πανικός, ξεσπά φωτιά, βγαίνουν έξω τρέχοντας. Πιάνουν κάτι τύποι τη Διώνη, τη χτυπάνε).

ΚΑΚΟΠΟΙΟΣ 1:

Πιάστε την αυτή είναι

ΚΑΚΟΠΟΙΟΣ 2:

Για πού το 'βαλες κοπελιά; Εσύ θα έρθεις μαζί μας

ΔΙΩΝΗ:

Βοήθεια

ΚΑΚΟΠΟΙΟΣ 1:

Αντιστέκεσαι κιόλας; Κάτσε ήσυχη, θα έρθεις μαζί μας θες δεν θες. Κάποιος πρέπει θέλει να σου μιλήσει (την χτυπά και σωριάζεται)

ΣΚΗΝΗ 59:

Σε ένα δωμάτιο, η Διώνη κάθεται σε μια καρέκλα.

ΚΑΚΟΠΟΙΟΣ 1:

Ξύπνησες επιτέλους κοπελιά, ξημέρωσε.

(προς τον άλλο κακοποιό)

Πήγαινε φέρε τον κ. Γεράσιμο

ΔΙΩΝΗ:

Τι θέλετε από εμένα; Αφήστε με να φύγω

ΚΑΚΟΠΟΙΟΣ 1:

Κάτσε λίγο ακόμα κοπελιά, δεν εκτιμάς τη φιλοξενία μας;

(Μπαίνει μέσα ο Γεράσιμος)

ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ:

Με θυμάστε δεσποινίς Δουλμούση; Η μικρή σας εξέγερση λίγο έλειψε να μου στοιχίσει την δουλειά μου. Ήρθε η ώρα να σας νουθετήσει κάποιος και χαίρομαι που αυτός θα είμαι εγώ.

(Την πιάνει από τα μαλλιά)

ΔΙΩΝΗ:

Μην τολμήσεις...

ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ:

Άκου να σου πω. Τέρμα οι ομάδες και τα συνδικάτα. Αν θέλεις αυτό το όμορφο προσωπάκι να παραμείνει όμορφο, θα κάτσεις στα αυγά σου.

ΔΙΩΝΗ:

Έχουμε δικαίωμα...

ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ:

Έτσι αυθάδης ήταν κι ο Πατέρας σου και το πλήρωσε ακριβά. Άκου να σου πω κοριτσάκι, αυτά δεν τα ανέχομαι. Εδώ κουμάντο κάνω εγώ. Θα βρεθείς στο δρόμο, είναι σίγουρο, αλλά πριν θα σου έχω δώσει ένα μάθημα.

(Μπαίνει μέσα ο Αλέξης με την Σταυρούλα)

ΑΛΕΞΗΣ:

Τι συμβαίνει εδώ; Διώνη;

ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ:

Κ. Αλέξη. Εδώ με την δεσποινίδα είχαμε μια συζήτηση

ΑΛΕΞΗΣ:

Τι σου έκανε αυτό το κάθαρμα;

ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ:

Κ. Αλέξη με υποτιμάτε. Ο πατέρας σας...

ΑΛΕΞΗΣ:

Σκάσε ζώο. (Προς τη Διώνη) Σε χτύπησε; (Την Αγκαλιάζει)

ΔΙΩΝΗ:

(Νεύει όχι. Την πιάνουν τα κλάματα)

ΑΛΕΞΗΣ:

Πάμε να φύγουμε από εδώ. Πάμε, έχω να πω δυο λόγια με τον πατέρα μου.

ΣΚΗΝΗ 60:

(Στο γραφείο του Κλέανθου, μπαίνει ο Αλέξης, η Σταυρούλα και η Διώνη, με εμφανή σημάδια κακοποίησης).

ΑΛΕΞΗΣ:

(Προς τον πατέρα του)

Δικό σου είναι αυτό το κατόρθωμα

ΚΛΕΑΝΘΟΣ:

Ούτε που την έχω δει σήμερα

ΑΛΕΞΗΣ:

Καταλαβαίνεις τι εννοώ. Έβαλες αυτό το ζώο τον Γεράσιμο να την χτυπήσει

ΚΛΕΑΝΘΟΣ:

Για ποιόν πέρασες τον πατέρα σου, να της κάνει παρατήρηση είπα στον Γεράσιμο. Η συμπεριφορά της μας βλάπτει

ΑΛΕΞΗΣ:

Άσε τον Γεράσιμο έξω. Ο μόνος υπεύθυνος είσαι εσύ

ΚΛΕΑΝΘΟΣ:

Η μόνη υπεύθυνη είναι η Διώνη. Καταλαβαίνω και δικαιολογώ τα νεανικά σας καπρίτσια, αλλά κι εσύ και εκείνη θα πρέπει να μεγαλώσετε και να δείτε τον πραγματικό κόσμο. Διώνη αν δεν δέχεται τα δικά μου λόγια πήγαινε και ρώτα την μητέρα σου να σου πει τι πιστεύει για αυτά που κάνεις

ΔΙΩΝΗ:

Τι εννοείτε;

ΚΛΕΑΝΘΟΣ:

Εννοώ ότι ούτε οι δικοί σου δεν εγκρίνουν τις δράσεις σου. Πως νομίζεις έμαθα για την μικρή σας ομάδα και το χώρο που μαζεύεστε; (Κοιτά τη Σταυρούλα)

ΔΙΩΝΗ:

(Στρέφεται στην Σταυρούλα)

Εσύ, εσύ το είπες;

ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ:

Συγγνώμη Διώνη, δεν περίμενα ότι...

ΔΙΩΝΗ:

Μην με ακουμπάς

ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ:

Έπρεπε να κάνω κάτι Διώνη, θα μας κατέστρεφες. Η μαμά...

ΔΙΩΝΗ:

Άσε με να φύγω, δεν θέλω να σε ξαναδώ. (Φεύγει)

ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ:

Διώνη (την ακολουθεί)

ΑΛΕΞΗΣ:

Όλα αυτά πατέρα, γιατί;

ΚΛΕΑΝΘΟΣ:

Κοίτα να συνέλθεις γιέ μου. Καταλαβαίνω, νέος είσαι δεν μπορείς να ελέγξεις τις παρορμήσεις σου, αλλά πρέπει να ωριμάσεις και να γίνεις αντάξιος ενός Λάσκαρη.

ΑΛΕΞΗΣ:

Εννοείς να γίνω σαν κι εσένα;

ΚΛΕΑΝΘΟΣ:

Εννοώ να κατανοήσεις τη θέση σου. Θεε δεν θεε εγώ κάνω κουμάντο εδώ μέσα. Κι αν θέλεις να είσαι δίπλα μου πρέπει να ξεκόψεις από αυτή τη γυναίκα. Η μητέρα σου έχει όνειρα για την ευτυχία σου κι εγώ αργά η γρήγορα θα χρειαστώ κάποιον να με αντικαταστήσει. Αυτός θα είσαι εσύ.

ΑΛΕΞΗΣ:

Το δρόμο μου θα τον καθορίσω εγώ πατέρα κι όχι εσύ

ΚΛΕΑΝΘΟΣ:

Πρόσεχε λοιπόν να πάρεις τις σωστές αποφάσεις, γιατί στο τέλος θα το πληρώσεις εσύ και η φιλενάδα σου.

ΣΚΗΝΗ 61:

(Εξωτερικός χώρος. Στο δρόμο. Η Διώνη περπατά με ταχύτητα και την ακολουθεί η Σταυρούλα).

ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ:

Συγγνώμη Διώνη, δεν περίμενα ότι...

ΔΙΩΝΗ:

Μην με ακουμπάς

ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ:

Στάσου λίγο να σου εξηγήσω

ΔΙΩΝΗ:

Τι θέλεις να μου εξηγήσεις, δεν είναι όλα ξεκάθαρα;

ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ:

Γιατί νομίζεις το έκανα;

ΔΙΩΝΗ:

Γιατί με ζηλεύεις Σταυρούλα, πάντα με ζήλευες και πάντα το έδειχνες. Αλλά δεν περίμενα να με προδώσεις έτσι

ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ:

Στο ορκίζομαι Διώνη, δεν είναι αυτό που πιστεύεις. Ναι, το παραδέχομαι ότι συχνά σε ζηλεύω. Πολλές φορές έβλεπα τη σχέση που είχες με τον πατέρα μας και ήθελα να ήμουν στη θέση σου. Αλλά πλέον έχω συνειδητοποιήσει ότι ποτέ δεν θα γίνω σαν εσένα. Ευτυχώς για εμάς δηλαδή.

ΔΙΩΝΗ:

Αυτά μου τα λες για να ζητήσεις συγνώμη;

ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ:

Σου ζητάω συγνώμη, δεν ήθελα να γίνουν έτσι τα πράγματα, αλλά στα λέω για να σε συνεφέρω. Ότι έκανα ήταν για να σε συνεφέρω. Η ηλικία σου δικαιολογούσε όλες τις κουταμάρες που έχεις κάνει, αλλά πλέον έχουν καταντήσεις επικίνδυνες

ΔΙΩΝΗ:

Α, ώστε κάνω κουταμάρες

ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ:

Μεγάλωσες Διώνη, σε παρακαλώ ωρίμασε και δεξ την πραγματικότητα. Η μαμά δεν θέλει να σου μιλήσει, αλλά θα το κάνω εγώ.

ΔΙΩΝΗ:

Τι εννοείς.

ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ:

Νομίζεις η μαμά κι εγώ δεν βλέπουμε όλες αυτές τις αδικίες; Δεν μπορούμε να τις βροντοφωνάξουμε; Δεν θέλουμε να βελτιώσουμε τη ζωή μας; Αλλά η μαμά διάλεξε τον πιο δύσκολο δρόμο, μετά το θάνατο του πατέρα μας. Να μας μεγαλώσει με σκληρή δουλειά, να μεγαλώσει εσένα κυρίως, με ασφάλεια, χωρίς να σου λείπει τίποτα.

ΔΙΩΝΗ:

Το καταλαβαίνω ότι η μαμά έχει δουλέψει σκληρά μετά το θάνατο του πατέρα κι εσύ περισσότερο από εμένα, αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι δεν πρέπει να προσπαθούμε...

ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ:

Δεν καταλαβαίνεις έτσι; Δεν έχεις καταλάβει τίποτα. Ο πατέρας μας δεν πνίγηκε σε ατύχημα. Πως μπορεί να πνίγηκε πέφτοντας στη ήρεμη θάλασσα; Ξέρεις πόσο καλός κολυμβητής ήταν. Τον πατέρα μας τον σκοτώσανε. Ο πατέρας του φίλου σου. Αυτός τον οποίο η μητέρα μας

παρακάλεσε γονατιστή να της δώσει δουλειά, για να μεγαλώσει τα δυο της παιδιά. Αυτή είναι η θυσία της μητέρας μας, που πας εσύ να τινάξεις στον αέρα.

ΔΙΩΝΗ:

Λες ψέματα, δεν σε πιστεύω. Γιατί;

ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ:

Ο πατέρας μας είχε κι αυτός ανεξάρτητο πνεύμα, το πέρασε σε σένα. Είχε μια συμπλοκή με τον Γεράσιμο, δεν κράταγε και το στόμα του κλειστό. Και τι κατάφερε για την ζωή του; την οικογένειά του;

ΔΙΩΝΗ:

Πάψε! Ο πατέρας μας ήταν Άγιος

ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ:

Κάνεις λάθος, ο πατέρας μας έκανε ότι ήθελε, ότι του έλεγε η καρδιά του. Η μητέρα μας είναι Άγια, που έκανε πέτρα την καρδιά της, σιχάθηκε τον εαυτό της, αλλά προστάτευε τα παιδιά της. Αυτό σε συμβουλεύω λοιπόν να κάνεις κι εσύ, τώρα που ξέρεις την αλήθεια. Να συνεχίσεις να βλέπεις τον γιό του φονιά, να φτιάξεις τη ζωή σου. Αυτό θα είναι και η καλύτερη εκδίκηση που μπορείς να πετύχεις. Να του πάρεις το γιό του, να του καταστρέψεις τα σχέδια που έχει για αυτόν.

ΔΙΩΝΗ:

Άσε με να φύγω, δεν θέλω να ακούσω άλλα. Άσε με μόνη μου (τρέχει)

ΣΚΗΝΗ 62:

(Εξωτερικός χώρος, στα χωράφια. Η Διώνη κάθεται σε ένα βράχο, την πιάνουν τα κλάματα. Σκέφτεται. Ακούει τα γεράκια. Σηκώνει το βλέμμα και τα βλέπει. Σηκώνεται αποφασισμένη).

ΣΚΗΝΗ 63:

(Στο σπίτι της Διώνης. Μπαίνει η Διώνη, την αγκαλιάζει η Πέρσα).

ΠΕΡΣΑ:

Διώνη μου αγάπη μου, είσαι καλά. Συγνώμη, σου ζητώ συγνώμη. Εγώ φταίω δεν σε προστάτεψα. Κόντεψα να τρελαθώ

ΔΙΩΝΗ:

Ηρέμησε μάνα, καλά είμαι. Πιο καλά από ποτέ, γιατί τώρα ξέρω. Δεν φταις εσύ, μου τα εξήγησε όλα η Σταυρούλα.

ΠΕΡΣΑ:

(προς τη Σταυρούλα)

Τι έκανες

ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ:

Δεν μπορείς να την προστατεύεις από την αλήθεια για πάντα μάνα. Έχει δικαίωμα να ξέρει.

Της είπα για τον πατέρα

ΠΕΡΣΑ:

Άκου Διώνη, τίποτα δεν έχει αποδειχθεί, δεν γνωρίζουμε πως πνίγηκε ο πατέρας σου...

ΔΙΩΝΗ:

Μην ανησυχείς μητέρα, δεν σας κρατάω κακία, έχουν γίνει όλα τόσο ξεκάθαρα μέσα μου. Έχω πάρει τις αποφάσεις μου. Θα φύγω με το επόμενο καράβι για τον Πειραιά. Δεν μπορώ να ζήσω στο νησί έτσι.

ΠΕΡΣΑ:

Αγάπη μου δεν έχεις λόγο. Θα σε προστατεύσω εγώ, όλα θα γίνουν όπως ήταν.

ΔΙΩΝΗ:

Έχω πάρει τις αποφάσεις μου μητέρα. Είχατε δίκιο με τη Σταυρούλα, ήμουν παιδί. Πρέπει να ωριμάσω και η Αθήνα θα με βοηθήσει. Θα πάω να βρω τη θεία Μερόπη, στον Πειραιά.

ΠΕΡΣΑ:

Όχι αγάπη μου

ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ:

Άστη μητέρα να πάρει τις αποφάσεις της. Δεν μπορείς να την προστατεύεις πάντα.

ΠΕΡΣΑ:

(χαμηλώνει το βλέμμα)

Θα γράψω στη θεία σου να σε περιμένει.

(Μπαίνει ο Αλέξης)

ΑΛΕΞΗΣ:

Διώνη, είσαι καλά; Καλημέρα σας (προς την Πέρσα)

(Την αγκαλιάζει)

Η Σταυρούλα μου είπε ότι έφυγες, δεν ήξερα που μπορούσες να είχες πάει. Μην φοβάσαι πλέον, εγώ είμαι εδώ.

ΔΙΩΝΗ:

Ευχαριστώ Αλέξη. Δεν φοβάμαι πλέον κανέναν. Ούτε εσένα ούτε τον πατέρα σου.

ΑΛΕΞΗΣ:

Μην ανησυχείς για τον πατέρα μου, είναι σκληρός, δεν το δικαιολογώ, είναι αυτός που είναι. Αλλά όσο είμαι δίπλα σου δεν έχεις να φοβηθείς τίποτα. Και σε θέλω δίπλα μου. Σε αγαπάω Διώνη, δώσε μου το χέρι σου και την καρδιά σου.

ΔΙΩΝΗ:

Είσαι πολύ καλός Αλέξη και χαίρομαι που η επιχείρηση του πατέρα σου θα πάει σε τόσο καλά χέρια. Δεν σου κρύβω ότι κι η δική μου νεανική καρδιά τρέμει στη σκέψη σου. Αλλά οι δρόμοι μας κινούνται μακριά ο ένας από του άλλου και η σκιά του θανάτου έχει μπει ανάμεσά τους.

ΑΛΕΞΗΣ:

Δεν σε καταλαβαίνω, μιλάς περίεργα. Με αγαπάς κι εσύ;

ΔΙΩΝΗ:

Σε αγαπάω και θα σου κάνω το καλύτερο δώρο, να σε αφήσω στην άγνοια. Εγώ έχω πάρει όμως τις αποφάσεις μου. Φεύγω το συντομότερο για Πειραιά.

ΑΛΕΞΗΣ:

Γιατί; Δεν καταλαβαίνω.

ΔΙΩΝΗ:

Η καρδιά παγώνει στη σκιά, Αλέξη και εδώ μόνο σκιά έχει για εμένα.

ΣΚΗΝΗ 64:

(1983. Νοσοκομείο, ο γνωστός ήχος των μηχανημάτων. Η Κατερίνα (εγγονή) φαίνεται).

ΚΑΤΕΡΙΝΑ:

Γιαγιά; Είσαι ξύπνια; Με θυμάσαι; Η εγγονή σου η Κατερίνα είμαι. Βρήκα μια φωτογραφία σου με την μητέρα σου και τη γιαγιά Σταυρούλα, την αδερφή σου. Την γιαγιά Σταυρούλα την πρόλαβα εγώ, την γνώρισα στη Αμερική. Την Μαμά σου όχι. Είναι πολύ συγκινητικό να ανακαλύπτω σιγά σιγά τη ζωή σου. Νιώθω τον οικογενειακό δεσμό μας, ανακαλύπτω τον εαυτό μου. Δεν έχω βρει όμως τίποτα για τον παππού μου. Όσο και να έχω ρωτήσει την μητέρα λέει ότι δεν γνωρίζει να μου πει.

Μου λέει ότι από το 1939 που έφυγε με τον πατέρα για την Αμερική δεν ξαναμιλήσατε για το θέμα. Ποιος είναι ο παππούς μου γιαγιά; Είναι στην Αμερική; Αχ, να μπορούσες να μιλήσεις. Βρήκα κάποιο γράμμα από κάποιος φίλο σου, από την Αμερική Ευτύχη τον λέγανε. Θέλω να ψάξω να βρω αν ζει, αν έχει συγγενείς. Ήταν άραγε σημαντικός στη ζωή σου; Κλείνουν τα μάτια της Διώνης.

ΣΚΗΝΗ 65:

(1908. Πειραιάς.

Η Διώνη κουβαλώντας μια βαλίτσα, ψάχνει μια διεύθυνση. Καταλήγει σε μια μονοκατοικία. Χτυπά την πόρτα).

ΜΕΡΟΠΗ (45):

Εσύ θα πρέπει να είσαι η μικρή Διώνη. Καλώς όρισες αγάπη μου. Αγκάλιασε την θεία σου

ΔΙΩΝΗ:

(Την αγκαλιάζει διστακτικά)

Καλώς σε βρήκα θεία.

ΜΕΡΟΠΗ:

Ολόκληρη γυναίκα έγινες. Έχω να σε δω από μικρό κοριτσάκι. Είμαι σίγουρη ότι εσύ δεν με θυμάσαι καθόλου.

ΔΙΩΝΗ:

Λίγο θυμάμαι

ΜΕΡΟΠΗ:

Άσε, δεν χρειάζεται να μου λες ψέματα. Έλα κόπιασε. Δώσε μου την βαλίτσα σου, έλα να σου δείξω το δωμάτιό σου.

ΔΙΩΝΗ:

Δεν θέλω να σε ενοχλήσω θεία, μπορώ να μείνω οπουδήποτε, λίγες μέρες μέχρι να βρω...

ΜΕΡΟΠΗ:

Ωχ, μια περήφανη ανιψιά που έχω. Από τον πατέρα σου το πήρες. Είναι χαρά μου να σε έχω εδώ. Από τότε που έχασα τον μακαρίτη τον άντρα μου μένω μόνη, σαν την καλαμιά στο κάμπο. Χαρά θα δώσεις στο σπιτικό μου και νιάτα. Σαν το σπίτι σου θέλω να το βλέπεις.

ΔΙΩΝΗ:

Ευχαριστώ θεία

ΜΕΡΟΠΗ:

Και θα μείνεις όσο θέλεις.

ΔΙΩΝΗ:

Έχει πεθάνει χρόνια ο θείος;

ΜΕΡΟΠΗ:

Κάτσε θα φτιάχνω καφέ να πιούμε και να τα λέμε. Θα πιείς καφέ;

ΔΙΩΝΗ:

Δεν έχω πιεί ποτέ

ΜΕΡΟΠΗ:

(Γελά)

Καιρός σου είναι.

(Φτιάχνει καφέ)

3 χρόνια είναι που με άφησε ο συγχωρεμένος ο θείος σου. Εκεί είναι η φωτογραφία του.

ΔΙΩΝΗ:

Όμορφος ήταν.

ΜΕΡΟΠΗ:

Όμορφος ήταν, στα νιάτα του. Ήταν μεγάλος, μην ξεγελιέσαι από τη φωτογραφία. 59 χρονών πέθανε. Είχαμε μεγάλη διαφορά ηλικίας.

ΔΙΩΝΗ:

Ήταν καλός θεία; Σε αγαπούσε;

ΜΕΡΟΠΗ:

Με αγαπούσε ο δύσμοιρος, αλλά τον έφαγε το μαράζι που δεν είχε παιδί. Ήθελε πολύ ένα παιδί, αλλά δεν μας το έφερε ο Θεός.

ΔΙΩΝΗ:

Εσύ θεία; Ήθελες παιδάκι

ΜΕΡΟΠΗ:

Το θελα κι εγώ Διώνη μου, αν ήταν να έρθει. Αλλά από τη στιγμή που δεν ήταν γραφτό, δεν κλαίω κιόλας.

ΔΙΩΝΗ:

Δεν θέλεις να ξαναπαντρευτείς;

ΜΕΡΟΠΗ:

Και να βάλω μπελάδες στο κεφάλι μου; Έχω πράγματα να κάνω στη ζωή μου.

ΔΙΩΝΗ:

Πως τα βγάζεις πέρα;

ΜΕΡΟΠΗ:

Μια χαρά. Μου άφησε ο συγχωρεμένος αυτό το σπίτι και μια μικρή σύνταξη. Δουλεύω και γραμματέας σε έναν συμβολαιογράφο. Μια χαρά τα βολεύω. Εσύ να δούμε τώρα τι θα κάνεις. Είσαι ομορφούλα, γράμματα ξέρεις.

ΔΙΩΝΗ:

Το δημοτικό τελείωσα, μετά ξεκίνησα να δουλεύω στην κλωστοϋφαντουργία. Είμαι καλή να ράβω.

ΜΕΡΟΠΗ:

Σε έμαθε η συγχωρεμένη η μάνα μου;

ΔΙΩΝΗ:

Ναι η γιαγιά μου έμαθε πολλά. Μου αρέσει κιόλας.

ΜΕΡΟΠΗ:

Περίφημα. Από αύριο θα ψάξουμε για δουλειά σε ραφείο. Έχω κάποιους γνωστούς, θα βρούμε κάτι καλό. Αλλά αυτό με το σχολείο θα το διορθώσουμε

ΔΙΩΝΗ:

Τι εννοείς θεία

ΜΕΡΟΠΗ:

Θα τελειώσεις το σχολείο. Έχουμε όμως χρόνο γι' αυτά, δοκίμασε τον καφέ σου. Τον θέλεις πιο γλυκό;

ΣΚΗΝΗ 66:

(Εξωτερικός χώρος. Σε κλωστοϋφαντουργικό εργοστάσιο.

Μπαίνει η Διώνη μέσα σε ένα γραφείο. Ένας άντρας κάθεται στο γραφείο).

ΔΙΩΝΗ:

Καλημέρα σας. Έχω έρθει για δουλειά. Έχω αυτή την επιστολή.

ΜΙΧΑΛΗΣ (60):

Για να δώ. Α, από την κ. Δουλμούση. Έλα κοπέλα μου, κάτσε να σε δούμε. Είσαι 19 χρονών, εδώ λέει ότι έχεις εμπειρία στη ραφή, 5 χρόνια. Πότε πρόλαβες κιόλας.

ΔΙΩΝΗ:

Δουλεύω από μικρή. Στη Σάμο δούλευα στην κλωστοϋφαντουργία του Λάσκαρη, γνωρίζω όλα τα είδη ραφής και είμαι καλή.

ΜΙΧΑΛΗΣ:

Χαίρομαι που το ακούω, θα τα δούμε όλα. Θα ξεκινήσεις δοκιμαστικά, στο ραφείο μας δουλεύουν 30 γυναίκες. Είμαστε μεγάλη επιχείρηση, θα δεις διαφορές και θα πρέπει να μάθεις πολλά. Ελπίζω να ανταποκριθείς στις προσδοκίες μας.

ΔΙΩΝΗ:

Θα κάνω το καλύτερο που μπορώ. Σας ευχαριστώ.

ΣΚΗΝΗ 67:

(Στο σπίτι της θείας. Μπαίνει η Διώνη)

ΔΙΩΝΗ:

Θεία γύρισα. Είπαν ότι θα με πάρουν στο εργοστάσιο

ΜΕΡΟΠΗ:

Μπράβο κοκόνα μου, ένα ένα λύνονται τα θέματα

ΔΙΩΝΗ:

Τι διαβάζεις θεία

ΜΕΡΟΠΗ:

Η «Εφημερίδα των Κυριών». Έχεις πολλά να μάθεις από εμένα. Είναι η εφημερίδα μας, για τις γυναίκες και τη χειραφέτησή τους

ΔΙΩΝΗ:

Τι εννοείς θεία.

ΜΕΡΟΠΗ:

Εννοώ ότι οι γυναίκες αν δεν αποκτήσουμε δικαιώματα στην εκπαίδευση και την εργασία, παρόμοια με τους άντρες, πάντα θα είμαστε άνθρωποι δεύτερης κατηγορίας. Την εφημερίδα αυτή την ίδρυσε μια μεγάλη γυναίκα η Καλλιρρόη Παρρέν, το γένος Σιγανού. Αυτή και άλλες γυναίκες προσπαθούμε κερδίσουμε δικαιώματα για τις γυναίκες, όπως η ισότιμη με την ανδρική δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Αυτό που θέλω να εξασφαλίσω για σένα. Τώρα που βρήκες δουλειά πρέπει να συνεχίσεις και το σχολείο. Θα δουλεύεις σκληρά, θέλει κόπο, αλλά πίστεψέ με θα σε βοηθήσει.

ΔΙΩΝΗ:

Σου έχω εμπιστοσύνη θεία. Με βάζεις σε έναν καινούργιο κόσμο και είμαι ενθουσιασμένη. Πες μου τι πρέπει να κάνω.

ΜΕΡΟΠΗ:

Βιάζεσαι ε; Μου αρέσει. Θα σου βρω ένα καλό ΠαρθENAΓΩΓΕΙΟ να συνεχίσεις τις δύο ανώτερες τάξεις, μετά το δημοτικό. Δεν είναι το ίδιο με τις σπουδές των αγοριών, αλλά είναι κάτι. Δυστυχώς, η μόρφωση που παρέχεται στις κοπέλες στοχεύει στην τέρψη των ανδρών. Μας προετοιμάζουν να γίνουμε καλές σύζυγοι.

ΔΙΩΝΗ:

Σε θαυμάζω θεία. Πάντα ήσουν έτσι δραστήρια; ή μετά από το θάνατο του θείου;

ΜΕΡΟΠΗ:

Είχα την τύχη να μορφωθώ περισσότερο από αυτό που αντιστοιχεί στην τάξη μου. Είμαι τυχερή που είμαι μια αρσακείαδα και είχα την εκπαίδευση που μου επιτρέπει να έχω την δουλειά μου, την ανεξαρτησία μου, να μπορώ να αντιληφθώ την αδικία που ζούμε εμείς οι γυναίκες και να μπορώ να κάνω κάτι για αυτό. Ήμουν και τυχερή, ο θεός σου ήταν πάντα υποστηρικτικός και μπροστά από την εποχή του.

ΔΙΩΝΗ:

Θέλω και εγώ να κάνω κάτι, πες μου κι άλλα.

ΜΕΡΟΠΗ:

Θα σου δώσω να διαβάσεις, θα σου γνωρίσω αξιόλογες γυναίκες. Στην Ευρώπη και την Αμερική υπάρχει δυναμικό κίνημα φεμινισμού. Πρέπει να γίνουν πολλές αλλαγές στην κοινωνία μας, ώστε οι γυναίκες να έχουν τη θέση που τους αρμόζει. Στην Αγγλία μάχονται για το δικαίωμα ψήφου των γυναικών.

ΔΙΩΝΗ:

Δηλαδή;

ΜΕΡΟΠΗ:

Να ψηφίζουν στις εκλογές.

ΔΙΩΝΗ:

(Χαμογελά) Αστειεύεσαι

ΜΕΡΟΠΗ:

Είδες που κι εσύ ακόμα το θεωρείς αφύσικο. Είναι γιατί έχεις εκπαιδευτεί έτσι.

ΣΚΗΝΗ 68:

(Στο «Ελληνικόν Παρθεναγωγείον Πειραιά, Ζωής Γκίκα». Μπαίνει η Διώνη σε ένα γραφείο μαζί με την Θεία Μερόπη).

ΔΙΩΝΗ:

Καλημέρα σας

ΜΕΡΟΠΗ:

Καλημέρα κ. Γκίκα

ZΩΗ:

Καλημέρα Μερόπη, χαίρομαι που σε ξαναβλέπω. Η νεαρά είναι η ανιψιά σου που μου έλεγες;

ΜΕΡΟΠΗ:

Αυτή είναι. Η Διώνη. Έχει μεγάλη κλίση στη μάθηση και μεγάλη θέληση να εμπλουτίσει την εκπαίδευσή της, παρότι εργάζεται

ZΩΗ:

Καλημέρα Διώνη, θα πρέπει να καταλάβεις ότι είναι μεγάλη ευθύνη αυτή που αναλαμβάνεις και θα πρέπει να προσπαθήσεις σκληρά, δεδομένου ότι θα εργάζεσαι ταυτόχρονα.

ΔΙΩΝΗ:

Θα τα καταφέρω, σας το υπόσχομαι

ZΩΗ:

Πολύ καλά, έλα να σου δείξω τους χώρους και να σε συστήσω.

ΣΚΗΝΗ 69:

(Σπίτι της Μερόπης. Φίλες της Μερόπης και η Μερόπη συζητούν. Η Διώνη ακούει).

ΜΕΡΟΠΗ:

Μάθατε τα νέα από την Αγγλία. Ιδρύθηκε νέα οργάνωση που διεκδικεί το δικαίωμα ψήφου των γυναικών. Η Κοινωνική και Πολιτική Ένωση Γυναικών. Πιστεύουν ότι πρέπει η διεκδίκηση να γίνει πιο επιθετικά. Να ταρακουνήσουν την κοινή γνώμη

ΓΥΝΑΙΚΑ 1:

Την γνώμη των ανδρών θέλεις να πεις. Το ίδιο πιστεύω ότι πρέπει να κάνουμε κι εμείς. Ποτέ δεν πρόκειται να αποκτήσουμε δικαιώματα, αν δεν ψηφίζουμε για αυτούς που αποφασίζουν.

Γιατί να κάνουν κάτι για εμάς;

ΓΥΝΑΙΚΑ 2:

Θα ήταν δύσκολο όμως στην Ελλάδα να ανοίξουμε ένα τέτοιο μέτωπο. Η χώρα έχει τόσα προβλήματα, όλοι ασχολούνται με την πολιτική. Ακόμα υπάρχουν περιοχές της Ελλάδας που δεν έχουν ελευθερωθεί. Δεν ξέρω πως θα δεχτεί η κοινωνία μια τέτοια διεκδίκηση.

ΜΕΡΟΠΗ:

Η κοινωνία ποτέ δεν θα τη δεχτεί. Αλλά κατανοώ το επιχείρημά σου. Δεν είναι παράλογο.

ΓΥΝΑΙΚΑ 1:

Τι λες εσύ Διώνη, είσαι η νεότερη και μπορεί να έχεις κάτι νέο να προτείνεις. Εμείς ίσως εξαντλήσαμε από ιδέες.

ΔΙΩΝΗ:

Είμαι νέα εγώ, δεν γνωρίζω καλά το θέμα. Αλλά αυτό που έχω δει εγώ στις γυναίκες είναι φόβος. Φόβος ότι θα πεινάσουμε, ότι δεν θα κάνουμε οικογένεια, 'τι δεν μπορούμε να τα καταφέρουμε όπως οι άντρες. Αυτό πρέπει να αλλάξουμε.

ΓΥΝΑΙΚΑ 1:

Είναι σοφή η ανιψιά σου Μερόπη. Μπράβο κοπέλα μου, δίκιο έχεις. Μόνο με το παράδειγμά μας μπορούμε να δείξουμε σε όλους ότι τα καταφέρνουμε.

ΜΕΡΟΠΗ:

Είδες η ανιψιά μου. Διώνη, θα σε γνωρίσω και με την κ. Καλλιρρόη Παρρέν. Θέλω να δεις μια σπουδαία γυναίκα, που είναι παράδειγμα για την προσπάθειά μας. Θα μιλήσει αύριο, θα πάμε.

ΔΙΩΝΗ:

Ναι θεία.

ΣΚΗΝΗ 70:

(Εσωτερικός χώρος. Σάλα που έχει προετοιμαστεί για την ομιλία της Καλλιρρόη Παρρέν. Μετά την ομιλία της).

ΜΕΡΟΠΗ:

Κα. Παρρέν υπέροχη η ομιλία σας

ΚΑΛΛΙΡΡΟΗ ΠΑΡΡΕΝ:

Καλλιρρόη να με λες Μερόπη δεν σου έχω πει; χαίρομαι που σε βλέπω.

ΜΕΡΟΠΗ:

Θέλω να σου γνωρίσω την ανιψιά μου. Έχει έρθει λίγο καιρό από την Σάμο. Έχει ξεκινήσει σπουδές και ταυτόχρονα εργάζεται. Ενδιαφέρεται για τον αγώνα μας.

ΚΑΛΛΙΡΡΟΗ ΠΑΡΡΕΝ:

Χαίρομαι που σε γνωρίζω μικρή μου. Πως είναι τα πράγματα στον τόπο σου;

ΔΙΩΝΗ:

Δύσκολα. Δύσκολα για όλους, πόσο μάλλον για τις γυναίκες. Έχουμε πολιτικά προβλήματα στο νησί, τον Ηγεμόνα τον ορίζει η Πύλη, στην Τουρκία. Ακόμα πασχίζουμε για την Ένωση με την Ελλάδα.

ΚΑΛΛΙΡΡΟΗ ΠΑΡΡΕΝ:

Το καταλαβαίνω. Σε τέτοιες συνθήκες πώς να μιλήσεις για ψήφο στις γυναίκες, όταν ακόμα και οι άντρες δεν έχουν αυτό το δικαίωμα. Μην πτοείσαι όμως εσύ. Άφησε τον νεανικό ενθουσιασμό σου να σε οδηγήσει. Η πόρτα μου είναι πάντα ανοιχτή. Έλα να παρακολουθείς τις συζητήσεις μας

ΔΙΩΝΗ:

Θα το ήθελα πολύ

ΜΕΡΟΠΗ:

Θα φροντίσω εγώ για αυτό. Ευχαριστούμε.

ΣΚΗΝΗ 71:

(Σε σπίτι που νοικιάζει η Διώνη (επιπλωμένο))

ΜΕΡΟΠΗ:

Λοιπόν , πως σου φαίνεται το παλατάκι σου;

ΔΙΩΝΗ:

Υπέροχο είναι. Και ξέρεις γιατί θεία;

ΜΕΡΟΠΗ:

Γιατί;

ΔΙΩΝΗ:

Γιατί είναι δικό μου

ΜΕΡΟΠΗ:

Τόσο πολύ ήθελες να ελευθερωθείς κι από μένα;

ΔΙΩΝΗ:

Όχι θεία, δεν είναι αυτό

ΜΕΡΟΠΗ:

Ηρέμησε, αστειεύομαι. Καταλαβαίνω την ανάγκη σου να φτιάξεις τη ζωή σου όπως επιθυμείς.
Και το σπίτι είναι ένα σημαντικό σκαλοπάτι.

ΔΙΩΝΗ:

Σε αγαπάω θεία.

ΣΚΗΝΗ 72:

(Η Εφημερίδα των Κυριών. Η Διώνη σε ένα γραφείο μαζί με την Θεία Μερόπη και την Καλλιρρόη Παρρέν).

ΚΑΛΛΙΡΡΟΗ ΠΑΡΡΕΝ:

Διώνη έμαθα από τη θεία σου ότι τελείωσες το παρθεναγωγείο.

ΔΙΩΝΗ:

Ναι αποφοίτησα πριν δυο μήνες

ΜΕΡΟΠΗ:

Ήδη παρακολουθεί ιδιωτικά μαθήματα γλώσσας, ενώ κυνηγάει ομιλίες και μαθήματα όπου τα βρει

ΚΑΛΛΙΡΡΟΗ ΠΑΡΡΕΝ:

Χαίρομαι μικρή μου. Επικοινωνείς καθόλου με τον τόπο σου;

ΔΙΩΝΗ:

Αλληλογραφώ με τη μητέρα μου

ΚΑΛΛΙΡΡΟΗ ΠΑΡΡΕΝ:

Σκέφτηκα να κυκλοφορήσουμε στην «εφημερίδα των κυριών» ένα αφιέρωμα για τη Σάμο. Την διοικητική, την πολιτική κατάσταση και το πνεύμα των ντόπιων. Θα μπορέσεις να με βοηθήσεις;

ΔΙΩΝΗ:

Με χαρά

ΚΑΛΛΙΡΡΟΗ ΠΑΡΡΕΝ:

Θέλω όμως να γράψεις εσύ το άρθρο

ΔΙΩΝΗ:

Εγώ; Πως μπορώ

ΚΑΛΛΙΡΡΟΗ ΠΑΡΡΕΝ:

Θα σε βοηθήσω κι εγώ, δεν είναι δύσκολο.

ΜΕΡΟΠΗ:

Θα το κάνει. Και θα είναι πολύ καλο.

ΣΚΗΝΗ 73:

(Στο εργοστάσιο. Στην αίθουσα που εργάζεται).

ΓΥΝΑΙΚΑ:

Δεσποινίς Δουλμούση, σας θέλουν στο γραφείο. Ο κ. Μιχάλης.

ΜΙΧΑΛΗΣ:

Δεσποινίς Δουλμούση. Περάστε, καθίστε.

ΔΙΩΝΗ:

Καλησπέρα

ΜΙΧΑΛΗΣ:

Δεσποινίς μας μετέφεραν ορισμένες παρατηρήσεις που κάνατε στη επιστάτρια σχετικά με τα πατρόν για τα φορέματα που φτιάχνουμε τώρα

ΔΙΩΝΗ:

Ναι, νομίζω ότι οι συγκεκριμένες ραφές δεν θα κρατήσουν στη μέση. Είναι στενή και θα χρειαστεί επιπλέον ενίσχυση. Συγνώμη αν...

ΜΙΧΑΛΗΣ:

Μην ζητάτε συγνώμη Δεσποινίς. Πράγματι έχουν φτάσει παράπονα στην εταιρεία και το συγκεκριμένο θέμα και θεωρώ τις παρατηρήσεις σας ιδιαίτερα εύστοχες. Τα χρόνια αυτά που εργάζεστε στην εταιρία μας έχετε δείξει ζήλο και εργατικότητα. Τώρα όμως διακρίνουμε και ιδιαίτερες ικανότητες, σε πιο κρίσιμους τομείς. Θα θέλαμε να δουλέψετε πάνω στη σχεδίαση των ρούχων. Από σχέδιο πως πάτε;

ΔΙΩΝΗ:

Από μικρή μου άρεσε να ζωγραφίζω ρούχα

ΜΙΧΑΛΗΣ:

Λοιπόν, από αύριο θα θέλαμε να συνεργαστείτε με τους συναδέλφους σας που αναλαμβάνουν την σχεδίαση των ρούχων. Θα σας δείξουν τη δουλειά. Ο μισθός σας θα αυξηθεί κατά 50%. Έχουμε και την πρόθεση να χρηματοδοτήσουμε μαθήματα σχεδίου, τις ώρες που δεν εργάζεστε. Εφόσον συμφωνείτε φυσικά.

ΔΙΩΝΗ:

Ναι, φυσικά δέχομαι. Ευχαριστώ.

ΣΚΗΝΗ 74:

(1912. Εσωτερικός χώρος. Σάλα που έχει προετοιμαστεί για ομιλία).

ΔΙΩΝΗ:

Αναστασία;

ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ:

Διώνη; Τι κάνεις εσύ εδώ;

ΔΙΩΝΗ:

Μένω στον Πειραιά εδώ και χρόνια. Εσύ; Ήξερα ότι έφυγες για Αθήνα μετά το σχολείο. Για να παντρευτείς. Θυμάμαι ότι ήσουν ενθουσιασμένη. Τον βρήκες τον όμορφο και πλούσιο γαμπρό;

ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ:

Τι θυμάσαι; Παιδικές ανοησίες. Παντρεμένη είμαι, γιατρός. Αυτό που ανακάλυψα είναι ότι είτε πλούσιος είτε φτωχός, πάντα έχεις ένα λόγο να ανησυχείς

ΔΙΩΝΗ:

Καλά δεν ήσουν και ποτέ φτωχή.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ:

Εσύ; Δουλεύεις; Παντρεύτηκες; Οι δικοί σου;

ΔΙΩΝΗ:

Δουλεύω, στη σχεδίαση ρούχων. Δούλευα στο ραφείο αλλά πήρα προαγωγή

ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ:

Είμαι σίγουρη ότι ράβεις υπέροχα. Και το φόρεμα που φοράς είναι υπέροχο. Εσύ το έραψες;

ΔΙΩΝΗ:

Ναι

ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ:

Θα μου ράψεις κι εμένα ένα; Θέλω να το σχεδιάσεις μόνο για μένα. Θυμάσαι σου είχα πει ότι θα μου ράψεις φόρεμα.

ΔΙΩΝΗ:

Ναι, μου το είχες πει. Θα στο φτιάξω. Δεν έχω παντρευτεί, μόνη ζω. Οι δικοί μου είναι καλά, η Ειρήνη μόνο περνάει δύσκολα. Της είπαν ότι έχει φυματίωση.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ:

Α την κακομοίρα. Πόσο λυπάμαι. Έχει βοήθεια; Τα βγάζαν δύσκολα πέρα.

ΔΙΩΝΗ:

Ναι, περνάνε δύσκολα. Ευτυχώς τους βοηθάει ο Ευτύχης, ο αδερφός της. Είναι στην Αμερική και πάει καλά, οικονομικά εννοώ.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ:

Α, ο Ευτύχης, τον θυμάμαι, που άρεσε στη αδερφή σου. Αλληλογραφείτε;

ΔΙΩΝΗ:

Ναι, συχνά θα έλεγα

ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ:

Ωραία. Λοιπόν είμαστε σύμφωνες; Δώσε μου τη διεύθυνσή σου, θα περάσω να τα πούμε και να μου πάρεις μέτρα. Για το φόρεμα. Θα σε πληρώσω καλά.

ΔΙΩΝΗ:

Να στην γράψω...

ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ:

Γειά σου Διώνη, θα τα πούμε σύντομα.

ΣΚΗΝΗ 75:

(Στο σπίτι της θείας της).

ΔΙΩΝΗ:

Έφερα νέα θεία. Γράμμα από το Ευτύχη, από Αμερική.

ΜΕΡΟΠΗ:

Α ναι; Τι σου γράφει;

ΔΙΩΝΗ:

Είναι καλά, άνοιξε εμπορικό κατάστημα με έναν συνεταίρο. Λέει ότι υπάρχουν πολλές ευκαιρίες εκεί και έχει ξεκινήσει να αποδίδει η επιχείρηση. Όμως η Ειρήνη είναι άσχημα και στο σπίτι του δυσκολεύονται πολύ. Τουλάχιστον τους στέλνει χρήματα. Κατά τα άλλα, δουλεύει πολλές ώρες, είναι ευχαριστημένος αλλά θέλει να γυρίσει στο νησί.

ΜΕΡΟΠΗ:

Γιατί;

ΔΙΩΝΗ:

Στο νησί ξεκινάει επανάσταση. Μετά το θάνατο του Κοπάση, του ηγεμόνα που είχε φέρει Τουρκικό στρατό στο νησί, η Ηγεμονία έχει αποδυναμωθεί. Ο Σοφούλης συγκεντρώνει υποστηρικτές. Θέλει η Σαμιακή εθνοσυνέλευση να διακηρύξει την ένωση του νησιού με την Ελλάδα. Θα γίνουν μάχες, θεία. Φοβάμαι για τον Ευτύχη. Κι αυτός θέλει να μπλέξει. Πρώτος είναι σε αυτά.

ΜΕΡΟΠΗ:

Εσύ τα λες αυτά Διώνη; Μάλλον τον σκέφτεσαι πολύ.

ΔΙΩΝΗ:

Είναι φίλος μου...

ΜΕΡΟΠΗ:

Όλα καλά θα πάνε.

ΔΙΩΝΗ:

Θέλω κι εγώ να πάω θεία. Έχω καιρό να δω και τους δικούς μου.

ΜΕΡΟΠΗ:

Άσε κόρη μου να περάσει λίγο ο καιρός, να δούμε τι θα γίνει στο νησί και το αποφασίζεις

ΔΙΩΝΗ:

Ναι, αυτό θα κάνω.

ΣΚΗΝΗ 76:

(Προβάλλεται αρχειακό φωτογραφικό υλικό και βίντεο από τα γεγονότα του 1912-1913)

Αναφέρονται με υπότιτλους τα γεγονότα:

«Το 1911, η ουσία και το γράμμα της Σαμιακής αυτονομίας είχαν καταστρατηγηθεί από τον ορισμένο από την Υψηλή Πύλη της Τουρκίας Ηγεμόνα, Ανδρέα Κοπάση. Οι πολιτικές διώξεις η τρομοκρατία και η μονιμοποίηση της παρουσίας οθωμανικών δυνάμεων στο νησί συνεχίζονταν.

Στις 9/3/1912 ο Ηγεμόνας Κοπάσης δολοφονείται από τον Σταύρο Μπαρέτη.

Στις 26/5/1912 ο Θεμιστοκλής Σοφούλης, παρότι καταδικασμένος σε θάνατο, κατέπλευσε στη Σάμο.

Στις 7/9/2012, ο Θεμιστοκλής Σοφούλης αποβιβάζεται με μικρή ομάδα ενόπλων στον όρμο του Μαραθόκαμπου, στο νησί της Σάμου και με συνοδεία λαού κατέληξε στο Καρλόβασι. Από εκεί ξεκίνησαν εχθροπραξίες με τα Τουρκικά αποσπάσματα.

Κατόπιν τελεσίγραφου της Αθήνας για αποστολή πολεμικού πλοίου στην Σάμο και διαβουλεύσεων, τα Τουρκικά στρατεύματα εγκατέλειψαν το νησί στις 23/9/1912.

Στις 11/11/1912 με ψήφισμα της Εθνοσυνέλευσης κηρύχθηκε η Ένωση του νησιού με την Ελλάδα. Ορίστηκε Προσωρινή Κυβέρνηση με πρόεδρο τον Θεμιστοκλή Σοφούλη.

Στις 2/3/1913 Κατέπλευσε στο νησί μοίρα Ελληνικών σκαφών και Ελληνικά στρατεύματα κατέλαβαν το νησί, επισημοποιώντας την Ένωση του με την Ελλάδα».

ΣΚΗΝΗ 77:

(Ιανουάριος 1913 στη Σάμο. Σκηνές από το λιμάνι. Η Διώνη κατεβαίνει από το καράβι, φορτωμένη με βαλίτσες).

ΣΚΗΝΗ 78:

Καρλόβασι. Στο σπίτι της Διώνης.

ΠΕΡΣΑ:

Αγάπη μου κορίτσι μου γύρισες! Πόσο χαίρομαι που σε βλέπω (την αγκαλιάζει)

ΔΙΩΝΗ:

Κι εγώ χαίρομαι μάνα. Σταυρούλα;

ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ:

(την αγκαλιάζει)

Διώνη.

ΠΕΡΣΑ:

Αχ πόσο μας έλλειψες. Έλα πέρασε. Κάτσε να σε χαρώ

ΔΙΩΝΗ:

Θα κάτσω μάνα, έχουμε τόσα να πούμε. Πως είσαι μάνα. Άσπρισαν τα μαλλιά σου. Πως περνάτε;

ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ:

Πώς να περνάμε. Δύσκολα

ΠΕΡΣΑ:

Γερνάω μικρή μου, όλοι μεγαλώνουμε. Κι εσύ έγινες κοτζάμ γυναίκα. Πες μας τα νέα σου από την Ελλάδα

ΔΙΩΝΗ:

Η θεία είναι καλά, σας χαιρετά. Εγώ έχω νοικιάσει ένα σπίτι και ζω μόνη μου. Δουλεύω σε ένα κλωστοϋφαντουργείο, σχεδιάζω ρούχα. Σας έφερα και δώρα. Φουστάνια, που σχεδίασα και έραψα εγώ. Έφερα και χρήματα μητέρα, να σας βοηθήσω.

ΠΕΡΣΑ:

Ευχαριστούμε Διώνη μου, το μεγαλύτερο δώρο όμως ήσουν εσύ.

ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ:

Και τα λεφτά χρειάζονται, ο μητέρα είναι άνεργη πλέον, μόνο εγώ έμεινα στο κλωστοϋφαντουργείο. Βάλανε μηχανές, όπως έλεγαν και έδιωξαν κόσμο. Μόνο με το μισθό μου, δύσκολα κρατάμε το σπίτι.

ΠΕΡΣΑ:

Μην την σκοτίζεις την Διώνη Σταυρούλα, άστη και είναι από ταξίδι. Άσε την να την χαρούμε και να μας χαρεί.

ΔΙΩΝΗ:

Όλα θα φτιάξουν. Η Ειρήνη πως είναι;

ΠΕΡΣΑ:

Δεν πάει καλά. Η φυματίωση την κυριεύει. Ο γιατρός λέει ότι πρέπει να μπει στο σανατόριο, αλλά η Ειρήνη δεν θέλει. Στο σπίτι είναι, δεν εργάζεται. Πήγαινε να την δεις και έλα το μεσημέρι για φαγητό. Έχουμε εμείς χρόνο να τα πούμε.

ΣΚΗΝΗ 79:

(Στο σπίτι της Ειρήνης. Μπαίνει η Διώνη).

ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΑ:

Διώνη, καλώς ήλθες, πέρασε κορίτσι μου. Τι κορίτσι, κοτζάμ γυναίκα έγινες. Πότε έφτασες στο νησί;

ΔΙΩΝΗ:

Το πρωί έφτασα κ. Τριανταφυλλιά. Με το καράβι. Είστε καλά; Η Ειρήνη;

ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΑ:

Καλά είμαστε εμείς. Και η Ειρήνη σήμερα καλά νιώθει. Θα χαρεί που θα σε δει κιόλας.

ΔΙΩΝΗ:

Είναι μέσα;

ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΑ:

Στο δωμάτιο, πέρνα να την δεις

ΔΙΩΝΗ:

Ειρήνη;

ΕΙΡΗΝΗ:

Διώνη! Πόσο χαίρομαι που σε βλέπω (πέφτει στην αγκαλιά της)

ΔΙΩΝΗ:

Καλά σε βλέπω Ειρήνη μου

ΕΙΡΗΝΗ:

Καλά είμαι, έχω συνηθίσει να πιστεύω τα ψέματα. Η αλήθεια είναι άλλη, αλλά σήμερα μπορεί να περιμένει. Πες μου τα νέα σου. Σε κατακτήσαν οι νέοι της Αθήνας; Σίγουρα σε πολιορκούν πολλοί.

ΔΙΩΝΗ:

Όχι, δεν αφήνω κανέναν. Θα πουλήσω ακριβά το τομάρι μου (γελάνε)

ΕΙΡΗΝΗ:

Θα χαρεί ο Ευτύχης.

ΔΙΩΝΗ:

Εδώ είναι;

ΕΙΡΗΝΗ:

Εδώ. Κι όλο για σένα ρωτάει. Φυσικά τον ενδιαφέρει και η επανάσταση. Θα τον δεις, είπε ότι θα περάσει σήμερα. Θα είσαι μεγάλη έκπληξη.

ΔΙΩΝΗ:

Του έχω γράψει ότι θα έρθω, αλλά σίγουρα δεν ξέρει πότε.

ΕΙΡΗΝΗ:

Αλληλογραφείτε;

ΔΙΩΝΗ:

Ναι, τακτικά. Μαθαίνω νέα του. Για εσένα πες μου, τι λένε οι γιατροί;

ΕΙΡΗΝΗ:

Στους γιατρούς δεν αρέσει η αλήθεια. Αυτό έχω καταλάβει. Δεν την λένε ποτέ ξεκάθαρα. Ίσως για να μην με στεναχωρήσουν. Μου λένε να πάω στο σανατόριο, να γίνω καλά. Αλλά όταν τους ρωτάω πόσο σοβαρά είμαι επικαλούνται το Θεό. Έτσι συμπεραίνω ότι θα τον δω σύντομα.

ΔΙΩΝΗ:

Μην λες τέτοια. Τώρα είναι εδώ και ο Ευτύχης. Θα έχει κάποια λύση

ΕΙΡΗΝΗ:

Μην σκάς, ότι είναι να γίνει θα γίνει. Πες μου άλλα νέα

ΔΙΩΝΗ:

Είδα και την Αναστασία. Έχει παντρευτεί έναν πλούσιο γιατρό. Της έραψα και ένα φουστάνι

ΕΙΡΗΝΗ:

Όπως ονειρευόταν

ΔΙΩΝΗ:

Δεν την είδα όμως και ευτυχισμένη. Κάτι της λείπει νιώθω.

ΕΙΡΗΝΗ:

Αν τα έχεις όλα, τι άλλο να βρεις για να ευτυχίσεις;

ΔΙΩΝΗ:

Σου έραψα και ένα φόρεμα, εδώ το έχω.

ΕΙΡΗΝΗ:

Είναι άσπρο; Θα μου χρειαστεί στο νεκροκρέβατο.

(Μπαίνει ο Ευτύχης)

ΕΥΤΥΧΗΣ:

Διώνη;

ΔΙΩΝΗ:

Ευτύχη!

ΕΥΤΥΧΗΣ:

(την Αγκαλιάζει) Τι έκπληξη ήταν αυτή

ΔΙΩΝΗ:

Ευχάριστη ελπίζω.

ΕΥΤΥΧΗΣ:

Όσο δεν φαντάζεσαι

ΕΙΡΗΝΗ:

Φύγετε τώρα. Πηγαίνετε μια βόλτα να τα πείτε οι δυο σας. Θα έχετε πολλά να πείτε και με κουράζει η ευτυχία σας (γελά). Θα έρθεις μετά Διώνη, να μου τα πεις όλα με λεπτομέρειες.

ΔΙΩΝΗ:

Στο υπόσχομαι

ΣΚΗΝΗ 80:

(Εξωτερικός χώρος, περπατούν η Διώνη και ο Ευτύχης).

ΔΙΩΝΗ:

Μου σπάραξε την καρδιά η Ειρήνη

ΕΥΤΥΧΗΣ:

Κι εμένα. Έχω ελπίδες όμως. Θα την πάρω μαζί μου στην Αμερική. Εκεί είναι μπροστά σε όλα. Έχουν καλούς γιατρούς και φάρμακα. Οι δουλειές μου πάνε καλά, θα μπορέσω να την βοηθήσω. Ήδη δείχνει να βελτιώνεται. Περιμένω να φτιάξει λίγο ο καιρός, να την πάρω στην Αμερική.

ΔΙΩΝΗ:

Ελπίζω να την βοηθήσει. Σε έχουν ανάγκη οι δικοί σου Ευτύχη. Χαίρομαι που ήρθες.

ΕΥΤΥΧΗΣ:

Και η πατρίδα μου με είχε ανάγκη. και όλα δείχνουν ότι τα καταφέραμε.

ΔΙΩΝΗ:

Θα δεχτούν την Ένωση με την Ελλάδα. Ανησυχώ. Οι Τούρκοι, οι ξένοι, ακόμα και στην Ελλάδα διστάζουν. Μπορεί να έχουμε πόλεμο;

ΕΥΤΥΧΗΣ:

Μην ανησυχείς καθόλου. Ο Σοφούλης το ελέγχει. Είναι θέμα χρόνου η Ένωση. Και ο Βενιζέλος θα πεισθεί από την επιμονή μας και όλοι. Είπαμε, άμα ζητάς παίρνεις.

ΔΙΩΝΗ:

Έτσι ζητάς και στην Αμερική;

ΕΥΤΥΧΗΣ:

Ειδικά εκεί. Είναι πιο οργανωμένοι στις διεκδικήσεις τους, έχουν συνδικάτα πολύ ισχυρά. Στην αρχή που πήγα ήταν δύσκολα. Ξένος τόπος ξένη γλώσσα, έθιμα. Τώρα προσαρμόστηκα. Και πίστεψέ με, είναι πιο εύκολα. Τώρα έχω δική μου επιχείρηση, εμπόριο. Εισαγωγές-εξαγωγές.

ΔΙΩΝΗ:

Θα γυρίσεις εκεί για πάντα;

ΕΥΤΥΧΗΣ:

Ο θεός θα δείξει. Αν εύρισκα και την κατάλληλη γυναίκα να κάνω οικογένεια. Εσύ Διώνη; Θέλεις να κάνεις οικογένεια;

ΔΙΩΝΗ:

Υποθέτω. Η ζωή στη Αθήνα δεν με έχει αφήσει να το σκεφτώ. Έφυγα τρέχοντας από εδώ για να ξεφύγω από το παρελθόν και βούτηξα σε ένα καινούργιο κόσμο. Και στην Αθήνα τα

πράγματα δεν ήταν εύκολα, στην αρχή τουλάχιστον. Τώρα μου ανοίγονται επιλογές στη ζωή, πέρα από την επιβίωση, που πρέπει να αποφασίζω.

ΕΥΤΥΧΗΣ:

Θα μείνεις με τους δικούς σου;

ΔΙΩΝΗ:

Φυσικά.

ΕΥΤΥΧΗΣ:

Μένω μόνος σε ξενοδοχείο, στο Καρλόβασι. Ξέρεις πως είναι το σπίτι, ο ένας πάνω στον άλλο.

Δεν ήθελα να ξεβολέψω και την Ειρήνη. Αλλά τους επισκέπτομαι καθημερινά.

Μου έλειψες Διώνη, περνάω όμορφα όταν είμαστε μαζί.. Χαίρομαι να συζητώ μαζί σου. Θα έρχεσαι να με βλέπεις;

ΔΙΩΝΗ:

Θα έρχομαι. Κι εμένα μου αρέσει. Θέλω να πάω κάποιου, θέλεις να έρθεις μαζί μου;

ΕΥΤΥΧΗΣ:

Ναι φυσικά.

ΣΚΗΝΗ 81:

(Στην καμένη αποθήκη).

ΕΥΤΥΧΗΣ:

Η αποθήκη που παίζαμε μικροί. Το ορμητήριό σας με την Ειρήνη.

ΔΙΩΝΗ:

Αυτές οι στάχτες είναι ο παιδικός μου κόσμος. Έπρεπε να καεί για να ενηλικιωθώ.

ΕΥΤΥΧΗΣ:

Τι έγινε εκείνες τις μέρες Διώνη. Σε σημάδεψε.

ΔΙΩΝΗ:

Τραβήχτηκε το πέπλο που μου έκρυβε τον πραγματικό κόσμο. Έμαθα πολλά από τότε, η μικρή φοβισμένη παιδούλα έγινε γυναίκα. Οφείλω όμως κάτι ακόμα στον εαυτό μου. Μια επίσκεψη στον άνθρωπο που πλήγωσε απίστευτα την οικογένειά μου. Τον Λάσκαρη. Θέλω να του δείξω ότι ο τρόμος δεν μας νίκησε.

ΕΥΤΥΧΗΣ:

Θέλεις να σε συνοδεύσω; Θα είναι επικίνδυνο.

ΔΙΩΝΗ:

Σε ευχαριστώ. Μην ανησυχείς. Δεν κινδυνεύω.

ΕΥΤΥΧΗΣ:

Τώρα που σε βρήκα Διώνη δεν θέλω να σε χάσω (την αγκαλιάζει).

ΔΙΩΝΗ:

Είσαι τόσο καλός

ΣΚΗΝΗ 82:

(Στο εργοστάσιο, στη γραμματέα στον προθάλαμο του γραφείου του Κλέανθου).

ΔΙΩΝΗ:

Καλημέρα σας, θα ήθελα να δω τον κ. Κλέανθο

ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ:

Ο κ. Λάσκαρης δεν είναι διαθέσιμος, έχετε ραντεβού;

ΔΙΩΝΗ:

Όχι, αλλά άμα του πείτε ότι θέλει να τον δει η κ. Δουλμούση, η Διώνη Δουλμούση θα με δεχτεί.

ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ:

Δεν μπορώ να τον ενοχλήσω κυρία μου, έχω σαφείς εντολές.

ΑΛΕΞΗΣ:

Διώνη, τι κάνεις εδώ; Ήσουν στην Αθήνα ήξερα.

ΔΙΩΝΗ:

Γειά σου Αλέξη. Γύρισα

ΑΛΕΞΗΣ:

Χαίρομαι που σε βλέπω, έλα στο γραφείο μου

ΣΚΗΝΗ 83:

(Στο γραφείο του Αλέξη)

ΑΛΕΞΗΣ:

Έχει αλλάξει

ΔΙΩΝΗ:

Μεγάλωσα

ΑΛΕΞΗΣ:

Ομόρφυνες.

ΔΙΩΝΗ:

Ωρίμασα

ΑΛΕΞΗΣ:

Βρήκες αυτό που έψαχνες στην Αθήνα;

ΔΙΩΝΗ:

Γνώρισα πολλά

ΑΛΕΞΗΣ:

Γύρισες όμως. Οι πόρτες μας είναι ορθάνοιχτες για σένα. Τώρα κάνω κουμάντο εγώ. Ο πατέρας μου αποδέχτηκε την εξέλιξη. Οι πολιτικές εξελίξεις του απέδειξαν ότι τα πράγματα αλλάζουν και πρέπει να προσαρμοζόμαστε.

ΔΙΩΝΗ:

Έμαθα ότι ανέλαβες, έχεις ήδη αρχίσει να αλλάζεις τα πράγματα στο εργοστάσιο.

ΑΛΕΞΗΣ:

Εννοείς τα μηχανήματα. Ναι, είμαι περήφανος για αυτά. Αλλά άλλαξα και τις συνθήκες για τους εργάτες. Δουλεύουν με μεγαλύτερη ασφάλεια και οι μισθοί είναι καλύτεροι.

ΔΙΩΝΗ:

Είμαι σίγουρος ότι θα είσαι καλύτερος από τον πατέρα σου Αλέξη και χαίρομαι για σένα. Αλλά ποτέ δεν θα δεις τα πράγματα από τα μάτια ενός εργάτη. Ήδη οι μηχανές έδιωξαν κόσμο από την δουλειά.

ΑΛΕΞΗΣ:

Το καταλαβαίνω. Ξέρω και για τη μητέρα σου, όποτε θέλει μπορεί να έρθει, θα βρούμε κάτι να κάνει. Για σένα θα έκανα το παν. Αλλά δεν μπορούμε να σταματάμε την εξέλιξη. Πρέπει να προσαρμοζόμαστε.

ΔΙΩΝΗ:

Ναι, πρέπει.

ΑΛΕΞΗΣ:

Διώνη, παρότι δεν κατάλαβα ποτέ γιατί δεν θα μπορούσαμε να είμαστε μαζί, δέχτηκα την απόφασή σου και έπεισα τον εαυτό μου να το αποδεχτεί. Οι λίγες στιγμές όμως σήμερα είναι αρκετές για να ξυπνήσουν το πάθος μου για σένα. Νομίζω ότι σου έχω φερθεί καλά και είμαι διατεθειμένος να λύσω κάθε πρόβλημα που βρίσκεται αναμεσά μας, όποιο κι αν είναι αυτό. Φτάνει να μου γνέψεις θετικά.

ΔΙΩΝΗ:

Έχεις δίκιο Αλέξη, δείχνει ότι είμαι σκληρή μαζί σου, ενώ μου έχεις φερθεί τόσο καλά. Πίστεψέ με όμως, για να είμαστε μαζί πρέπει να απαρνηθείς αυτό που είσαι. Δεν θέλω να σου ζητήσω αυτή τη θυσία

ΑΛΕΞΗΣ:

Άφησέ με να το αποφασίσω εγώ αυτό. Επέτρεψε μου τουλάχιστον να ελπίζω. Θέλω να το σκεφτείς. Αν θέλεις όλα τα προβλήματά, τα δικά σου και της οικογένειάς σου θα λυθούν.

ΣΚΗΝΗ 84:

(Στο καφενείο στο Καρλόβασι).

ΕΥΤΥΧΗΣ:

Άντε γειά μας

ΝΙΚΟΣ (30):

Στην Ένωση

ΛΟΥΚΑΣ (30):

Στον Σοφούλη

(τσουγκρίζουν)

ΕΥΤΥΧΗΣ:

Νίκο, Λουκά, φίλοι μου είμαι πολύ χαρούμενος. Όλα μας πάνε κατ ευχέιν.

ΝΙΚΟΣ:

Είναι θέμα ημερών να έρθει Ελληνικός στρατός στο νησί

ΛΟΥΚΑΣ:

Θα αλλάξει η ζωή μας με την Ένωση.

ΝΙΚΟΣ:

Λένε ότι θα είναι δύσκολα, θα χαλάσει το εμπόριο με τους Τούρκους

ΛΟΥΚΑΣ:

Ναι και θα φτωχύνουν οι αφεντάδες

ΕΥΤΥΧΗΣ:

Όλα θα τα φτιάξουμε. Θα ψηφίζουμε και θα ακούγεται η φωνή μας.

ΛΟΥΚΑΣ:

Ευτύχη πρέπει να κατέβεις στις εκλογές. Ποιος είναι καλύτερος να μας εκπροσωπήσει

ΝΙΚΟΣ:

Ναι, έχει δίκιο ο Λουκάς

ΕΥΤΥΧΗΣ:

Ευχαριστώ παιδιά που το πιστεύετε. Με τιμάτε. Αλλά εγώ θα φύγω για Αμερική.

ΛΟΥΚΑΣ:

Τι τη θες την ξενιτειά. Κάτσε εδώ στον τόπο σου, να βρεις και μια κυρά, να κάνεις τα κουτσούβελά σου.

ΝΙΚΟΣ:

Ναι, παπούτσι απ' τον τόπο σου λένε

ΕΥΤΥΧΗΣ:

Νομίζω ότι την βρήκα την κατάλληλη και είναι από εδώ. Αν θέλει ο Θεός θα την πάρω μαζί μου, και θα σκαρώσω τους μάγκες. Δύο παιδιά θέλω και μια κόρη.

ΝΙΚΟΣ:

Για πες, ποια η τυχερή

ΕΥΤΥΧΗΣ:

Η Διώνη, η μικρή κόρη του Δουλμούση.

ΛΟΥΚΑΣ:

Επικίνδυνη επιλογή κάνεις φίλε. Δεν μας πέφτει ο λόγος αλλά φίλοι είμαστε, δεν θέλουμε να κακοπέσεις.

ΕΥΤΥΧΗΣ:

Τι εννοείς Λουκά;

ΛΟΥΚΑΣ:

Εννοώ είναι δύσκολος άνθρωπος και έχουν ακουστεί πολλά για δαύτην.

ΝΙΚΟΣ:

Κι εγώ έχω ακούσει, την γυρόφερνε ο Αλέξης, ο γιος του Λάσκαρη. Τι να θέλει αυτός από μια εργάτρια, να διασκεδάσει. Δεν ξέρω τι κάνανε, αλλά πρόσεχε. Έχει βουίξει ο κόσμος.

ΛΟΥΚΑΣ:

Άσε που τόσα χρόνια στην Αθήνα, δεν θα έχει καμιά ιστορία; Είναι πολύ ανεξάρτητη. Πρόσεχε Ευτύχη, μην βασίζεσαι πολύ σε τέτοιες γυναίκες. Υπάρχουν τόσες κοπέλες, μαζεμένες, άβγαλτες.

ΣΚΗΝΗ 85:

(Εξωτερική σκηνή. Ο Ευτύχης και η Διώνη περπατάνε αγκαζέ).

ΔΙΩΝΗ:

Όμορφη μέρα σήμερα

ΕΥΤΥΧΗΣ:

Ναι, πράγματι. Βγαίνουμε τόσες μέρες Διώνη, πάμε βόλτες στην πόλη. Δεν μου έχεις δείξει ούτε στιγμή ότι φοβάσαι τον κόσμο, τι θα πει, μην σε εκθέσω.

ΔΙΩΝΗ:

Έχεις δίκιο, θα έπρεπε να με αρραβωνιαστείς πρώτα (γελά)

ΕΥΤΥΧΗΣ:

Μην γελάς. Πολλές γυναίκες θα το ζητούσαν. Ξέρεις τα αισθήματά μου για εσένα, αλλά δεν σε έχω διασφαλίσει κιόλας.

ΔΙΩΝΗ:

Μην είσαι και τόσο σίγουρος για σένα κύριε Ευτύχη. Εγώ δεν σου έχω αποκαλύψει ακόμα τα αισθήματά μου (γελά)

ΕΥΤΥΧΗΣ:

Σου αρέσει να παίζεις μαζί μου, μικρή κουμπώ.

ΔΙΩΝΗ:

(Του βγάζει τη γλώσσα).

ΕΥΤΥΧΗΣ:

Σοβαρά τώρα, μιλούσα με φίλους χθες και σε όλους κάνει εντύπωση η ανεξαρτησία σου. Δεν φοβάσαι τι θα πουν γύρω σου. Δεν φοβάσαι μην κηλιδωθείς

ΔΙΩΝΗ:

Και δεν μπορέσω να βρω γαμπρό να αποκατασταθώ (γελά). Πρόσεχε καλά Ευτύχη με ποια θέλεις να μπλέξεις.

ΕΥΤΥΧΗΣ:

Φτάσαμε στο ξενοδοχείο μου. Θέλεις να ανέβεις

ΔΙΩΝΗ:

Αν μου υποσχεθείς γάμο (γελά)

ΕΥΤΥΧΗΣ:

Είσαι ξεχωριστή γυναίκα Διώνη. Δεν ξέρω αν θα μπορούσα να ζήσω μακριά σου.

ΣΚΗΝΗ 86:

(Στο Δωμάτιο του Ευτύχη, στο ξενοδοχείο).

ΔΙΩΝΗ:

Λοιπόν; Αποφάσισες αν μπορείς να ζήσεις μακριά μου;

ΕΥΤΥΧΗΣ:

Σε αγαπάω Διώνη. Θέλω να γίνεις γυναίκα μου

(Την φιλά. Κάνουν έρωτα)

(ξαπλωμένοι κι αγκαλιασμένοι αφού τελειώσουν)

ΔΙΩΝΗ:

Είμαι ευτυχισμένη

ΕΥΤΥΧΗΣ:

Θέλεις να μείνεις μαζί μου Διώνη.

ΔΙΩΝΗ:

Που εδώ;

ΕΥΤΥΧΗΣ:

Ναι εδώ. Θα έρθω σπίτι σου να μιλήσω στην μητέρα σου. Θέλεις;

ΔΙΩΝΗ:

Θέλω.

ΣΚΗΝΗ 87:

(Σκηνή στο σπίτι της Διώνης).

ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ:

Κ. Λάσκαρη, καλησπέρα σας. Ανέλπιστη η επίσκεψή σας. Περάστε. Μητέρα; Ο κ. Λάσκαρης

ΠΕΡΣΑ:

Καλησπέρα σας. Τη Διώνη ζητάτε; καθήστε

ΑΛΕΞΗΣ:

Καλησπέρα σας. Για τη Διώνη πρόκειται, αλλά όχι. Εσάς θα ήθελα να δω κ. Δουλμούση.
Συγνώμη για την αναστάτωση.

ΠΕΡΣΑ:

Μάθατε για τη Διώνη, ότι ήρθε, εννοώ στο νησί.

ΑΛΕΞΗΣ:

Ναι, μας επισκέφθηκε κιόλας. Έχουμε μιλήσει.

ΠΕΡΣΑ:

Παρακαλώ μιλήστε μου.

ΑΛΕΞΗΣ:

Γνωρίζετε ήδη για τη σύντομη περιπέτεια που είχα με την κόρη σας. Σας διαβεβαιώ ότι φέρθηκα σας κύριος απέναντί της.

ΠΕΡΣΑ:

Είμαι σίγουρη γι' αυτό

ΑΛΕΞΗΣ:

Αλλά επίσης ποτέ δεν έκρυπα τα συναισθήματά μου για εκείνη, σε σημείο να θέσω σε κίνδυνο τη σχέση μου με τον πατέρα μου. Η Διώνη γνωρίζει για τα συναισθήματα αυτά και μου είχε δώσει την εντύπωση ότι κι εκείνη έτρεφε αντίστοιχα συναισθήματα για εμένα.

Είχαμε φτάσει πιστεύω πριν 5 χρόνια σε ένα καλό σημείο, όταν ξαφνικά και χωρίς να μου δώσει καμία εξήγηση διέκοψε μαζί μου και έφυγε για την Αθήνα.

ΠΕΡΣΑ:

Είναι αλήθεια όλα αυτά που περιγράφετε κ. Λάσκαρη.

ΑΛΕΞΗΣ:

Για να μην μακρηγορώ, αυτό που ζητάω από εσάς είναι μια εξήγηση, να καταλάβω τι έκανα λάθος. Δεν σας κρύβω ότι ακόμα διατηρώ συναισθήματα για την κόρη σας και είμαι διατεθειμένος να τη δεχτώ. Εφόσον εσείς, που είστε πιο κοντά της γνωρίζετε κάτι ή μπορείτε να με βοηθήσετε προς αυτό το σκοπό παρακαλώ θα εκτιμήσω κάθε βοήθεια.

ΠΕΡΣΑ:

Κ. Λάσκαρη, πιστέψτε με, σας εκτιμώ ιδιαίτερα και θα ήθελα όσο τίποτα, ως μάνα, η κόρη μου να έχει την τύχη να έχει έναν σύντροφο σαν εσάς. Να είστε σίγουρος ότι από την μεριά μου θα βοηθήσω όσο μπορώ να συμβεί αυτό, αλλά η απόφαση είναι την κόρης μου και μόνο αυτής.

ΑΛΕΞΗΣ:

Φυσικά, το καταλαβαίνω. Σας ευχαριστώ πολύ. (Φεύγει)

ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ:

Δεν πιστεύω αυτά που ακούω. Να μας παρακαλά ο Λάσκαρης και η Διώνη να κάνει του κεφαλιού της, όπως πάντα. Κι εσύ την υπερασπίζεσαι. Μάνα δεν καταλαβαίνω πως ανέχεσαι αυτή τη συμπεριφορά. Που είναι τώρα η Διώνη μάνα; Ξερεis; Που γυρίζει κάθε μέρα όλο αυτό τον καιρό; Θα σου πω εγώ. Με τον Ευτύχη. Δεν της κάνει ο Αλέξης και θέλει τον Ευτύχη.

ΠΕΡΣΑ:

Σταυρούλα αγάπη μου, τι να κάνω εγώ; Είναι μεγάλη πλέον και αποφασίζει για τον εαυτό της.

ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ:

Όλοι οι άντρες στα πόδια της και αυτή μας εκθέτει οικογενειακώς. Θα ανεχόσουν αυτή τη συμπεριφορά από εμένα; Με έμαθες διαφορετικά εμένα, να είμαι εργατική, τίμια και τι

κέρδισα; Γιατί σε άκουγα; Είμαι τριάντα χρονών και μόνη. Όλα για εκείνη (κλαίει στην αγκαλιά της)

ΠΕΡΣΑ:

Ήσυχα αγάπη μου. Συγνώμη. Συγνώμη.

ΣΚΗΝΗ 88:

(Στο σπίτι της Διώνης)

ΔΙΩΝΗ:

Γύρισα μάνα. Τι έχετε;

ΠΕΡΣΑ:

Πέρασε από εδώ ο Αλέξης. Σε ζήτησε, αλλά το πιο σημαντικό εκδήλωσε το ενδιαφέρον του για σένα. Που ήσουν εσύ; Συνέχεια λείπεις από τότε που γύρισες.

ΔΙΩΝΗ:

Τι εννοείς μητέρα; Στον Αλέξη έχω εξηγήσει. Είμαι ξεκάθαρη μαζί του.

ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ:

Σε ρώτησε που ήσουν.

ΔΙΩΝΗ:

Ήμουν με τον Ευτύχη.

ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ:

Και τι έκανες;

ΠΕΡΣΑ:

Διώνη, πρέπει να καταλάβεις ότι με αυτή τη συμπεριφορά εκθέτεις πρώτα τον εαυτό σου, αλλά και την οικογένειά σου. Ο πατέρας σου δεν θα ανεχόταν ποτέ τέτοιες συμπεριφορές.

ΔΙΩΝΗ:

Αποφάσισα να ζήσω με τον Ευτύχη μητέρα. Θα μετακομίσω στο ξενοδοχείο του. Για να μην έχεις και ενδοιασμούς, θα έρθει να στο ζητήσει και ο Ευτύχης.

ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ:

Είδες μητέρα;

ΠΕΡΣΑ:

Τι εννοείς Διώνη θα ζήσεις με τον Ευτύχη. Θα παντρευτείτε;

ΔΙΩΝΗ:

Ίσως. Δεν το έχω αποφασίσει ακόμα.

ΠΕΡΣΑ:

Σύνελθε κόρη μου. Σου ανοίγεται μια ευκαιρία. Στα πόδια σου πέφτει ένας από τους ισχυρότερους άνδρες του νησιού, και εσύ προτιμάς να κυλιέσαι στα κρεβάτια ενός άνδρα, που δεν σε έχει καν εξασφαλίσει;

ΔΙΩΝΗ:

Τόσο λίγη αξία δίνεις μητέρα στην κόρη σου; Ποιος είπε ότι περιμένω έναν άνδρα για να με εξασφαλίσει. Μόνη μου φτιάχνω τη ζωή μου μάνα, αυτό με έμαθε ο πατέρας κι αυτό κάνω.

(ξεκινά να ετοιμάζει τα πράγματά της)

ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ:

Θα μπορούσε και η μητέρα μας να φτιάξει τη ζωή της, μετά το θάνατο του πατέρα. Δεν το έκανε, για χάρη μας. Έτσι την πετάς;

ΔΙΩΝΗ:

Πάντα θα είμαι μαζί σας. Ο Ευτύχης θέλει να φύγουμε μαζί για την Αμερική. Θα χαρώ να έρθετε κι εσείς. Θα μας βοηθήσει. Η δουλειά που κάνετε θα πιάσει τόπο εκεί. Κι εσύ Σταυρούλα, οι αξία σου θα εκτιμηθεί, πίστεψέ με. Θα κάνω 'τι μπορώ για να σας βοηθήσω, αλλά μην μου ζητάτε να μπω σε ένα κλουβί.

ΠΕΡΣΑ:

Ανάθεμα τον πατέρα σου και αυτή τη Γερακίνα

ΔΙΩΝΗ:

Καληνύχτα μάνα, καληνύχτα Σταυρούλα. Θα έρχομαι να σας βλέπω.

ΣΚΗΝΗ 89:

(Ευτύχης με Διώνη, στο δωμάτιο του ξενοδοχείου. Ξαπλωμένοι στο κρεβάτι).

ΕΥΤΥΧΗΣ:

Ωστε επισκέφτηκε και το σπίτι σου. Θράσος έχει αυτός ο Αλέξης. Τι δικαιώματα του έχεις δώσει;

ΔΙΩΝΗ:

Έχω κάνει απολύτως ξεκάθαρη τη θέλησή μου. Απλά πολλές φορές εσείς οι άντρες νομίζετε ότι δεν έχουμε δικαίωμα να αποφασίζουμε μόνες μας.

ΕΥΤΥΧΗΣ:

Είχατε σχέση πριν 5 χρόνια όμως ε;

ΔΙΩΝΗ:

Ζηλεύεις; (γελά) όχι. Εξέφρασε τα αισθήματά του σαν κύριος, αλλά οι περιστάσεις δεν ευνόησαν το ειδύλλιο.

ΕΥΤΥΧΗΣ:

Δηλαδή αν οι συνθήκες ευνοούσαν το ειδύλλιο θα ήσουν μαζί του τώρα;

ΔΙΩΝΗ:

Ναι, ζηλεύεις. Αχ χαζούλη, δεν είχα ούτε θέλω να έχω τίποτα μαζί του.

ΕΥΤΥΧΗΣ:

Θέλω να φύγουμε αμέσως από εδώ. Τελειώνει ο Φλεβάρης, μπορούμε να ταξιδέψουμε. Θα κανονίσω τα εισιτήρια για Πειραιά κι από εκεί για Αμερική. Εμείς, η Ειρήνη και οι δικοί σου. Τους μίλησες; θέλουν έτσι;

ΔΙΩΝΗ:

Εκείνοι θέλουν. Εμένα όμως δεν με ρώτησες.

ΕΥΤΥΧΗΣ:

Εμείς τα έχουμε πει. Δεν σου είπα ότι θα σε παντρευτώ; Τώρα σε έχω εκθέσει άλλωστε. Θα παντρευτούμε στην Αμερική, θα δουλεύω εγώ και εσύ θα μεγαλώνεις τα παιδιά μας. Δύο παιδιά και μια κόρη θα κάνουμε.

ΔΙΩΝΗ:

Έγινες και Θεός τώρα; Ξέρεις και τι παιδιά θα κάνουμε; Και τα σχέδια σου για το νησί; Η Ένωση;

ΕΥΤΥΧΗΣ:

Είναι θέμα ημερών. Ελευθερώθηκε το νησί μας ήδη και τώρα θα ενωθεί με την Ελλάδα. Πλέον εμείς εκλέγουμε ποιος θα μας κυβερνήσει. Νομίζω ότι αφήνω την πατρίδα μου ελεύθερη στην επόμενη γενιά.

ΔΙΩΝΗ:

Εσείς αποφασίζετε ποιος θα κυβερνήσει. Εμείς δεν ψηφίζουμε ακόμα.

ΕΥΤΥΧΗΣ:

Τι εννοείς; Ποιοι εσείς;

ΔΙΩΝΗ:

Οι γυναίκες. Δεν είναι άδικο να μην ψηφίζουμε;

ΕΥΤΥΧΗΣ:

Τι ξέρετε εσείς από πολιτική

ΔΙΩΝΗ:

Αν δεν ψηφίζουμε δεν θα μάθουμε ποτέ. Αλλά για αυτό το δικαίωμα να εκλέγεις τον ηγέτη σου πάλευες τόσο καιρό. Εμείς δεν έχουμε αυτό το δικαίωμα;

ΕΥΤΥΧΗΣ:

Διάβαζα και στην Αμερική για τις απόψεις αυτές, αλλά δεν πίστευα ότι θα τις ακούσω και στην Ελλάδα.

(Χτυπά η πόρτα)

Ποιος είναι;

(Ανοίγει, ένας μικρός είναι στην πόρτα)

ΜΙΚΡΟΣ:

Κ. Ευτύχη, ο πατέρας σας με έστειλε να σας φωνάξω. Η ειρήνη λέει δεν είναι καλά

ΕΥΤΥΧΗΣ:

Ευχαριστώ μικρέ μου

(Ετοιμάζονται και φεύγουν)

ΣΚΗΝΗ 90:

(Στο σπίτι της Ειρήνης. Μπαίνει ο Ευτύχης με την Ειρήνη)

ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΑ:

Έλα γιέ μου

ΕΥΤΥΧΗΣ:

Τι τρέχει μάνα, πως είναι η Ειρήνη;

ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΑ:

Έχει δυο μέρες πολύ βήχα. Κοντεύει να βγάλει τα σωθικά της. Με δυσκολία αναπνέει.

ΔΙΩΝΗ:

Γιατί δεν πάμε στο νοσοκομείο

ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΑ:

Ήρθε ο γιατρός, είπε ότι είναι πολύ άσχημα. Αν βγει τώρα στη νύχτα μπορεί να πεθάνει μέχρι να φτάσει στο Βαθύ. Θα περιμένουμε να ξημερώσει και βλέπουμε

ΠΕΤΡΟΣ:

Ο Θεός είναι μεγάλος. Θα την βοηθήσει

ΕΥΤΥΧΗΣ:

(Πάει στο δωμάτιο)

Ειρήνη;

ΕΙΡΗΝΗ:

Ήρθατε; Ευχαριστώ (χαμογελά)

Έλεγα δεν θα σας δω πριν φύγω

ΕΥΤΥΧΗΣ:

Τι είναι αυτά που λες; Μαζί θα φύγουμε. Αύριο θα βγάλω εισιτήρια για την Αμερική. Όλοι θα φύγουμε.

ΔΙΩΝΗ:

Μαζί θα πάμε. Θα έρθω κι εγώ Ειρήνη. Θα είμαστε όλοι μαζί. Κάνε κουράγιο το βράδυ θα περάσει.

ΕΙΡΗΝΗ:

(χαμογελά)

Ναι, θα φύγουμε μαζί και ο αδερφός μου θα παντρευτεί την αδερφή μου. Θα είμαι τόσο ευτυχισμένη που θα σας βλέπω (Βήχει, αναπνέει δύσκολα)

ΕΥΤΥΧΗΣ:

Μην μιλάς. Ηρέμησε. Κοιμήσου.

ΕΙΡΗΝΗ:

Κρυώνω. Άναψε τη σόμπα μπαμπά.

ΠΕΤΡΟΣ:

Πάω να φέρω κι άλλα ξύλα κόρη μου.

ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΑ:

Ο γιατρός έγραψε κάποια φάρμακα. Έχεις λεφτά Ευτύχη μου να στείλω το μικρό να τα πάρει.

ΕΥΤΥΧΗΣ:

Φυσικά μάνα, πάρε.

ΠΕΤΡΟΣ:

Ήρθα κι εγώ, έφερα ξύλα. Τώρα θα ζεσταθεί το σπίτι.

ΕΥΤΥΧΗΣ:

Κοιμήθηκε μάνα, δεν ακούγεται. Θα ηρεμίσει τώρα, μέχρι το πρωί και βλέπουμε. Έ Μαννα;

ΔΙΩΝΗ:

Ευτύχη, νομίζω ότι δεν αναπνέει

ΕΥΤΥΧΗΣ:

Ειρήνη, Ειρήνη (κλαίει από πάνω της).

ΣΚΗΝΗ 91:

(Κηδεία την Ειρήνης. Όλοι συντετριμμένοι. Συλλυπούνται στην οικογένεια)

ΣΚΗΝΗ 92:

(Νοσοκομείο, οι χαρακτηριστικοί ήχοι μηχανημάτων).

ΕΙΡΗΝΗ (κόρη):

Κοίτα Κατερίνα. Η γιαγιά έχει δακρύσει

ΚΑΤΕΡΙΝΑ:

Τι να σκέφτεται άραγε;

ΕΙΡΗΝΗ:

Δεν ξέρω. Λένε ότι πριν το θάνατο περνά όλη η ζωή σου μπροστά από τα μάτια σου. Σαν ταινία

ΚΑΤΕΡΙΝΑ:

Τώρα βλέπει τα λυπητερά πράγματα μάλλον. Έχει ζήσει πολλές λύπες η γιαγιά;

ΕΙΡΗΝΗ:

Σίγουρα. Αν και ποτέ δεν μίλαγε γι' αυτές. Δεν μίλαγε συχνά για τα χρόνια στο νησί. Εγώ έζησα στην Αθήνα. Εκεί δούλευε σκληρά, έκανε θυσίες για να με μεγαλώσει, αλλά δεν την έβλεπα δυστυχισμένη.

ΚΑΤΕΡΙΝΑ:

Κρίμα που δεν την έζησα την γιαγιά.

ΕΙΡΗΝΗ:

Αφού παντρεύτηκα το 1939 έφυγα για την Αμερική. Μετά γεννήθηκες κι εσύ, ο αδερφό σου. Σπάνια βλέπομασταν με τη μητέρα μου. Απ' ότι ξέρω όμως έζησε ευτυχισμένη. Είχε έναν πολύ καλό σύντροφο. Δεν έκανε άλλα παιδιά, αλλά ζήσαν με αγάπη και κατανόηση. Πάντα έτσι μου έλεγε.

ΚΑΤΕΡΙΝΑ:

Ήταν κλειστός άνθρωπος η γιαγιά. Αλλά ήταν δυναμική. Φαντάζομαι δύσκολα μπορούσε γυναίκα να φτιάξει επιχειρήσεις την εποχή πριν τον πόλεμο, μόνη της. Χωρίς υποστήριξη.

ΕΙΡΗΝΗ:

Έφτιαξε επιχειρήσεις, τα έχασε όλα στον πόλεμο και ξαναέφτιαξε μετά. Είναι πολύ δυνατή η γιαγιά σου και τώρα ακόμα πολεμάει με το θάνατο.

(Κλείνουν τα μάτια της)

ΣΚΗΝΗ 93:

(2/3/1913. Βαθύ. Σκηνές από την απόβαση των Ελληνικών στρατευμάτων στη Σάμο με υπότιτλο:

«2 Μαρτίου 1913. Απόβαση των Ελληνικών στρατευμάτων στη Σάμο»)

ΣΚΗΝΗ 94:

(Στο δωμάτιο του Ευτύχη, ο ίδιος η Διώνη ετοιμάζονται για να φύγουν για Πειραιά).

ΔΙΩΝΗ:

Η καρδιά μου είναι μαύρη. Νιώθω ότι αφήνω ένα κομμάτι μου πίσω. Ένα κομμάτι που αγαπώ πολύ.

ΕΥΤΥΧΗΣ:

Εννοείς την Ειρήνη. Κι εμένα θα μου λείψει

ΔΙΩΝΗ:

Δεν ξέρω τι είναι;

ΕΥΤΥΧΗΣ:

Η μητέρα σου θα είναι μαζί μας, το ίδιο και η αδερφή σου. Δεν θα σου λείψουν

ΔΙΩΝΗ:

Ναι, σε ευχαριστώ που θα τους πάρουμε μαζί. Δεν θα μπορούσαν ποτέ να ξενιτευτούν χωρίς την υποστήριξή σου. Αλλά είναι για καλό.

Οι γονείς σου δεν θα σου λείψουν;

ΕΥΤΥΧΗΣ:

Προσπάθησα να τους πείσω να έρθουν μαζί μας, αλλά δεν αφήνουν την Ειρήνη. Ποιος θα φροντίζει λένε το παιδί τους στο μνήμα. Ποιος θα της ανάβει το καντήλι. Νομίζω όμως ότι κι ο πατέρας μου δεν θα άντεχε μακριά από το νησί. Ο αέρας της θάλασσας είναι διαφορετικός εδώ.

ΔΙΩΝΗ:

Μαύρη η μέρα σήμερα

(χτυπά η πόρτα)

ΕΥΤΥΧΗΣ:

Περιμένουμε κάποιον;

(Ανοίγει. Είναι ο Αλέξης)

ΑΛΕΞΗΣ:

Καλησπέρα σας.

ΕΥΤΥΧΗΣ:

Τι θέλεις εσύ εδώ;

ΔΙΩΝΗ:

Ευτύχη, γίνεσαι αγενής

ΑΛΕΞΗΣ:

Καταρχήν ήρθα να σας συλλυπηθώ για την απώλεια της αδερφή σας και της φίλης σου Διώνη.

ΕΥΤΥΧΗΣ:

Ευχαριστώ

ΑΛΕΞΗΣ:

Έμαθα επίσης ότι ετοιμάζεστε να ταξιδέψετε

ΔΙΩΝΗ:

Για Πειραιά και από εκεί για Αμερική

ΑΛΕΞΗΣ:

Ελπίζω Διώνη η ξενιτειά να σου δώσει τη ευτυχία που ζητάς και που αρνήθηκες από εμένα

ΕΥΤΥΧΗΣ:

Να είσαι σίγουρος κύριε, ξέρω να κάνω ευτυχισμένη την γυναίκα μου

ΑΛΕΞΗΣ:

Δεν το αρνούμαι κύριε. Δεν ξέρω βέβαια πόσο την αγαπάτε. Γιατί αν την αγαπούσατε δεν θα την βάζατε σε αυτή την ταλαιπωρία, να ξενιτευτεί και να ξεκινήσει μια νέα ζωή σε μια ξένη χώρα. Μπορείτε κι εσείς ακόμα να αναγνωρίσετε ότι εγώ έχω πολύ περισσότερα να της προσφέρω. Αν την αγαπούσατε θα κάνατε πίσω και θα αφήνατε χώρο να ζήσει μια ευτυχισμένη ζωή δίπλα μου.

ΕΥΤΥΧΗΣ:

Κ. Αλέξη, νομίζω ότι πρέπει να παραδεχτείτε ότι σας κέρδισα στην μικρή μας κούρσα και να αποδεχτείτε την ήττα σας.

ΔΙΩΝΗ:

Δεν σας πιστεύω, απευθύνεστε για εμένα σαν να είμαι ένα έπαθλο. (Φεύγει από το δωμάτιο)

ΣΚΗΝΗ 95:

(1914. Σκηνή του караβιού που φτάνει στον Πειραιά).

ΣΚΗΝΗ 96:

(Στο σπίτι της Διώνης στον Πειραιά. Όλοι μαζί).

ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ:

Ωστε αυτό είναι το σπίτι σου Διώνη. Το είχα φανταστεί αλλιώς. Μικρό είναι.

ΔΙΩΝΗ:

Όσο χρειάζεται

ΕΥΤΥΧΗΣ:

Μην ανησυχείς. Στην Αμερική θα σε έχω σε παλάτι.

ΠΕΡΣΑ:

Αφήστε τα λόγια και βοηθήστε να τακτοποιηθούμε. Για τις μέρες που θα κάτσουμε μια χαρά είναι. Έλα Σταυρούλα πάρε αυτή τη βαλίτσα. Διώνη, που θα κοιμηθούμε;

ΔΙΩΝΗ:

Ένα δωμάτιο έχει, και το σαλόνι. Υπάρχει και το σπίτι της θείας Μερόπης. Πάμε μετά στο σπίτι της. Δεν είναι μακριά.

ΠΕΡΣΑ:

Καλά, θα δούμε. Να βολευτούμε πρώτα. Ευτύχη δεξ εσύ για τα εισιτήρια. Πότε φεύγει το καράβι.

ΣΚΗΝΗ 97:

(Στο σπίτι της Διώνης στον Πειραιά. Μπαίνουν μέσα οι τρεις γυναίκες).

ΜΕΡΟΠΗ:

Καλώς τες, καλώς τες καθίστε να σας θαυμάσω. Σταυρούλα πόσο μεγάλωσες; Πέρσα, έχουμε τόσα χρόνια να ιδωθούμε. Την μικρή την έζησα εδώ. Καλημέρα Διώνη.

ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ:

Καλημέρα θεία

ΠΕΡΣΑ:

Μερόπη, καλώς σε βρήκαμε. Μια χαρά σε βλέπω

ΜΕΡΟΠΗ:

Τι μια χαρά, γέρασα δεν βλέπεις;

ΔΙΩΝΗ:

Τι λες θεία, εσύ πετάς

ΜΕΡΟΠΗ:

Καλά καλά, καθίστε, να φέρω να κεραστείτε. Φτιάχνω καφέ, έχω και κουλούρια

ΔΙΩΝΗ:

Άσε θεία, τα φτιάχνω εγώ, το ξέρω το σπίτι

ΜΕΡΟΠΗ:

Άντε τράβα κόρη μου. Τα κουλούρια είναι στο ντουλάπι. Σταυρούλα, Πέρσα πως πίνετε τον καφέ;

ΠΕΡΣΑ:

Σκέτο εγώ

ΔΙΩΝΗ:

Θα τα φτιάξω θεία, ξέρω

ΠΕΡΣΑ:

Όμορφα έχεις βολευτεί εδώ αδερφούλα μου. Δικό σου είναι το σπίτι ε;

ΜΕΡΟΠΗ:

Ναι, ήταν του συγχωρεμένου. Μου το άφησε, μια μικρή σύνταξη, έχω και την δουλειά μου, τα βγάζω πέρα. Το νησί, εσείς;

ΠΕΡΣΑ:

Το νησί σε αναβρασμό. Αλλάζουν όλα τώρα με την Ένωση. Ο Παναής έφυγε ξαφνικά και δεν είχα βοήθεια. Τα βγάλαμε όμως πέρα.

ΜΕΡΟΠΗ:

Έχεις άξιες κόρες. Η Διώνη είναι υπέροχη, την γνώρισα και μπήκε στην καρδιά μου. Και για σένα Σταυρούλα έχω ακούσει καλά λόγια. Βοηθάς τη μάνα σου. Μπράβο

ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ:

Ευχαριστώ θεία

ΠΕΡΣΑ:

Είναι εργατική η Σταυρούλα και συνετή. Κρατάει το σπίτι και μόνη της αν χρειαστεί.

ΜΕΡΟΠΗ:

Το αποφασίσετε να φύγετε λοιπόν από το νησί.

ΠΕΡΣΑ:

Ναι, βρέθηκε η ευκαιρία. Πολλοί λένε ότι τώρα με την Ένωση, το νησί θα περάσει δύσκολα χρόνια. Στηριζόμασταν σε όλα από τους απέναντι. Τόσο εμπορεύματα ερχόντουσαν και πήγαιναν στην Τουρκία. Και οι άνθρωποι. Κανείς δεν ξέρει τι θα γίνει τώρα.

ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ:

Λένε ότι όλα θα σταματήσουν, ότι το νησί θα πεινάσει.

ΠΕΡΣΑ:

Στην Αμερική είναι διαφορετικά. Υπάρχει πλούτος εκεί. Θα παντρευτεί εκεί η Διώνη, ελπίζω να αποκατασταθεί και η Σταυρούλα μου.

ΜΕΡΟΠΗ:

Ε νέα είναι, θα βρει την τύχη της.

ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ:

Έχω ακούσει ότι πολλές γυναίκες πάνε στην Αμερική για να παντρευτούν

ΠΕΡΣΑ:

Ναι, λένε ότι το έχουν ήδη κανονισμένο το προξενιό.

ΜΕΡΟΠΗ:

Μην ανησυχείτε καθόλου, τέτοιο κορίτσι δεν θα πάει χαμένο.

Η Διώνη τον έχει έτοιμο το γαμπρό ε; Ευτύχης είπαμε.

ΠΕΡΣΑ:

Στην Αμερική θα γίνει ο γάμος. Έχει πολλούς Έλληνες εκεί και εκκλησίες. Πάντα την φοβόμουν τη Διώνη, ότι θα μείνει στο ράφι, αλλά θα παντρευτεί πρώτη.

ΔΙΩΝΗ:

Έτοιμοι οι καφέδες. Αυτός είναι ο δικός σου θεία

ΜΕΡΟΠΗ:

Ευχαριστώ μικρή μου. Γιατί το λες αυτό Πέρσα, Η Διώνη είναι πολύ άξια. Τη γνώρισα καλά εδώ, τόσο καιρό.

ΠΕΡΣΑ:

Είναι , δεν λέω, αλλά έχει και δύσκολο χαρακτήρα. Πάντα έκανε του κεφαλιού της και δεν υπολόγιζε κανέναν. Πόσο μάλλον έναν σύζυγο.

ΔΙΩΝΗ:

Υπολογίζω όποιους με υπολογίζουν

ΠΕΡΣΑ:

Την ακούς πως μιλάει; Αυτό εννοώ.

ΜΕΡΟΠΗ:

Μικρή είναι, τα λέει λίγο άκομψα, αλλά κατά βάθος έχει δίκιο. Ζητάει κάποιον σύντροφο να την υπολογίζει και να την σέβεται.

ΠΕΡΣΑ:

Μην την ενθαρρύνεις. Έχει σύντροφο πλέον. Τον ξέρουμε από παιδί, είναι καλός και αφοσιωμένος στην οικογένειά του. Θα την κάνει ευτυχισμένη.

ΔΙΩΝΗ:

Δεν περιμένω τον άντρας μου για να γίνω ευτυχισμένη.

ΠΕΡΣΑ:

Ω ναι κόρη μου, αλλά ο λάθος άντρας εύκολα μπορεί να σε κάνει δυστυχισμένη.

ΜΕΡΟΠΗ:

Θα κάτσετε μέρες

ΠΕΡΣΑ:

Πήγε ο Ευτύχης να βρει εισιτήρια. Θα ξέρουμε το μεσημέρι.

ΜΕΡΟΠΗ:

Ωραία, σας περιμένω όλους το μεσημέρι για φαγητό.

ΣΚΗΝΗ 98:

(Σπίτι της Διώνης στον Πειραιά. Ο Ευτύχης κάθεται και βγάζει τα παπούτσια του).

ΠΕΡΣΑ:

Πεινάς Ευτύχη μου; Να σου βάλω να φας.

ΕΥΤΥΧΗΣ:

Δεν θέλω κ. Πέρσα, συνάντησα κάτι γνωστούς από το νησί και κάτσαμε στο καπηλειό.

Τσιμπήσαμε κάτι.

ΠΕΡΣΑ:

Τι νέα από τη Σάμο;

ΕΥΤΥΧΗΣ:

Δύσκολα περνάνε. Ήρθε απότομα η αλλαγή και κανείς δεν ήταν προετοιμασμένος. Οι αγρότες, τα εργοστάσια δεν έχουν που να πουλήσουν. Θέλει δυο μέρες να φέρει τα εμπορεύματα το καράβι στην ηπειρωτική Ελλάδα, ενώ πριν πήγαινε δίπλα, στους Τούρκους. Δεν πουλάνε τώρα. Βάζουν ακόμα δασμούς στα προϊόντα μας στην Ελλάδα, το πιστεύεις;

ΠΕΡΣΑ:

Θα βρεθεί η άκρη, υπομονή

ΕΥΤΥΧΗΣ:

Δεν το περίμενε έτσι ο κόσμος και διαμαρτύρεται. Περιμέναμε καλύτερη αντιμετώπιση από την Ελληνική κυβέρνηση

ΠΕΡΣΑ:

Τι να κάνει κι αυτή. Είναι τόσοι νέοι τόποι τόσα προβλήματα να διαχειριστεί

ΕΥΤΥΧΗΣ:

Μην τους δικαιολογείς, γι' αυτό κυβερνάνε για να λύνουν τα προβλήματα του κόσμου. Η Διώνη που είναι;

ΠΕΡΣΑ:

Έχει πάει σε κάτι φίλες της είπε, ένα σύλλογο μου είπε.

ΕΥΤΥΧΗΣ:

Πάλι λείπει; Δέκα μέρες είμαστε εδώ και συνέχεια λείπει.

ΠΕΡΣΑ:

Ε, φεύγει στα ξένα. Να μην τους αποχαιρετήσει; Είχε κάνει τον κύκλο της εδώ, τόσα χρόνια.

ΕΥΤΥΧΗΣ:

Εσύ μαγείρεψες πάλι ε;

ΠΕΡΣΑ:

Η Σταυρούλα.

ΕΥΤΥΧΗΣ:

Ορίστε, ένα πιάτο φαΐ δεν έχει κάνει τόσες μέρες. Πως θα φροντίσει τον άντρα της στην Αμερική. Δεν είναι εύκολα εκεί κ. Πέρσα. Πρέπει να της βάλεις μυαλό. Να της μιλήσεις.

ΠΕΡΣΑ:

Όλα καλά θα πάνε Ευτύχη μου, μην ανησυχείς

Μπαίνει η Διώνη

ΔΙΩΝΗ:

Καλησπέρα

ΠΕΡΣΑ:

Καλώς την. Γιατί άργησες Διώνη

ΔΙΩΝΗ:

Είχαμε μια συνάντηση και τράβηξε η συζήτηση. Είχε πολύ ενδιαφέρον

ΠΕΡΣΑ:

Ο άντρας σου σε περιμένει. Δεν είναι σωστό.

ΔΙΩΝΗ:

Μα έλειπε. Ήρθα για φαγητό.

ΕΥΤΥΧΗΣ:

Εγώ έφαγα έξω. Δεν πεινάω. Με περιμένουν στο καφενείο. Θα έρθω το βράδυ. (φεύγει)

ΠΕΡΣΑ:

Τα βλέπεις; Πειράχτηκε.

ΔΙΩΝΗ:

Δεν καταλαβαίνω γιατί; Έλειπε όλο το πρωί και τώρα πάλι έφυγε. Τι θα έπρεπε να κάνω εγώ;

ΠΕΡΣΑ:

Να σε βρει εδώ όταν γυρίσει. Έκανε παράπονα το ξέρεις; Δεν έχεις μαγειρέψει ένα φαγητό από τότε που έχουμε έρθει. Πως θα κάνετε νοικοκυριό στην Αμερική; Ανησυχεί, και με το δίκιο του.

ΔΙΩΝΗ:

Μάνα, το νοικοκυριό είναι το πιο εύκολο πράγμα. Μην ανησυχείτε, δεν θα πεινάσουμε, ξέρω να τα βγάζω πέρα. 5 χρόνια έμενα εδώ μόνη μου.

ΠΕΡΣΑ:

Ναι, αλλά ήσουν μόνη σου, δεν είχες άνδρα. Σε λίγο θα έρθουν και τα παιδιά. Πρέπει να τον πείσεις ότι είσαι ικανή.

ΔΙΩΝΗ:

Αλλιώς;

ΠΕΡΣΑ:

Θα σε παρατήσει. Θα βρει άλλη

ΔΙΩΝΗ:

Είπε κάτι τέτοιο;

ΠΕΡΣΑ:

Όχι, δεν το είπε. Αλλά, έτσι λειτουργούν οι άντρες.

ΣΚΗΝΗ 99:

(Στο σπίτι της Μερόπης)

ΔΙΩΝΗ:

Είχα πάει στη συνάντηση του συλλόγου εκπαίδευσεως νεανίδων προχθές. Ετοιμάζουν νέα μαθήματα για γυναίκες.

ΜΕΡΟΠΗ:

Ναι; Τώρα εσύ θα φύγεις. Και στην Αμερική θα μάθεις πολλά.

ΔΙΩΝΗ:

Συνάντησα και την κ. Καλλιρρόη τις προάλλες. Της είπα ότι θα πάω στην Αμερική. Μου είπε ότι εκεί το φεμινιστικό κίνημα είναι πιο οργανωμένο.

ΜΕΡΟΠΗ:

Υποθέτω έτσι θα είναι

ΔΙΩΝΗ:

Θα μου λείπει ο αγώνας μας θεία. Οι συναντήσεις, οι δράσεις μας.

ΜΕΡΟΠΗ:

Και εκεί μπορείς να πολεμήσεις για τους ίδιους στόχους

ΔΙΩΝΗ:

Ναι, αλλά δεν θα είναι για την Ελλάδα

ΜΕΡΟΠΗ:

Ναι, έτσι είναι

ΔΙΩΝΗ:

Θεία, να σε ρωτήσω κάτι;

ΜΕΡΟΠΗ:

Φυσικά κοπέλα μου

ΔΙΩΝΗ:

Εσύ είσαι πολύ ανεξάρτητη και δημιουργική. Πάντα έτσι ήσουν; Εννοώ και πριν το θάνατο του θείου; Ή όλες αυτές τις ασχολίες σου τις άρχισες αφού έμεινες χήρα;

ΜΕΡΟΠΗ:

Θες να μάθεις αν με άφηνε ο θεός σου να δουλεύω και να ασχολούμαι με πράγματα έξω από το σπίτι ε;

ΔΙΩΝΗ:

Ναι Θεία, αυτό.

ΜΕΡΟΠΗ:

Ο θεός σου πάντα με σεβότανε και χαιρότανε με τις επιτυχίες μου στη ζωή. Δεν ξέρω πως θα ήταν αν είχαμε ένα παιδάκι, αλλά εγώ πάντα δούλευα, διάβαζα, πήγαινα σε συναντήσεις, είχα πολιτικό λόγο. Ποτέ δεν μου αμφισβήτησε το δικαίωμα αυτό. Τι έχεις Διώνη; Τι τρέχει;

ΔΙΩΝΗ:

Δεν ξέρω. Έχω αμφιβολίες.

ΜΕΡΟΠΗ:

Για τον Ευτύχη; Για την Αμερική;

ΔΙΩΝΗ:

Όλα. Όλοι μου λένε ότι θέλουν να με κάνουν ευτυχισμένη, αλλά κανένας δεν με ρωτάει τι θέλω. Σχεδιάζουν πως θα με κάνουν ευτυχισμένη, η μαμά, ο Ευτύχης. Και όταν κάνω αυτό που θέλει η καρδιά μου, δεν ταιριάζει με αυτό που έχουν σχεδιάσει. Τι κάνω λάθος; Τι να κάνω θεία;

ΜΕΡΟΠΗ:

Έχεις ελεύθερο πνεύμα Διώνη, πολλοί θα θέλουν να σε βάλουν στο κλουβί. Θα πρέπει αποδεχτείς τη φύση σου, είσαι ελεύθερο πουλί.

ΔΙΩΝΗ:

Ο πατέρας μου με έλεγε Γερακίνα.

ΜΕΡΟΠΗ:

Αποδέξου λοιπόν τη φύση σου και αποφάσισε εσύ για τη ζωή σου. Η απόφαση που θα πάρεις δεν μπορεί να σου εγγυηθεί την ευτυχία. Αλλά το αντίθετο, να είσαι σίγουρη, σου εγγυάται την δυστυχία

ΔΙΩΝΗ:

Ευχαριστώ θεία. Με βοήθησες.

ΣΚΗΝΗ 100:

(Στο σπίτι της Διώνης).

ΕΥΤΥΧΗΣ:

Έφτιαξες τις βαλίτσες;

ΔΙΩΝΗ:

Όχι ακόμα

ΕΥΤΥΧΗΣ:

Τι περιμένεις; Φεύγουμε αύριο

ΔΙΩΝΗ:

Οι δικές σου είναι έτοιμες. Έχω αφήσει έξω τα ρούχα που θα χρειαστείς.

ΕΥΤΥΧΗΣ:

Άντε, φτιάξε και τις δικές σου. Που να προλάβεις όμως αφού όλο γυρίζεις

ΔΙΩΝΗ:

Κι εσύ κάθε μέρα έξω είσαι, δεν βλέπω αυτό να είναι πρόβλημα

ΕΥΤΥΧΗΣ:

Εγώ είμαι άντρας. Τι εννοείς;

ΔΙΩΝΗ:

Αναρωτιέμαι γιατί οι δικές μου συναναστροφές είναι πρόβλημα

ΕΥΤΥΧΗΣ:

Γιατί έτσι είναι η ζωή. Έτσι είναι το πρόβλημα

ΔΙΩΝΗ:

Ευτύχη, δεν ξέρω αν θέλουμε τα ίδια πράγματα από τη ζωή.

ΕΥΤΥΧΗΣ:

Διώνη, μπορεί να μην έχουμε παντρευτεί ακόμα, θα το κάνουμε όμως όταν πάμε στην Αμερική. Αυτό σημαίνει ότι εγώ είμαι ο άντρα σου κι εσύ η γυναίκα μου. Θα σου προσφέρω τα πάντα, σπίτι, τροφή, παιδιά να μεγαλώσεις στο υπόσχομαι. Αλλά κι εσύ πρέπει να αποδεχτείς αυτό σου το ρόλο και να συμπεριφέρεσαι αντίστοιχα. Δεν μπορώ να καταλάβω τι άλλο θέλεις. Ποιο είναι το πρόβλημα.

ΔΙΩΝΗ:

Το πρόβλημά μου είναι ότι ποτέ δεν με ρώτησες τι θέλω εγώ, πως θέλω πραγματικά να ζήσω. Όλα είναι αυτονόητα για σένα και δεν έκανες καν τον κόπο να με ρωτήσεις. Με ρώτησες αν θέλω να ζήσουμε στην Αμερική; Πόσα παιδιά θέλω; Αν θέλω να κάνω παιδιά; Αν θέλω να δουλεύω;

ΕΥΤΥΧΗΣ:

Έχω τη επιχείρηση στην Αμερική Διώνη. Είναι δική μου και την έφτιαξα με τόσο κόπο. Είναι για το καλό όλων. Θέλεις να τα τινάξουμε όλα στον αέρα;

ΔΙΩΝΗ:

Δεν λέω αυτό, με προβληματίζει ότι θεωρείς ότι όλες τις αποφάσεις θα πρέπει να τις πάρεις εσύ.

ΕΥΤΥΧΗΣ:

Ποιος άλλος; Εγώ έχω την ευθύνη της οικογένειάς μου.

ΔΙΩΝΗ:

Δεν θα έρθω στην Αμερική Ευτύχη. Έχω πάρει την απόφασή μου

ΕΥΤΥΧΗΣ:

Τρελάθηκες; Τι σε έχει πιάσει;

ΔΙΩΝΗ:

Δεν είναι τρέλα Ευτύχη, ούτε θυμός. Το σκέφτηκα σοβαρά. Θα είμαι εμπόδιο στην ζωή που θέλεις να ζήσεις και εσύ για αυτή που ονειρεύομαι εγώ.

ΕΥΤΥΧΗΣ:

Δηλαδή θέλεις να χωρίσουμε;

ΔΙΩΝΗ:

Σε αγαπάω, θα ήσουν υπέροχος σύζυγος, αλλά νομίζω ότι στο τέλος θα δυστυχήσουμε και οι δύο

ΕΥΤΥΧΗΣ:

Είναι κάποιος άλλος στη ζωή σου;

ΔΙΩΝΗ:

Τι είναι αυτά που λες. Δεν με καταλαβαίνεις καθόλου.

(Μπαίνουν στο σπίτι η Πέρσα και η Σταυρούλα)

ΠΕΡΣΑ:

Τι κάνετε εδώ τα δυο σας;

ΕΥΤΥΧΗΣ:

Η κόρη σου δεν θέλει να έρθει στην Αμερική

ΠΕΡΣΑ:

Τι έκανε λέει; Διώνη είναι αλήθεια;

ΔΙΩΝΗ:

Ναι μάνα, δεν θα έρθω

ΠΕΡΣΑ:

Τρελάθηκες; Θα ακολουθήσεις τον άντρα σου. Ακούς;

ΔΙΩΝΗ:

Δεν θα έρθω μάνα. Δεν θα παντρευτούμε. Το σπίτι μου είναι εδώ, στον Πειραιά. Η δουλειά μου και η ζωή μου επίσης.

ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ:

Εμάς δεν μας σκέφτεσαι; Παλιό εγωίστρια. Πάντα τον εαυτό σου.

ΔΙΩΝΗ:

Εσείς μπορείτε να φύγετε για Αμερική. Ο Ευτύχης δεν νομίζω να έχει πρόβλημα. Έτσι δεν είναι Ευτύχη; Θα σας βοηθήσει.

ΕΥΤΥΧΗΣ:

Φυσικά, θα τους βοηθήσω όπως μπορώ. Σου ζητώ όμως να συνέλθεις κι εσύ Διώνη. Σκέψου καλά τι πας να κάνεις.

ΠΕΡΣΑ:

Διώνη μου λογικεύσου. Ετοίμασε τις βαλίτσες σου και όλα θα λυθούν στην Αμερική

ΔΙΩΝΗ:

Μην επιμένετε όλοι. Το έχω σκεφτεί πολύ και έχω πάρει τις αποφάσεις μου. Φύγετε εσείς. Θα αλληλογραφούμε, όλα θα πάνε καλά

ΕΥΤΥΧΗΣ:

Διώνη, θέλω να μου υποσχεθείς ότι θα το ξανασκεφτείς. Εμείς θα σε περιμένουμε.

ΔΙΩΝΗ:

Σας το υπόσχομαι.

ΣΚΗΝΗ 101:

(Στο λιμάνι του Πειραιά, το πλοίο φεύγει για Αμερική (αρχειακά πλάνα))

ΣΚΗΝΗ 102:

(Στο σπίτι της θείας Μερόπης.)

ΜΕΡΟΠΗ:

Φύγανε λοιπόν. Πως νιώθεις Διώνη

ΔΙΩΝΗ:

(Κλαίει και την Αγκαλιάζει)

ΜΕΡΟΠΗ:

Τι έπαθες;

ΔΙΩΝΗ:

Τρέμω θεία. Τρέμω από τον φόβο μου

ΜΕΡΟΠΗ:

Εσύ είσαι τόσο δυνατή. Κάτσε εδώ. Όλα θα πάνε καλά. Έχεις ζήσει μόνη, θα βρεις τη ζωή σου.

ΔΙΩΝΗ:

Είμαι έγκυος θεία. Δεν τόλμησα να τους το πω.

ΜΕΡΟΠΗ:

Ωχου συφοριασμένο. Το ξέρεις καιρό;

ΔΙΩΝΗ:

Λίγο καιρό τώρα

ΜΕΡΟΠΗ:

Και πήρες αυτή την απόφαση; Είσαι πολύ γενναία Διώνη

ΔΙΩΝΗ:

Η καρδιά μου το ξέρει. Τι θα γίνω θεία;

ΜΕΡΟΠΗ:

Αυτό μην το ξανακούσω από το στόμα σου. Δεν χάνεσαι. Μην έχεις αμφιβολίες για τον εαυτό σου. Πως νιώθεις; Είσαι καλά;

ΔΙΩΝΗ:

Μια ανακατωσούρα νιώθω που και που. Ο γιατρός μου είπε ότι είναι νωρίς ακόμα. Τριών μηνών το υπολογίζει

ΜΕΡΟΠΗ:

Τι θα το κάνεις;

ΔΙΩΝΗ:

Τι εννοείς θεία.

ΜΕΡΟΠΗ:

Έχω μια φίλη που το έριξε το δικό της. Μπορούμε να βρούμε γιατρό

ΔΙΩΝΗ:

Όχι θεία, δεν θέλω να το χάσω το παιδί μου. Το θέλω, το αγαπώ. (Κλαίει)

ΜΕΡΟΠΗ:

Ότι θέλεις κόρη μου. Ότι θέλεις. Δεν είναι όμως μόνο δικό σου το παιδί. Έχει δικαίωμα να ξέρει κι ο πατέρας.

ΔΙΩΝΗ:

Το ξέρω. Θα περιμένω να προχωρήσει η εγκυμοσύνη, να φτάσουν και στην Αμερική και θα του γράψω.

ΜΕΡΟΠΗ:

Αυτό να κάνεις. Και μην φοβάσαι εδώ είμαι εγώ.

ΔΙΩΝΗ:

Ευχαριστώ θεία

ΣΚΗΝΗ 103:

(Σε κλωστοϋφαντουργικό εργοστάσιο στον Πειραιά.

Μπαίνει η Διώνη μέσα σε ένα γραφείο. Ένας κ. Μιχάλης κάθεται στο γραφείο).

ΔΙΩΝΗ:

Καλημέρα σας κ. Μιχάλη.

ΜΙΧΑΛΗΣ:

Καλημέρα Διώνη, χαίρομαι πολύ που σε βλέπω. Δεν μπορείς να φανταστείς πόσο μας έλειπες.

ΔΙΩΝΗ:

Γύρισα κ. Μιχάλη, σας το είχα υποσχεθεί ότι όταν γυρίσω στον Πειραιά θα έρθω να σας δω.

ΜΙΧΑΛΗΣ:

Η θέση σου στην επιχείρησή μας είναι πάντα ανοιχτή. Χρειαζόμαστε πάντα ικανές υπαλλήλους σαν κι εσένα.

ΔΙΩΝΗ:

Ευχαριστώ κ. Μιχάλη. Θα ήθελα να δουλέψω πάλι.

ΜΙΧΑΛΗΣ:

Από αύριο ξεκινάς. Σε περιμένω το πρωί.

ΣΚΗΝΗ 104:

(Στο πλούσιο σπίτι της Αναστασίας)

ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ:

Χαίρομαι Διώνη που σε είσαι πάλι μαζί μας. Μου έλλειψαν τα φορέματά σου. Τέτοιο χέρι, τέτοιο μάτι δεν έχω ξαναβρεί.

ΔΙΩΝΗ:

Ευχαριστώ. Κι εγώ χαίρομαι που σε βλέπω

ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ:

Και οι φίλες μου έχουν ξετρελαθεί. Με ρωτάνε συνέχεια ποια με ράβει. Δεν τους λέω για να σε έχω αποκλειστικά εγώ. Να σκυλιάζουν

ΔΙΩΝΗ:

Σου υπόσχομαι σε εσένα θα ράβω τα καλύτερα φορέματα.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ:

Το ξέρω. Αστειεύομαι κι εγώ. Τους έχω πει που μένεις κι ότι γύρισες. Θα σε επισκεφτούν σίγουρα.

ΔΙΩΝΗ:

Ευχαριστώ για την υποστήριξη Αναστασία.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ:

Δεν πήγε καλά η σχέση λοιπόν. Για πες μου. Θα πήγαινες στην Αμερική ε;

ΔΙΩΝΗ:

Ναι, έτσι είχα σχεδιάσει, αλλά τελικά αποφάσισα να μείνω.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ:

Ποτέ δεν ήταν ο γάμος αυτό που ήθελες Διώνη. Από μικρή.

ΔΙΩΝΗ:

Τουλάχιστον όχι όπως τον σκέφτονται οι άλλοι.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ:

Δεν πειράζει, θα βρεις τον κατάλληλο.

ΔΙΩΝΗ:

Είμαι έγκυος Αναστασία. Πέντε μηνών περίπου.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ:

Καημενούλα. Δεν φαίνεται ακόμα. Ο πατέρας;

ΔΙΩΝΗ:

Στην Αμερική

ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ:

Το ξέρει;

ΔΙΩΝΗ:

Του έγγραφα

ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ:

Τι λέει;

ΔΙΩΝΗ:

Δεν μου απάντησε ακόμα

ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ:

Αν θέλεις να κάνω κάτι. Ο άντρας μου είναι γιατρός. Θα έχει συναδέλφους γυναικολόγους.

ΔΙΩΝΗ:

Αποφάσισα να το κρατήσω

ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ:

Και πως θα το μεγαλώσεις;

ΔΙΩΝΗ:

Έχει ο θεός

ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ:

Πρέπει να το αναγνωρίσει ο πατέρας του, αλλιώς θα είναι μπάσταρδο.

ΔΙΩΝΗ:

Θα είναι το παιδί μου.

ΣΚΗΝΗ 105:

(Στο σπίτι της θείας Μερόπης.)

ΔΙΩΝΗ:

Θεία έχω γράμμα από Αμερική. Ο Ευτύχης

ΜΕΡΟΠΗ:

Τι λέει;

ΔΙΩΝΗ:

(Το ανοίγει και το διαβάζει)

Λέει ότι όλοι είναι καλά. Η μητέρα δουλεύει στη επιχείρησή του και η Σταυρούλα σε ραφείο. Έχουν νοικιάσει σπίτι και είναι ευχαριστημένες.

Γράφει ότι έχει χαρεί για το παιδί.

(Όσο διαβάζει το βλέμμα της συννεφιάζει)

Μου ζητάει να πάρω το καράβι για την Αμερική. Λέει έτσι θα το αναγνωρίσει το παιδί και θα παντρευτούμε.

ΜΕΡΟΠΗ:

Δείχνεις στεναχωρημένη

ΔΙΩΝΗ:

Δεν του ζήτησα να με παντρευτεί θεία όταν του έγραψα. Να αναγνωρίσει το παιδί του του ζήτησα. Να του δώσει το όνομά του. Να μην γράφεται «Αγνώστου πατρός». Ούτε καν να με βοηθήσει να το μεγαλώσω.

ΜΕΡΟΠΗ:

Ίσως να μην το κατάλαβε. Γράψε του ξανά

ΔΙΩΝΗ:

Θα το κάνω. Αλλά νομίζω ότι έχει καταλάβει μια χαρά. Δεν θα αναγνωρίσει το παιδί, αν δεν πάω εκεί.

ΜΕΡΟΠΗ:

Αν είναι έτσι, τι θα κάνεις;

ΔΙΩΝΗ:

Θα αρνηθώ. Θα το μεγαλώσω μόνη μου το παιδί μου θεία. Όνομα θα έχει και θα είναι του Δουλμούση. Αν είναι αγόρι θα το πω Παναγιώτη, όπως του Πατέρα μου. Θα το προστατεύσω απ' όλους. Θα δουλέψω, θα δουλέψω σκληρά, αλλά δεν θα του λείψει τίποτα.

ΜΕΡΟΠΗ:

Θα είμαι δίπλα σου κόρη μου, όσο ζω θα είμαι στο πλευρό σου.

ΣΚΗΝΗ 106:

(Στο σπίτι της θείας Μερόπης. Η Διώνη γεννά. Της Δίνει η Μαία το παιδί στην αγκαλιά)

ΜΑΙΑ:

Κοριτσάκι είναι, να σας ζήσει.

ΔΙΩΝΗ:

Ευχαριστώ.

ΜΕΡΟΠΗ:

Κούκλα είναι. Πως θα την πεις;

ΔΙΩΝΗ:

Ειρήνη. Ειρήνη είναι το όνομά της.

ΣΚΗΝΗ 107:

(Στο σπίτι Διώνης. Εκείνη να εργάζεται, έχοντας ένα μωρό στο δωμάτιο).

ΣΚΗΝΗ 108:

(Στο σπίτι Διώνης. Εκείνη ράβει, έχοντας ένα παιδάκι 2 ετών να περιτριγυρίζει στο δωμάτιο).

ΣΚΗΝΗ 109:

(Στο σπίτι Διώνης. Εκείνη ράβει, παίρνει μέτρα σε μια κυρία για να της ράψει ρούχο. Ένα κοριτσάκι γράφει τις μετρήσεις).

ΣΚΗΝΗ 110:

(Σε εσωτερικό χώρο, η Διώνη και μια άλλη γυναίκα να ράβουν και ένα μεγαλύτερο κορίτσι διπλώνει ρούχα.

ΣΚΗΝΗ 111:

(Σε εσωτερικό χώρο, η Διώνη και τρεις άλλες γυναίκες να ράβουν)

ΣΚΗΝΗ 112:

(Εξωτερική σκηνή σε μια βιοτεχνία με ταμπέλα «Κουμπώ».

Ένας άντρας τοποθετεί μια ταμπέλα στην πόρτα:

«ζητούνται γυναίκες δια εργασία εις την βιοτεχνία κλωστοϋφαντουργίας "Κουμπώ" της Διώνης Δουλμούση. Πληροφορίες εντός".)

ΣΚΗΝΗ 113:

(1983. Νοσοκομείο, λήψη από μπροστά. Εμφανίζεται η γιαγιά Διώνη για πρώτη φορά να βαριανασαίνει).

ΚΑΤΕΡΙΝΑ:

Μιχάλη, άσε τα κομιξ κάτω και έλα να δεις λίγο τη γιαγιά. Σε έφερα να τη χαιρετίσεις. Μπορεί να μην την ξαναδείς στη Ζωή σου

ΜΙΧΑΛΗΣ (12):

Hi grandma (Πιάνει πάλι το κόμιξ)

ΚΑΤΕΡΙΝΑ:

Η αδερφή σου που είναι;

ΜΙΧΑΛΗΣ:

Παίζει έξω με τα ξαδέρφια μας (συνεχίζει να διαβάζει το κόμιξ)

ΚΑΤΕΡΙΝΑ:

Τράβα κι εσύ να τους βρεις

ΜΙΧΑΛΗΣ:

By grandma (βγαίνει)

ΚΑΤΕΡΙΝΑ:

Τι θα το κάνω αυτό το παιδί.

ΕΙΡΗΝΗ:

Δεν την έζησε την προγιαγιά του. Τι να σου κάνει το παιδί. Σίγουρα του στοίχισε και που γυρίσατε στην Ελλάδα.

ΚΑΤΕΡΙΝΑ:

Έχει αρχίσει να προσαρμόζεται.

ΕΙΡΗΝΗ:

Ο αδερφός σου που είναι;

ΚΑΤΕΡΙΝΑ:

Στο κυλικείο με τον άντρα μου. Πήγαν για καφέ. Κι αυτό δεν την έζησε την γιαγιά. Η αλήθεια είναι ότι κι εγώ, αν δεν ανακάλυπτα τη ζωή της όλο αυτό τον καιρό, θα την έβλεπα σαν μια ξένη. Όσο όμως την γνωρίζω, τόσο ανακαλύπτω εσένα, εμένα, τις ρίζες μας.

(Πλησιάζουν την Διώνη).

ΕΙΡΗΝΗ:

Ξύπνησε. Άνοιξε τα μάτια. Μάνα, με ακούς;

ΚΑΤΕΡΙΝΑ:

Γιαγιά, η Κατερίνα είμαι. Στη έρευνά μου βρήκα άρθρα σου στην εφημερίδα «Εφημερίς των Κυριών» της Καλλιρόης Παρρέν. Δεν το ήξερα ότι την έχεις γνωρίσει. Είναι μύθος στο χώρο του φεμινισμού στην Ελλάδα.

ΕΙΡΗΝΗ:

Κοίτα σηκώνει το χέρι της. Είναι καλύτερα νομίζω

ΚΑΤΕΡΙΝΑ:

Είναι κρύα τα χέρια σου γιαγιά. Κρυώνεις; Έλα να στα ζεστάνω.

ΕΙΡΗΝΗ:

Κάτι ψιθυρίζει. Εσένα κοιτά. Θέλει να σου πει κάτι.

ΚΑΤΕΡΙΝΑ:

(Σκύβει κοντά της. Πέφτει πίσω η Διώνη και ξεψυχά)

ΕΙΡΗΝΗ:

Μάνα, μάνα. Το γιατρό. Γιατρέ!

ΓΙΑΤΡΟΣ:

(Την ακροάζεται)

Είναι νεκρή. Τα συλλυπητήριά μου. Θα ετοιμάσω το πιστοποιητικό.

ΕΙΡΗΝΗ:

(Δακρύζει. Σκουπίζει τα μάτια)

Τελείωσε. Τι σου είπε Κατερίνα;

ΚΑΤΕΡΙΝΑ:

Είπε κάτι σαν «γερακίνα». Δεν κατάλαβα.

ΣΚΗΝΗ 114:

(Συνεδριακός χώρος, στο πόντιο η Κατερίνα)

Κλείνοντας την αναδρομή μου στους αγώνες των γυναικών για χειραφέτηση θέλω να επισημάνω ότι όλοι εμείς που μελετάμε την ιστορία, συχνά στεκόμαστε στα μεγάλα γεγονότα και αναδεικνύουμε τα πρόσωπα, γυναίκες ή άνδρες που άλλαξαν την ροή της. Πιστεύω ότι είναι αμέλεια από την μεριά μας.

Πίσω από αυτούς που η ιστορία καταγράφει το όνομά τους ως εφευρέτες, νομοθέτες, εξερευνητές ή στρατηλάτες υπάρχουν χιλιάδες άλλοι αφανείς ήρωες, που διαμορφώνουν την συλλογική συνείδηση και προετοιμάζουν τον πολιτισμό μας για να κάνει άλματα. Το παράδειγμα της Διώνης Δουλμούση που σας περιέγραψα είναι ένα μόνο από τα τις χιλιάδες παραδείγματα γυναικών, άγνωστων γυναικών, που με τη ζωή τους και τις μικρές νίκες που πέτυχαν, άνοιξαν το δρόμο προς σε όλες εμάς τις γυναίκες να απολαμβάνουμε ίσα δικαιώματα με τους άνδρες, στην πολιτική, στην εργασία, στην εκπαίδευση και τη ζωή. Χρειάζεται να διανύσουμε δρόμο ακόμα για να μιλάμε για την πλήρη ισότητα των γυναικών, αλλά οι γυναίκες αυτές που προηγήθηκαν, που περάσανε τη σκυτάλη τους σε εμάς, έχουν τρέξει καλά. Σε εμάς μένει το καθήκον να κάνουμε τα τελευταία μέτρα, ακολουθώντας το παράδειγμά τους».

(Χειροκροτήματα)

Τέλος